

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-060-153-23

Druk nr 3306
Warszawa, 31 maja 2023 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 26 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych przekazuję Sejmowi

- Informację o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2022 r.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Rozwoju i Technologii.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

**Informacja o realizacji ustawy
o specjalnych strefach ekonomicznych**

Stan na 31 grudnia 2022 r.

Warszawa, maj 2023 r.

Spis treści

<i>Synteza</i>	3
<i>Wprowadzenie</i>	4
<i>I. Zmiany legislacyjne</i>	5
<i>II. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych</i>	6
<i>III. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych</i>	12
<i>IV. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi</i>	42
<i>Podsumowanie</i>	72
<i>Mapa specjalnych stref ekonomicznych w Polsce</i>	74

Synteza

Niniejszy dokument został przygotowany w związku z art. 26 *ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych* (Dz. U. z 2023 r. poz. 91 i 825), zwanej dalej „*ustawą o sse*”, który nakłada na Radę Ministrów obowiązek przedstawiania Sejmowi informacji o realizacji *ustawy o sse* wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu.

Dokument zawiera informacje dotyczące funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. i obejmuje, tak jak w raportach za poprzednie lata, następujące zagadnienia:

- lokalizację i stopień zagospodarowania każdej ze stref,
- efekty funkcjonowania stref z uwzględnieniem liczby zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na ich terenie, utworzonych miejsc pracy, wartości i struktury branżowej zrealizowanych inwestycji oraz krajów pochodzenia kapitału,
- działalność spółek zarządzających strefami.

W 2022 r. łączny obszar stref nie uległ zmianie i wynosił 22 949,5 ha. Średni stopień zagospodarowania stref wzrósł natomiast do poziomu 73,73%, a więc o 4,12%.

Na koniec 2022 r. przedsiębiorcy posiadali 2 106 ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie stref.

W 2022 r. skumulowana wartość zainwestowanego kapitału wyniosła blisko 157 mld zł, co oznacza wzrost o prawie 4,4 mld zł, czyli o 2,9% w stosunku do roku poprzedniego.

Na koniec grudnia 2022 r. inwestorzy zatrudniali łącznie prawie 390 tys. pracowników. W stosunku do 2021 r. liczba pracowników ogółem wzrosła o prawie 870, tj. o 0,22%, a liczba nowych miejsc pracy – o 8,7 tys. etatów, czyli o 3,4%.

Zainwestowany w strefach kapitał w ponad 69% pochodził z sześciu krajów, tj.: Niemiec, Polski, Holandii, Luksemburga, Belgii i USA. W strukturze branżowej inwestycji zdecydowanie dominuje branża motoryzacyjna. Przypada na nią prawie 29,4% skumulowanej wartości inwestycji w strefach. Na kolejnych pozycjach plasują się producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (ok. 8,9%) oraz branża chemiczna (ok. 7,2%).

Największa koncentracja branżowa charakteryzowała strefy legnicką i katowicką. Na koniec 2022 r. na branżę wiodącą w tych strefach przypadło odpowiednio: 57,4% i 57,1% ulokowanego kapitału. Wysoki udział branży dominującej miała też strefa wałbrzyska – 50%. W strefach: słupskiej, starachowickiej i suwalskiej udział branży dominującej kształtował się na podobnym poziomie i mieścił się w przedziale od 37,3% do 38,4%. W strefach: katowickiej, legnickiej i wałbrzyskiej dominującym sektorem była motoryzacja, w słupskiej i suwalskiej – przetwórstwo drewna, a w starachowickiej – branża chemiczna.

W 2022 r. spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi przeznaczyły na promocję prawie 14,03 mln zł. Z kolei na budowę infrastruktury na obszarze stref wydatkowano 179,6 mln zł, przy czym nakłady spółek zarządzających stanowiły niespełna 40,8%. Pozostała część wydatków została sfinansowana przez gminy, gestorów mediów oraz Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Wprowadzenie

Specjalna strefa ekonomiczna to wyodrębniona administracyjnie część terytorium Polski, gdzie przedsiębiorcy realizujący nowe inwestycje mogą korzystać z pomocy regionalnej w formie zwolnienia dochodu uzyskanego z działalności gospodarczej określonej w zezwoleniu od podatku dochodowego (odpowiednio od osób fizycznych lub osób prawnych).

W Polsce istnieje 14 specjalnych stref ekonomicznych, tj.: kamiennogórska, katowicka, kostrzyńsko-słubicka, krakowska, legnicka, łódzka, mielecka, pomorska, śląska, starachowicka, suwalska, tarnobrzeska, wałbrzyska oraz warmińsko-mazurska.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami strefy będą funkcjonowały do końca 2026 r.

Zasady korzystania z pomocy publicznej przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia wydane do końca 2000 r. zostały wynegocjowane z Komisją Europejską i określa je *ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw* (Dz. U. poz. 1840, z późn. zm.).

Przedsiębiorcy posiadający zezwolenia udzielone po 1 stycznia 2001 r. korzystają z pomocy publicznej w formie zwolnień podatkowych na zasadach całkowicie zgodnych z prawem UE obowiązującym w dniu wydania zezwolenia.

Na przestrzeni lat zasady udzielania pomocy w strefach ulegały zmianom, przy czym najistotniejsze modyfikacje wynikały z unijnych regulacji dotyczących udzielania pomocy publicznej, w szczególności regionalnej pomocy inwestycyjnej. Znalazło to odzwierciedlenie w funkcjonowaniu w przeszłości kilku programów pomocowych dotyczących stref.

Ostatni program pomocowy dotyczący specjalnych stref ekonomicznych, zgodny z regulacjami unijnymi dotyczącymi pomocy regionalnej, w szczególności z *rozporządzeniem Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu* (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1, z późn. zm.), został zarejestrowany pod numerem SA.40523(2015/X) i pierwotnie miał obowiązywać do końca 2020 r. Na program ten składały się akty prawne regulujące zasady udzielania pomocy w strefach, a więc *ustawa o sse, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 121), a także 14 rozporządzeń ministra właściwego do spraw gospodarki (odrębnych dla każdej strefy) w sprawie przetargów i rokowań mających na celu wyłonienie przedsiębiorców, którzy uzyskają zezwolenia na działalność w strefach. Rozporządzenia dotyczące przetargów i rokowań były wydane na podstawie art. 17 ust. 1a *ustawy o sse*, który z dniem 16 czerwca 2019 r. został uchylony przez *ustawę z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji* (Dz. U. z 2023 r. poz. 74), zwaną dalej „*ustawą o wni*”. Uchylenie ww. przepisu *ustawy o sse* i wynikające z tego wygaśnięcie ww. rozporządzeń dotyczących przetargów i rokowań było konsekwencją wprowadzenia na mocy *ustawy o wni* instrumentu wsparcia nowych inwestycji zastępującego specjalne strefy ekonomiczne.

I. Zmiany legislacyjne

W dniu 21 stycznia 2022 r. weszła w życie *ustawa z dnia 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 2105), na mocy której zmieniono m.in. art. 12 i 19 *ustawy o sse*.

Zmiany te polegały na:

- dodaniu art. 12 ust. 1a, zgodnie z którym przepisy o podatku dochodowym od osób prawnych albo od osób fizycznych stosuje się do dochodów z praw własności intelektualnej osiągniętych przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie strefy na podstawie zezwolenia,
- modyfikacji regulacji zawartej w art. 12 ust. 3 dotyczącej rozliczania pomocy publicznej przyznanej przedsiębiorcy na podstawie zezwolenia, polegającej na wskazaniu, że ma ono zastosowanie wyłącznie do zezwolenia, w ramach którego rozpoczęto inwestycję, w oparciu o którą prowadzona jest działalność gospodarcza (przed zmianą przepis stanowił, że rozliczanie pomocy ma zastosowanie „do zezwolenia, w ramach którego realizowana jest inwestycja i w oparciu o tę inwestycję prowadzona jest działalność gospodarcza”),
- zdefiniowaniu w art. 12 ust. 4 i 5 pojęcia „rozpoczęcie inwestycji”, także w przypadku inwestycji polegającej na nabyciu aktywów należących do zakładu, który został zamknięty lub zostałby zamknięty, gdyby zakup nie nastąpił,
- korekcie redakcyjnej przepisu art. 19 ust. 4 pkt 1 stanowiącego, że zmiana zezwolenia nie może dotyczyć obniżenia poziomu zatrudnienia określonego w zezwoleniu, polegającej na zastąpieniu sformułowania „w zezwoleniu w dniu jego udzielenia” wyrażeniem „w zezwoleniu w dniu jego wydania”,
- modyfikacji treści art. 19 ust. 4 pkt 2 i wskazaniu, że niedopuszczalna jest zmiana zezwolenia skutkująca zwiększeniem maksymalnej wysokości kosztów kwalifikowanych w miejsce przepisu, zgodnie z którym zmiana nie mogła skutkować zwiększeniem pomocy publicznej.

II. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych

Zgodnie z art. 5 ust. 1 *ustawy o sse* statusem strefy mogły być objęte grunty stanowiące własność zarządzającego, Skarbu Państwa, jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego i związku komunalnego albo będące w użytkowaniu wieczystym zarządzającego lub jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, czyli tzw. grunty publiczne. Kryteria włączania do stref takich gruntów określała *Koncepcja rozwoju specjalnych stref ekonomicznych*, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 27 stycznia 2009 r.

W świetle art. 5 ust. 3 *ustawy o sse* możliwe było także obejmowanie strefą gruntów stanowiących własność lub użytkowanie wieczyste innych podmiotów, tzw. gruntów prywatnych, z zastrzeżeniem spełnienia jednego z warunków określonych w pkt 1–4. Warunki te dotyczyły projektów inwestycyjnych, które miały być realizowane na takich terenach (zdefiniowane zostały wymagania dotyczące parametrów inwestycji lub rodzaju działalności) i korekcyjnej zmiany granic – tzw. kryterium niezbędności dopuszczającego włączenie nie więcej niż 2 ha na rzecz pełnej realizacji rozpoczętej inwestycji.

W dniu 16 czerwca 2019 r. weszła w życie zmiana art. 5a ust. 1 *ustawy o sse*, wprowadzona na mocy *ustawy o wni*, likwidująca możliwość zmiany granic i obszaru specjalnych stref ekonomicznych. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 5a ust. 1 *ustawy o sse* dopuszczalne jest jedynie zniesienie strefy przed upływem okresu, na jaki została ona ustanowiona lub połączenie stref.

Ostatnia zmiana granic specjalnej strefy ekonomicznej miała miejsce w 2019 r. i dotyczyła strefy krakowskiej.

Zatem na koniec 2022 r., podobnie jak rok wcześniej, łączna powierzchnia stref w Polsce wynosiła 22 949,5 ha. Specjalne strefy ekonomiczne obejmowały tereny zlokalizowane w 186 miastach i 311 gminach.

Lokalizację i powierzchnię specjalnych stref ekonomicznych przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych na koniec 2022 r.

Lp.	Strefa <i>województwo</i>	Obszar (w ha)	Lokalizacja strefy
1	Kamiennogórska <i>dolnośląskie, wielkopolskie</i>	540,8285	<u>miasta</u> : Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kowary, Lubań, Ostrów Wielkopolski, Piechowice, Zgorzelec <u>gminy</u> : Bolków, Gryfów Śląski, Janowice Wielkie, Kamienna Góra, Lubań, Lubawka, Lwówek Śląski, Mirsk, Nowogrodzic, Prusice, Żmigród
2	Katowicka <i>małopolskie, opolskie, śląskie</i>	2 749,3570	<u>miasta</u> : Bielsko-Biała, Bieruń, Bytom, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jastrzębie-Zdrój, Katowice, Kędzierzyn-Koźle, Knurów, Lubliniec, Myszków, Orzesze, Piekary Śląskie, Racibórz, Rybnik, Siemianowice Śląskie, Sławków, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Wodzisław Śląski, Zabrze, Zawiercie, Żory <u>gminy</u> : Czechowice-Dziedzice, Czerwionka-Leszczyny, Głuchołazy, Godów, Gogolin, Kietrz, Koniecpol, Krapkowice, Krzepice, Lędziny, Miedźna, Myślenice, Ogrodzieniec, Olesno, Pawłowice, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Rudziniec, Siewierz, Strzelce Opolskie, Ujazd, Węgierska Górka, Woźniki
3	Kostrzyńsko-Słubicka <i>lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie</i>	2 248,9669	<u>miasta</u> : Białogard, Gniezno, Gorzów Wielkopolski, Gubin, Kostrzyn nad Odrą, Nowa Sól, Piła, Poznań, Szczecin, Wągrowiec, Zielona Góra, Żagań, Żary <u>gminy</u> : Barlinek, Buk, Bytom Odrzański, Chodzież, Czerwieńsk, Dębno, Dobiegniew, Drezdenko, Golczewo, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Gubin, Kamień Pomorski, Kargowa, Karlino, Kłodawa, Kożuchów, Krosno Odrzańskie, Krzeszyce, Kwilcz, Lipno, Lubsko, Łobez, Międzychód, Międzyrzecz, Myślibórz, Nowogard, Nowy Tomyśl, Pełczyce, Płoty, Przemęt, Rzepin, Santok, Sieraków, Skwierzyna, Słubice, Stęszew, Strzelce Krajeńskie, Sulechów, Sulęcín, Swarzędz, Śmigiel, Witnica, Wronki, Zwierzyn, Żagań
4	Krakowska <i>małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie</i>	1 015,6129	<u>miasta</u> : Bochnia, Bukowno, Kraków, Krosno, Limanowa, Nowy Sącz, Nowy Targ, Oświęcim, Sucha Beskidzka, Tarnów <u>gminy</u> : Andrychów, Babice, Bobowa, Bochnia, Boguchwała, Chełmek, Chełmiec, Chrzanów, Czorsztyn, Dąbrowa Tarnowska, Dobczyce, Drwinia, Gdów, Jędrzejów, Klucze, Niepołomice, Nowa Sarzyna, Nowe Brzesko, Skawina, Słomniki, Stary Sącz, Szczurowa, Trzebinia, Tuchów, Wolbrom, Zabierzów, Zakliczyn, Zator

Lp.	Strefa <i>województwo</i>	Obszar (w ha)	Lokalizacja strefy
5	Legnicka <i>dolnośląskie, lubuskie</i>	1 361,3405	<u>miasta</u> : Chojnów, Głogów, Legnica, Lubin, Zgorzelec, Złotoryja <u>gminy</u> : Chojnów, Gromadka, Iłowa, Kostomłoty, Legnickie Pole, Miękinia, Miłkowice, Polkowice, Prochowice, Przemków, Radwanice, Środa Śląska
6	Łódzka <i>łódzkie, mazowieckie, wielkopolskie</i>	1 764,8946	<u>miasta</u> : Bełchatów, Brzeziny, Kalisz, Koło, Konstantynów Łódzki, Kutno, Łęczyca, Łowicz, Łódź, Ozorków, Piotrków Trybunalski, Płock, Pruszków, Raciąż, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Sieradz, Skierniewice, Sochaczew, Tomaszów Mazowiecki, Turek, Warszawa, Zduńska Wola, Zgierz, Żyrardów <u>gminy</u> : Aleksandrów Łódzki, Brójce, Kleszczów, Koluszki, Krośniewice, Ksawerów, Nowe Skalmierzyce, Opoczno, Ostrzeszów, Paradyż, Przykona, Rozprza, Sławno, Stryków, Tomaszów Mazowiecki, Ujazd, Widawa, Wieluń, Wola Krzysztoporska, Wolbórz, Wróblew, Żelów, Zgierz, Żychlin
7	Mielecka <i>lubelskie, małopolskie, podkarpackie, śląskie zachodniopomorskie</i>	1 723,9743	<u>miasta</u> : Chełm, Częstochowa, Dębica, Gorlice, Jarosław, Jasło, Krasnystaw, Kraśnik, Krosno, Leżajsk, Lubaczów, Lubartów, Lublin, Łańcut, Mielec, Międzyrzec Podlaski, Radzyń Podlaski, Rzeszów, Sanok, Szczecin, Zamość <u>gminy</u> : Brzozów, Dębica, Głogów Małopolski, Jedlicze, Kolbuszowa, Leżajsk, Łańcut, Ostrów, Radomyśl Wielki, Rejowiec Fabryczny, Ropczyce, Sędziszów Małopolski, Strzyżów, Trzebownisko, Zagórz
8	Pomorska <i>kujawsko-pomorskie, lubelskie, pomorskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie</i>	2 246,2929	<u>miasta</u> : Biała Podlaska, Brodnica, Bydgoszcz, Czarnków, Gdańsk, Gdynia, Grudziądz, Inowrocław, Kwidzyn, Lipno, Łeba, Malbork, Piła, Rypin, Stargard, Starogard Gdański, Tczew, Toruń, Włocławek <u>gminy</u> : Barcin, Chojnice, Czarna Woda, Czarnków, Człuchów, Gniewino, Grudziądz, Janikowo, Kowalewo Pomorskie, Krokowa, Liniewo, Lipno, Łysomice, Nakło nad Notecią, Pakość, Police, Solec Kujawski, Sztum, Świecie, Tczew, Wąbrzeźno
9	Słupska <i>pomorskie, zachodniopomorskie</i>	910,1585	<u>miasta</u> : Darłowo, Koszalin, Lębork, Słupsk, Szczecinek, Ustka, Wałcz <u>gminy</u> : Biesiekierz, Czarne, Debrzno, Kalisz Pomorski, Karlino, Polanów, Słupsk, Tychowo
10	Starachowicka <i>lubelskie, łódzkie, mazowieckie, opolskie, świętokrzyskie</i>	707,9814	<u>miasta</u> : Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Puławy, Skarżysko-Kamienna, Starachowice <u>gminy</u> : Bliżyn, Iłża, Końskie, Mniszków, Morawica, Piekoszów, Połaniec, Puławy, Sędziszów, Staszów, Stąporków, Suchedniów, Szydłowiec, Tułowice

Lp.	Strefa <i>województwo</i>	Obszar (w ha)	Lokalizacja strefy
11	Suwalska <i>mazowieckie, podlaskie, warmińsko-mazurskie</i>	662,9506	<u>miasta</u> : Augustów, Białystok, Bielsk Podlaski, Ełk, Grajewo, Hajnówka, Łomża, Olecko, Ostrów Mazowiecka, Sejny, Suwałki <u>gminy</u> : Czyżew, Gołdap, Małkinia Górna, Narewka, Nowogród, Siemiatycze, Suwałki, Szczuczyn, Zabłudów
12	Tarnobrzaska <i>dolnośląskie, lubelskie, mazowieckie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie</i>	1 877,9531	<u>miasta</u> : Gostynin, Jasło, Kraśnik, Łuków, Pionki, Przemyśl, Radom, Siedlce, Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Tomaszów Lubelski, Włodawa <u>gminy</u> : Baranów Sandomierski, Białobrzegi, Gorzyce, Horodło, Janów Lubelski, Jedlicze, Kobierzyce, Łapy, Łuków, Mińsk Mazowiecki, Nisko, Nowa Dęba, Nowe Miasto nad Pilicą, Opatów, Orły, Ożarów Mazowiecki, Pilawa, Połaniec, Poniatowa, Przasnysz, Rudnik nad Sanem, Ryki, Rymanów, Siedlce, Staszów, Tomaszów Lubelski, Tuczępy, Węgrów, Wierzbica, Wyszków
13	Wałbrzyska <i>dolnośląskie, lubuskie opolskie, wielkopolskie</i>	3 774,5461	<u>miasta</u> : Bielawa, Bolesławiec, Dzierżoniów, Grodków, Jawor, Kalisz, Kłodzko, Kudowa-Zdrój, Leszno, Nowa Ruda, Oleśnica, Oława, Opole, Świdnica, Świebodzice, Wałbrzych, Wrocław <u>gminy</u> : Bolków, Brzeg, Brzeg Dolny, Bystrzyca Kłodzka, Dąbrowa, Długołęka, Dobromierz, Dobroszyce, Góra, Jarocin, Jelcz-Laskowice, Kąty Wrocławskie, Kluczbork, Kłodzko, Kobierzyce, Kościan, Krotoszyn, Książ Wielkopolski, Lewin Brzeski, Łubowo, Męcinka, Namysłów, Niemodlin, Nowa Ruda, Nysa, Oława, Otmuchów, Pleszew, Praszka, Prudnik, Rawicz, Skarbimierz, Stoszowice, Strzegom, Strzelin, Syców, Szprotawa, Śrem, Świdnica, Świebodzin, Twardogóra, Wądroże Wielkie, Wiązów, Wołów, Września, Ząbkowice Śląskie, Żarów
14	Warmińsko-Mazurska <i>mazowieckie, warmińsko- mazurskie</i>	1 364,6770	<u>miasta</u> : Bartoszyce, Braniewo, Ciechanów, Działdowo, Elbląg, Iława, Kętrzyn, Lidzbark Warmiński, Mława, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztyn, Ostrołęka, Ostróda, Płońsk <u>gminy</u> : Barczewo, Bartoszyce, Biskupiec, Ciechanów, Dobre Miasto, Działdowo, Iława, Iłowo-Osada, Kurzętnik, Morąg, Nidzica, Olecko, Olsztynek, Orneta, Orzysz, Ostróda, Pasłęk, Piecki, Pisz, Pomiechówek, Stawiguda, Szczytno, Węgorzewo, Wielbark, Zakroczym, Zalewo, Żuromin
Razem		22 949,5343	

Zagospodarowanie obszaru stref

Stopień zagospodarowania obszaru stref przedstawia tabela 2. Do kategorii gruntów zagospodarowanych została zaliczona powierzchnia zajęta przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy lub decyzję o wsparciu (wydaną na podstawie *ustawy o wni*) dla inwestycji planowanej do realizacji na terenach znajdujących się w granicach stref, nieruchomości zajęte przez przedsiębiorców działających bez zezwolenia lub decyzji (niezależnie od tego czy je posiadali, czy nie), a także grunty zajęte pod infrastrukturę.

Grunty niezagospodarowane stanowią więc tereny, które mogą być oferowane podmiotom zainteresowanym ich nabyciem, w tym przedsiębiorcom planującym realizację nowych inwestycji przy wykorzystaniu wsparcia wynikającego z *ustawy o wni*.

Tabela 2. Zagospodarowanie obszaru stref wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

Lp.	Strefa	Obszar strefy (w ha)	Grunty zagospodarowane (w ha)	Grunty niezagospodarowane (w ha)	Stopień zagospodarowania gruntów (w %)
1	Kamiennogórska	540,8285	285,2137	255,6148	52,74%
2	Katowicka	2 749,3570	2 320,7186	428,6384	84,41%
3	Kostrzyńsko-Słubicka	2 248,9669	1 683,9704	564,9965	74,88%
4	Krakowska	1 015,6129	733,3286	282,2843	72,21%
5	Legnicka	1 361,3405	579,5631	781,7774	42,57%
6	Łódzka	1 764,8946	1 372,6640	392,2306	77,78%
7	Mielecka	1 723,9743	1 497,8494	226,1249	86,88%
8	Pomorska	2 246,2929	1 688,1292	558,1637	75,15%
9	Słupska	910,1585	447,1151	463,0434	49,12%
10	Starachowicka	707,9814	521,9878	185,9936	73,73%
11	Suwalska	662,9506	563,4311	99,5195	84,99%
12	Tarnobrzeska	1 877,9531	1 541,9554	335,9977	82,11%
13	Wałbrzyska	3 774,5461	2 655,3177	1 119,2284	70,35%
14	Warmińsko-Mazurska	1 364,6770	1 030,5815	334,0955	75,52%
Razem		22 949,5343	16 921,8256	6 027,7087	73,73%

Na koniec 2022 r. łączny obszar stref był zagospodarowany w 73,73%. Tak jak w poprzednich latach największym stopniem zagospodarowania charakteryzowała się strefa mielecka (86,9%). Na kolejnych trzech pozycjach nastąpiły zmiany w stosunku do roku 2021 i strefa suwalska z wynikiem na poziomie 84,99% wyprzedziła strefę katowicką, w której zagospodarowane było 84,41% powierzchni i strefę tarnobrzeską, w której stopień zagospodarowania wyniósł 82,11%.

Kolejny rok z rzędu najmniejszy odsetek gruntów zagospodarowanych zanotowała strefa legnicka (42,57%), choć trzeba podkreślić, że wskaźnik ten systematycznie rośnie, tym razem o ponad 2 pkt proc. w stosunku do roku 2021 r. Na koniec 2022 r. jeszcze tylko w strefie

słupskiej udział gruntów zagospodarowanych w powierzchni ogółem nie przekroczył 50% i wyniósł 49,12%.

W porównaniu z 2021 r. powierzchnia nieruchomości zagospodarowanych zwiększyła się o prawie 670,16 ha, a więc o 4,12%. Największy przyrost odnotowała strefa wałbrzyska. Przypadło na nią prawie 52% z puli nowo zagospodarowanych gruntów i była to jedyna strefa, w której wzrost był trzycyfrowy. Na kolejnych pozycjach znalazły się strefy kostrzyńsko-słubicka i łódzka, w których powierzchnia zagospodarowana zwiększyła się o ponad 72 ha, i strefa katowicka, ze wzrostem przekraczającym 50 ha. Najmniejszy przyrost powierzchni gruntów zagospodarowanych miał natomiast miejsce w strefie kamiennogórskiej. Wyniósł on niewiele ponad 1,7 ha. W żadnej strefie powierzchnia zagospodarowana nie skurczyła się.

Zwiększenie stopnia zagospodarowania, przy jednoczesnym wygaszaniu instrumentu stref i braku nowych zezwoleń od 2. połowy 2019 r., było możliwe m.in. dzięki wzrostowi wykorzystania terenów strefowych pod realizację inwestycji objętych decyzjami o wsparciu (na podstawie *ustawy o wni*), a więc instrumentu wsparcia, który zastąpił specjalne strefy ekonomiczne.

Na koniec 2022 r. powierzchnia zajęta przez przedsiębiorców posiadających ważne zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w strefach wynosiła prawie 8 540,95 ha. Pod działalność związaną z inwestycjami objętymi decyzjami o wsparciu (realizowanymi na terenach innych niż zezwolenia) zagospodarowane było dodatkowo 1 904,12 ha terenu. W sumie pod działalność wspieraną na podstawie zezwoleń na prowadzenie działalności w strefie i na podstawie decyzji o wsparciu zagospodarowanych było prawie 10 445,1 ha, co stanowi 45,51% łącznej powierzchni stref.

W porównaniu z rokiem 2021 powierzchnia terenu zagospodarowanego pod inwestycje objęte decyzjami o wsparciu (realizowane na terenach, które nie są jednocześnie wykorzystywane pod działalność gospodarczą prowadzoną na podstawie zezwolenia) wzrosła z poziomu 1 347,4 ha do 1 904,1 ha, czyli o ponad 41,3%. Największy wzrost odnotowała strefa wałbrzyska, w której pod inwestycje objęte decyzjami o wsparciu został zagospodarowany dodatkowy teren o powierzchni 231 ha. Stosunkowo duży, bo przekraczający 173 ha, wzrost powierzchni strefowej wykorzystywanej pod działalność wspieraną na podstawie *ustawy o wni* odnotowała też strefa pomorska. Było to jednak w głównej mierze konsekwencją stwierdzenia wygaśnięcia zezwolenia należącego do Mondi Świecie S.A. i przypisania terenu zakładu do posiadanej przez tego przedsiębiorcę decyzji o wsparciu. Łączna powierzchnia terenu zagospodarowanego w strefie pomorskiej wzrosła bowiem o niewiele ponad 20,4 ha.

W przypadku strefy kamiennogórskiej obszar zajęty pod inwestycje realizowane na podstawie decyzji o wsparciu nie uległ zmianie w trakcie roku 2022, natomiast w strefie tarnobrzeskiej powierzchnia terenu pod inwestycje objęte wsparciem wynikającym z *ustawy o wni* zmniejszyła się o 4,87 ha. Było to wynikiem wygaśnięcia trzech decyzji o wsparciu dla projektów, które miały być realizowane na terenach strefy tarnobrzeskiej w Łapach (2) i Nowej Dębie (1).

III. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych

Prezentowane poniżej informacje opracowano na podstawie sprawozdań kwartalnych przekazywanych ministrowi właściwemu do spraw gospodarki przez spółki zarządzające strefami. Sprawozdania te odnoszą się do przedsiębiorców posiadających ważne zezwolenia na działalność w strefie. Przedsiębiorcy, którzy nie posiadają zezwoleń, nawet jeśli zrealizowali zaplanowaną inwestycję i korzystali z pomocy publicznej, nie są objęci sprawozdawczością, gdyż nie ma podstaw prawnych do nałożenia na nich takiego obowiązku. W związku z tym dane o liczbie istniejących miejsc pracy oraz wartości poniesionych inwestycji są niższe niż wielkości faktyczne.

Efekty ekonomiczne poszczególnych stref w dużym stopniu są zdeterminowane położeniem geograficznym obszarów i związanym z tym poziomem rozwoju infrastruktury społeczno-gospodarczej oraz dostępnością wykwalifikowanej kadry. Strefy, które należą do wiodących pod względem liczby udzielonych zezwoleń, wartości inwestycji i liczby utworzonych miejsc pracy, są zlokalizowane w części zachodniej, południowej i centralnej Polski.

Liczba udzielonych zezwoleń

W związku z wejściem w życie *ustawy o wni*, wprowadzającej instrument wsparcia w formie zwolnienia podatkowego dla przedsiębiorców realizujących projekty inwestycyjne na terenie całej Polski w miejsce specjalnych stref ekonomicznych, w 2022 r. nie zostało wydane żadne zezwolenie. Ostatnie zezwolenie wydano w czerwcu 2019 r. w strefie tarnobrzeszkiej.

Tabela 3. Liczba ważnych zezwoleń na koniec roku

Lp.	Strefa	31.12.2019 r.	31.12.2020 r.	31.12.2021 r.	31.12.2022 r.
1	Kamiennogórska	59	58	53	51
2	Katowicka	353	334	321	315
3	Kostrzyńsko-Słubicka	175	166	161	151
4	Krakowska	168	159	154	149
5	Legnicka	89	88	84	80
6	Łódzka	219	211	203	194
7	Mielecka	260	253	234	219
8	Pomorska	167	152	143	139
9	Słupska	86	85	80	71
10	Starachowicka	68	66	65	65
11	Suwalska	96	89	85	83
12	Tarnobrzeszka	208	195	189	182
13	Wałbrzyska	329	326	320	312
14	Warmińsko-Mazurska	115	107	99	95
Razem		2 392	2 289	2 191	2 106

Konsekwencją wygaszania instrumentu specjalnych stref ekonomicznych i braku nowych zezwoleń na działalność w strefach, przy jednoczesnym wyłączeniu z obrotu prawnego znacznej liczby zezwoleń udzielonych przedsiębiorcom w poprzednich latach, był spadek łącznej liczby zezwoleń ważnych na koniec 2022 r. do poziomu 2 106. Wyłączenie z obrotu prawnego zezwoleń w 2022 r. wynikało z wydania decyzji cofających lub stwierdzających wygaśnięcie tych zezwoleń, a także z wygaśnięcia zezwoleń z mocy prawa. Największy spadek łącznej liczby ważnych zezwoleń miał miejsce w strefach: mieleckiej (o 15), kostrzyńsko-słubickiej (o 10), łódzkiej i słupskiej (w każdej z nich – o 9), wałbrzyskiej (o 8) i tarnobrzeskiej (o 7). Największy procentowy ubytek liczby ważnych zezwoleń odnotowała strefa słupska, dla której wycofanie z obrotu 9 zezwoleń oznaczało spadek łącznej liczby zezwoleń o prawie 11,3%. Strefa starachowicka jest jedyną strefą, w której liczba ważnych zezwoleń nie uległa zmianie.

W 2022 r. najwięcej zezwoleń należało do przedsiębiorców działających w strefie katowickiej (315) i wałbrzyskiej (312). Na te dwie strefy przypadało prawie 29,8% wszystkich zezwoleń ważnych na koniec 2022 r. Na kolejnych pozycjach znalazły się strefy: mielecka (219 zezwoleń), łódzka (194) i tarnobrzeska (182). Łącznie na 5 wspomnianych stref przypadło ponad 58% ogółu zezwoleń. Dla porównania w 2021 r. udział ten wynosił 57,8%.

Całkowita liczba zezwoleń wydanych od początku funkcjonowania stref do końca 2022 r. wyniosła 4 302, z tego 2 196 zostało wyłączonych z obrotu prawnego w związku z cofnięciem, wygaśnięciem, stwierdzeniem nieważności bądź uchYLENIEM. W 2022 r. utraciły moc 93 zezwolenia, a więc o 8 zezwoleń mniej niż w 2021 r.

Cofnięcie zezwolenia może nastąpić z urzędu w sytuacji niezrealizowania przez przedsiębiorcę określonych w nim warunków. Zezwolenie może być również cofnięte na wniosek samego przedsiębiorcy. Od początku funkcjonowania stref do końca 2022 r. cofnięto 868 zezwoleń, tj. prawie 20,2% wszystkich wydanych. W samym 2022 r. zostały cofnięte 24 zezwolenia.

Stwierdzenie wygaśnięcia zezwolenia następuje na wniosek przedsiębiorcy lub z mocy prawa w przypadku utraty przez dany podmiot statusu przedsiębiorcy, tj. z dniem wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Przedsiębiorców (z zastrzeżeniem, że wykreślenie z KRS nie wynika z przejęcia spółki przez inny podmiot), a w przypadku osoby fizycznej – z dniem wykreślenia z Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej (pod warunkiem, że wykreślenie z ewidencji nie jest skutkiem przekształcenia formy działalności w spółkę kapitałową w oparciu o przepisy art. 584¹ Kodeksu spółek handlowych i zezwolenie nie przeszło na spółkę powstałą z przekształcenia). Ponadto zezwolenie może wygasnąć z upływem terminu, na jaki zostało udzielone. Do końca 2022 r. wygasło 1 320 zezwoleń, co stanowi prawie 30,7% ogólnej liczby zezwoleń wydanych od początku istnienia stref. Tylko w 2022 r. wygasło 69 zezwoleń, w tym 64 wygaśnięcia stwierdzono na wniosek przedsiębiorców, a 5 zezwoleń wygasło z mocy prawa, w związku z likwidacją przedsiębiorców.

Unieważnienie zezwolenia ma miejsce w przypadku zaistnienia jednej z przesłanek wskazanych w art. 156 Kodeksu postępowania administracyjnego, na przykład naruszenia przepisów o właściwości, wydania decyzji bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa. Od początku funkcjonowania stref minister właściwy do spraw gospodarki wydał 6 prawomocnych decyzji stwierdzających nieważność zezwoleń.

Uchylenie zezwolenia następuje w sytuacji wystąpienia przesłanki określonej w art. 145 § 1, art. 145a, art. 145 aa lub w art. 145b Kodeksu postępowania administracyjnego, na przykład ujawnienia istotnych dla sprawy nowych okoliczności faktycznych lub nowych dowodów istniejących w dniu wydania decyzji, które nie były znane organowi wydającemu decyzję, bądź też wydania decyzji w wyniku przestępstwa. Minister właściwy do spraw gospodarki dotychczas uchylił tylko 2 zezwolenia, ostatnie w 2016 r. Podstawą tych decyzji była pierwsza z przytoczonych powyżej okoliczności.

Liczbę ważnych zezwoleń w latach 2019–2022 przedstawia tabela 3. Prezentuje ona dane w ujęciu narastającym, tj. uwzględnia zezwolenia wydane od początku istnienia stref i ważne na koniec danego roku.

Nakłady inwestycyjne

Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na podstawie zezwoleń, które były ważne na dzień 31 grudnia 2022 r., ponieśli od początku istnienia stref nakłady inwestycyjne w wysokości 156,98 mld zł. W stosunku do 2021 r. inwestycje wzrosły o ponad 4,42 mld zł, tj. o 2,9%.

Poniższa tabela przedstawia skumulowaną wartość kapitału zainwestowanego przez podmioty posiadające ważne zezwolenia na koniec danego roku, za lata 2020–2022.

Tabela 4. Poniesione nakłady inwestycyjne (narastająco, na koniec roku) w mln zł

Lp.	Strefa	2020 r.	2021 r.	2022 r.	Udział w łącznych nakładach w 2022 r. (w %)	Dynamika (rok poprzedni = 100)	
						2021/2020	2022/2021
1	Kamiennogórska	3 017,02	3 083,33	3 138,47	2,00	102,20	101,79
2	Katowicka	27 753,21	28 458,11	29 293,55	18,66	102,54	102,94
3	Kostrzyńsko-Słubicka	8 745,07	8 993,13	8 777,70	5,59	102,84	97,60
4	Krakowska	4 945,35	5 015,07	5 408,83	3,44	101,41	107,85
5	Legnicka	7 136,31	8 092,78	8 300,54	5,29	113,40	102,57
6	Łódzka	15 365,47	15 329,21	15 697,86	10,00	99,76	102,40
7	Mielecka	11 736,58	11 987,27	12 347,60	7,87	102,14	103,01
8	Pomorska	12 974,57	13 197,46	13 714,31	8,74	101,72	103,92
9	Słupska	2 282,31	2 345,21	2 480,14	1,58	102,76	105,75
10	Starachowicka	2 351,19	2 468,92	2 504,46	1,59	105,01	101,44
11	Suwalska	3 187,72	3 367,60	3 533,51	2,25	105,64	104,93
12	Tarnobrzaska	9 888,33	10 636,71	10 597,24	6,75	107,57	99,63
13	Wałbrzyska	30 554,28	33 445,69	35 047,90	22,33	109,46	104,79
14	Warmińsko-Mazurska	5 943,57	6 138,70	6 138,34	3,91	103,28	99,99
Razem		145 880,98	152 559,19	156 980,45	100,00	104,58	102,90

W 2022 r., podobnie jak w latach ubiegłych, największy udział w skumulowanej wartości inwestycji miały strefy: wałbrzyska (22,33%), katowicka (18,66%) i łódzka (10,0%), natomiast najmniejszą – strefa śląska (1,58%) i starachowicka (1,59%).

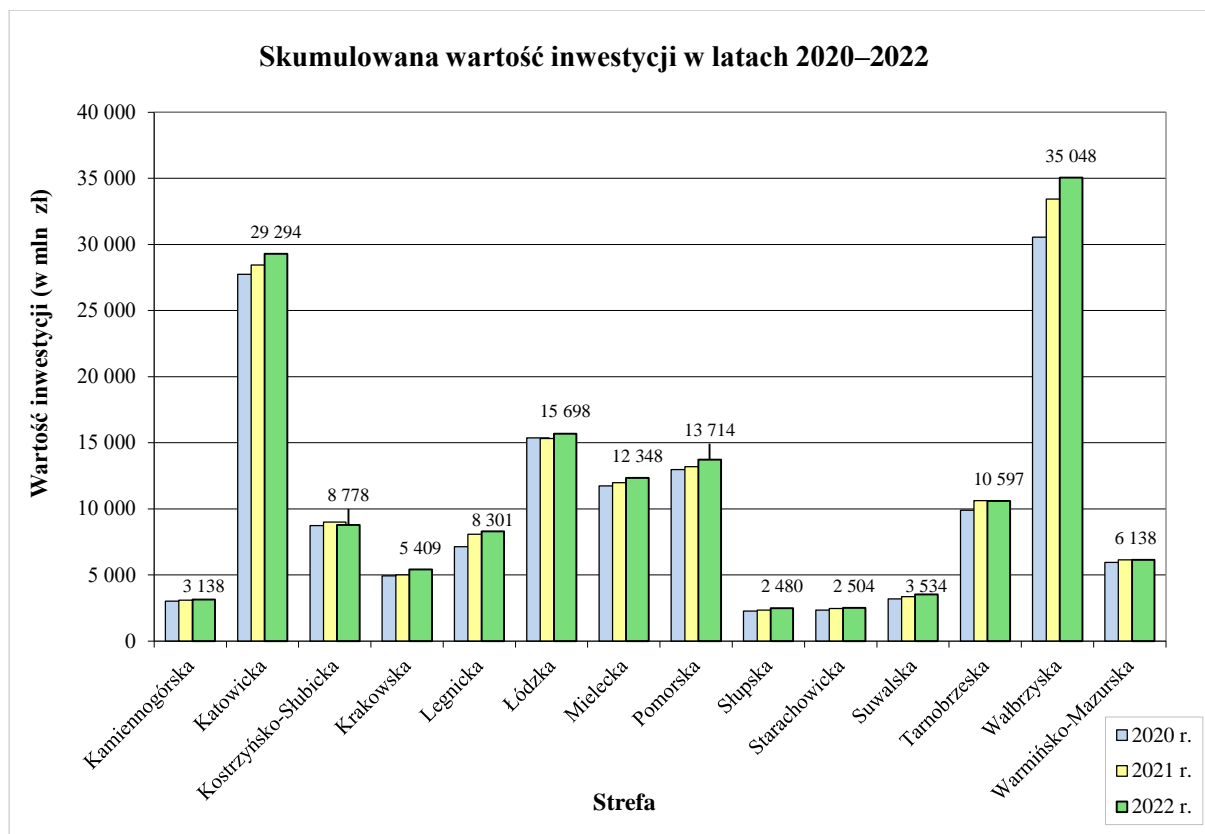
Z kolei najwyższą dynamikę inwestycji w 2022 r. odnotowano w strefie krakowskiej, w której nakłady inwestycyjne zwiększyły się w stosunku do 2021 r. o 7,85%. Było to zasługą działalności przedsiębiorcy Valeo Autosystemy, który na przestrzeni ubiegłego roku niemal podwoił łączną wartość swoich inwestycji w Skawinie i w Chrzanowie.

Relatywnie wysokim, na tle pozostałych stref, zwiększeniem wartości inwestycji charakteryzowały się również strefy: śląska (wzrost o 5,75%), suwalska (o 4,93%) i wałbrzyska (o 4,79%).

Spadek skumulowanej wartości inwestycji odnotowały trzy strefy: kostrzyńsko-ślubicka, tarnobrzeska i warmińsko-mazurska, przy czym to w pierwszej z nich spadek był największy i wyniósł 2,4%. Wartość wydatków inwestycyjnych w strefie kostrzyńsko-ślubickiej skurczyła się o ponad 215 mln zł w stosunku do roku 2021, mimo że przedsiębiorcy posiadający ważne zezwolenia zainwestowali w 2022 r. prawie 57,5 mln zł. Zmniejszenie łącznej wartości inwestycji było wynikiem stwierdzenia wygaśnięcia aż dziesięciu zezwoleń, w tym zezwolenia należącego do Arctic Paper Kostrzyn – jednego z największych inwestorów w tej strefie. Łączna wartość inwestycji dla tych dziesięciu zezwoleń, nie uwzględniona w wynikach strefy na koniec 2022 r., wynosi ok. 273 mln zł.

W wartościach bezwzględnych największy wzrost inwestycji w porównaniu z 2021 r. wystąpił w strefie wałbrzyskiej i wyniósł ponad 1,6 mld zł. Jest to wynikiem znaczących nakładów poczynionych przez przedsiębiorców: Mercedes-Benz Manufacturing Poland, Umicore Poland i Zakłady Drobiarskie Farmio, a także ponownego uwzględnienia w statystykach zezwolenia z 1998 r. dla Tristone Flowtech Poland i zezwolenia z 2000 r. dla Faurecia Wałbrzych. Zezwolenia te w kilku ostatnich latach traktowane było jako wygasłe w związku z upływem terminu obowiązywania. Po prawomocnych rozstrzygnięciach spraw sądowych dotyczących zmiany terminu ważności zezwoleń przez Naczelny Sąd Administracyjny, zostały one uznane za ważne i objęte raportowaniem. Wartość inwestycji zrealizowanych na podstawie tych dwóch zezwoleń to ponad 911 mln zł.

Znaczący wzrost nakładów w stosunku do roku 2021 odnotowała też strefa katowicka i pomorska. Zwiększenie wartości inwestycji w strefie katowickiej o ponad 835,4 mln zł wynikało z sukcesywnego angażowania środków przez wielu przedsiębiorców, wśród których wyróżniali się: NGK Ceramics Polska i Marelli Sosnowiec Poland. Istotny wpływ na ten wzrost miało też przywrócenie (po orzeczeniach NSA) dwóch zezwoleń, w tym zezwolenia z 1997 r. dla Roca Polska, z którym związana jest inwestycja o wartości przekraczającej 200 mln zł. Nakłady inwestycyjne w strefie pomorskiej zwiększyły się o prawie 517 mln zł i było to zasługą działalności przedsiębiorcy Grupa Azoty Polyolefins w Policach i ponownego uznania za ważne trzech zezwoleń wydanych przed 2001 r., w szczególności zezwolenia z 2000 r. dla Flextronics International Poland. Wydatki inwestycyjne poniesione na podstawie tego zezwolenia choć w części zrekompensowały ubytek wartości inwestycji wynikający z wygaszenia dwóch zezwoleń dla Mondi Świecie – przedsiębiorcy, który zainwestował w strefie prawie 1,85 mld zł.

Miejsca pracy

Inwestorzy działający na terenie stref na koniec 2022 r. zatrudniali 389 922 pracowników, z czego ponad 68% stanowiły nowe miejsca pracy, tzn. utworzone przez przedsiębiorców w wyniku realizacji nowych inwestycji po dniu uzyskania zezwolenia.

W 2022 r. zatrudnienie ogółem u przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefach wzrosło w stosunku do roku 2021 jedynie o 869 pracowników, tj. o 0,22%.

Najwyższa dynamika zatrudnienia ogółem wystąpiła w strefie słupskiej, gdzie liczba etatów wzrosła o 9,5%. Na kolejnych pozycjach znalazły się strefy: wałbrzyska i warmińsko-mazurska, w których przyrost zatrudnienia ogółem był dokładnie taki sam i wyniósł 3,4%. W strefach: katowickiej, krakowskiej i starachowickiej zatrudnienie ogółem było wyższe niż w roku 2021, ale wskaźnik dynamiki był niewielki i mieścił się w granicach od 100,2 do 101,8. W pozostałych strefach wskaźnik dynamiki zatrudnienia był mniejszy od 100, co oznacza, że zatrudnienie ogółem na koniec 2022 r. spadło w stosunku do poziomu z 2021 r. Największe spadki odnotowały strefy: pomorska i tarnobrzaska, w których liczba pracowników ogółem zmniejszyła się odpowiednio o 3,6% i 3,4%. W strefie pomorskiej było to wynikiem wspomnianego wygaszenia zezwoleń dla przedsiębiorcy Mondi Świecie, który na koniec 2021 r. wykazywał ponad 1200 pracowników, oraz ograniczenia zatrudnienia przez kilku przedsiębiorców, w tym redukcji ponad 50 etatów przez: Meblik, MM Kwidzyn i SITS Industry. Zmniejszenie zatrudnienia w strefie tarnobrzesckiej jest konsekwencją wygaśnięcia i cofnięcia łącznie 7 zezwoleń dla przedsiębiorców zatrudniających na koniec 2021 r. ok. 500 pracowników oraz znaczącego ograniczenia zatrudnienia u przedsiębiorców: Liugong Dressta Machinery, Nowy Styl i Cell-Fast.

W liczbach bezwzględnych największy przyrost miejsc pracy ogółem w porównaniu z 2021 r. miał miejsce w strefie wałbrzyskiej. Zatrudnienie wzrosło o ponad 2 tys., głównie dzięki inwestycjom przedsiębiorców: BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego, GKN Driveline Polska, ZF CV Systems Poland, Nord Systemy Napędowe i ABB Industrial Solution (Kłodzko).

Na kolejnych pozycjach znalazły się strefy warmińsko-mazurska i krakowska, ale w ich przypadku przyrosty były o ponad 2/3 mniejsze niż w strefie wałbrzyskiej. W strefie warmińsko-mazurskiej liczba miejsc pracy na koniec 2022 r. zwiększyła się o 670, a w strefie krakowskiej – o ponad 590.

Największy, bo przekraczający 1 000 miejsc pracy, spadek zatrudnienia wystąpił w strefie pomorskiej. Wprawdzie przedsiębiorcy, którzy na koniec 2022 r. posiadali ważne zezwolenia zwiększyli zatrudnienie ogółem, ale wycofanie z obrotu prawnego siedmiu zezwoleń, w tym dwóch należących do Mondi Świecie, spowodowało, że dane liczbowe obrazujące wyniki działalności strefy pomorskiej nie obejmują inwestycji, dla których na koniec 2021 r. wykazane było zatrudnienie przekraczające 1,2 tys. pracowników.

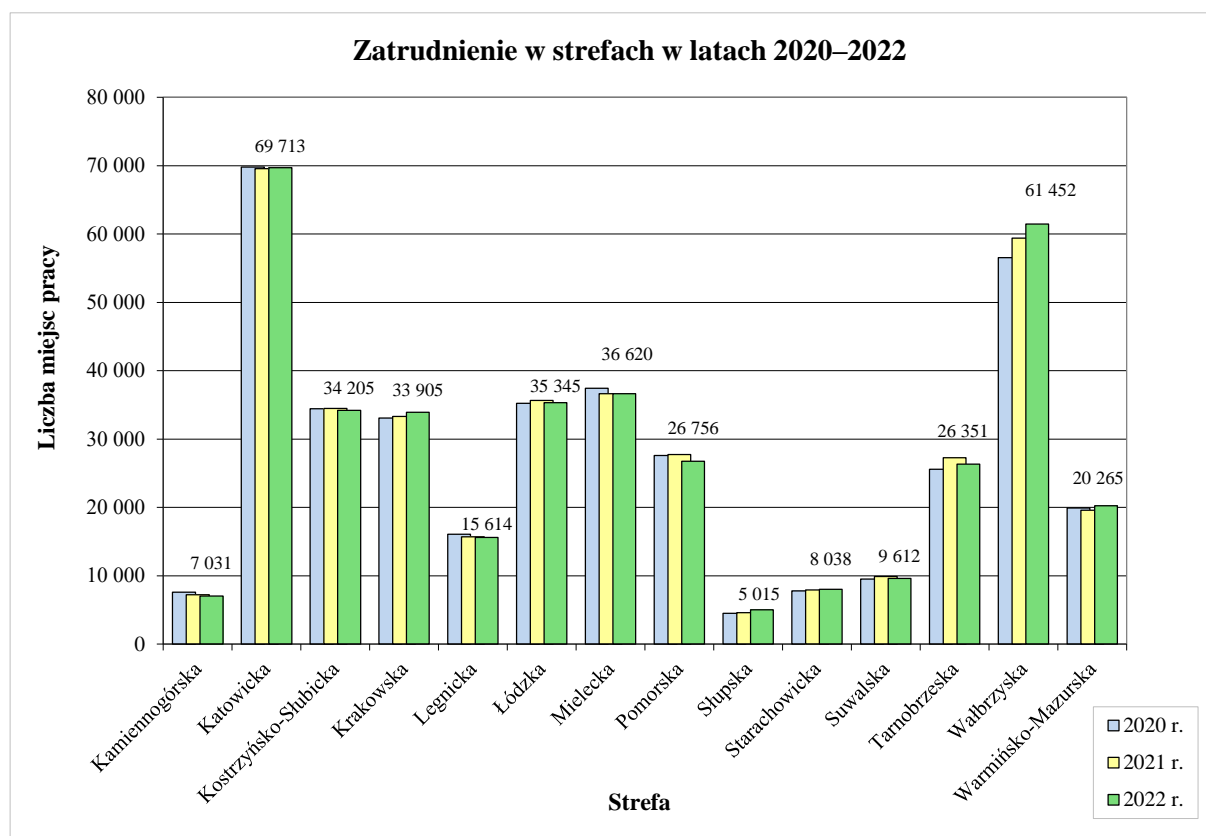

Tabela 5. przedstawia informacje o liczbie miejsc pracy w poszczególnych strefach w latach 2020–2022 u przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefie na koniec danego roku oraz informacje o dynamice zatrudnienia.

Tabela 5. Miejsca pracy w strefach

Lp.	Strefa	31.12.2020 r.			31.12.2021 r.			31.12.2022 r.			Dynamika zatrudnienia ogółem (rok poprzedni = 100%)	
		Ogółem	Utrzymane	Nowe	Ogółem	Utrzymane	Nowe	Ogółem	Utrzymane	Nowe	2021/2020	2022/2021
1	Kamiennogórska	7 596	925	6 671	7 229	952	6 278	7 031	938	6 093	95,2	97,2
2	Katowicka	69 803	27 627	42 176	69 587	27 001	42 586	69 713	26 518	43 195	99,7	100,2
3	Kostrzyńsko-Słubicka	34 429	13 359	21 070	34 487	13 479	21 008	34 205	13 042	21 163	100,2	99,2
4	Krakowska	33 077	13 003	20 074	33 314	12 677	20 637	33 905	12 650	21 255	100,7	101,8
5	Legnicka	16 099	5 685	10 414	15 700	3 645	12 055	15 614	2 532	13 082	97,5	99,5
6	Łódzka	35 215	9 045	26 170	35 677	9 538	26 139	35 345	9 181	26 164	101,3	99,1
7	Mielecka	37 415	16 026	21 389	36 644	14 241	22 403	36 620	14 078	22 542	97,9	99,9
8	Pomorska	27 611	10 627	16 984	27 757	11 071	16 686	26 756	6 978	19 778	100,5	96,4
9	Słupska	4 524	1 695	2 829	4 580	1 744	2 836	5 015	1 780	3 235	101,2	109,5
10	Starachowicka	7 769	3 019	4 750	7 909	2 998	4 910	8 038	2 998	5 040	101,8	101,6
11	Suwalska	9 531	4 185	5 346	9 883	4 336	5 547	9 612	4 382	5 230	103,7	97,3
12	Tarnobrzaska	25 577	6 995	18 582	27 281	6 727	20 554	26 351	6 646	19 705	106,7	96,6
13	Wałbrzyska	56 546	14 234	42 312	59 410	14 441	44 969	61 452	13 367	48 085	105,1	103,4
14	Warmińsko-Mazurska	19 898	9 956	9 942	19 595	9 673	9 922	20 265	9 633	10 632	98,5	103,4
	Razem	385 090	136 381	248 709	389 053	132 523	256 530	389 922	124 723	265 199	101,0	100,22

Liczba nowych miejsc pracy na koniec 2022 r. zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2021 o 3,4 %, co dało wzrost o ponad 8,6 tys. etatów.

Najwyższą dynamiką w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy charakteryzowała się strefa pomorska. Liczba nowych miejsc pracy wzrosła w tej strefie o 18,5% i było to przede wszystkim konsekwencją ponownego uwzględnienia w statystykach trzech zezwoleń dla przedsiębiorców: Flextronics International Poland, Thales Dis Polska i Molex Connected Enterprise Solutions, uznawanych w poprzednich latach za wygasłe. Skutkowało to wykazaniem w statystykach prawie 3,3 tys. nowych miejsc pracy, z czego ponad 3,2 tys. stanowią miejsca pracy uznawane w przeszłości za utrzymane miejsca pracy przy innych zezwoleniach dwóch pierwszych przedsiębiorców.

Znaczącą dynamikę tworzenia nowych miejsc pracy odnotowała też strefa śląska. Liczba nowych miejsc pracy wzrosła bowiem o 14,1%, przede wszystkim dzięki działalności przedsiębiorców: Perla Polska i Perla Produkcja. Relatywnie duży wzrost liczby nowych miejsc pracy wystąpił też w strefach: legnickiej (o 8,5%), warmińsko-mazurskiej (o 7,2%) i wałbrzyskiej (o 6,9%), przy czym w strefie legnickiej i wałbrzyskiej w dużej mierze przyczyniło się do tego przywrócenie zezwoleń dla: Volkswagen Motor Polska, Faurecia Wałbrzych i Tristone Flowtech Poland.

W liczbach bezwzględnych największe przyrosty liczby nowych miejsc pracy w porównaniu z 2021 r. miały miejsce w strefie wałbrzyskiej i pomorskiej. W obu strefach liczba nowych miejsc pracy wzrosła o ponad 3 tys. Pod tym względem wyróżniała się też strefa legnicka, ze wzrostem przekraczającym 1 tys. miejsc pracy.

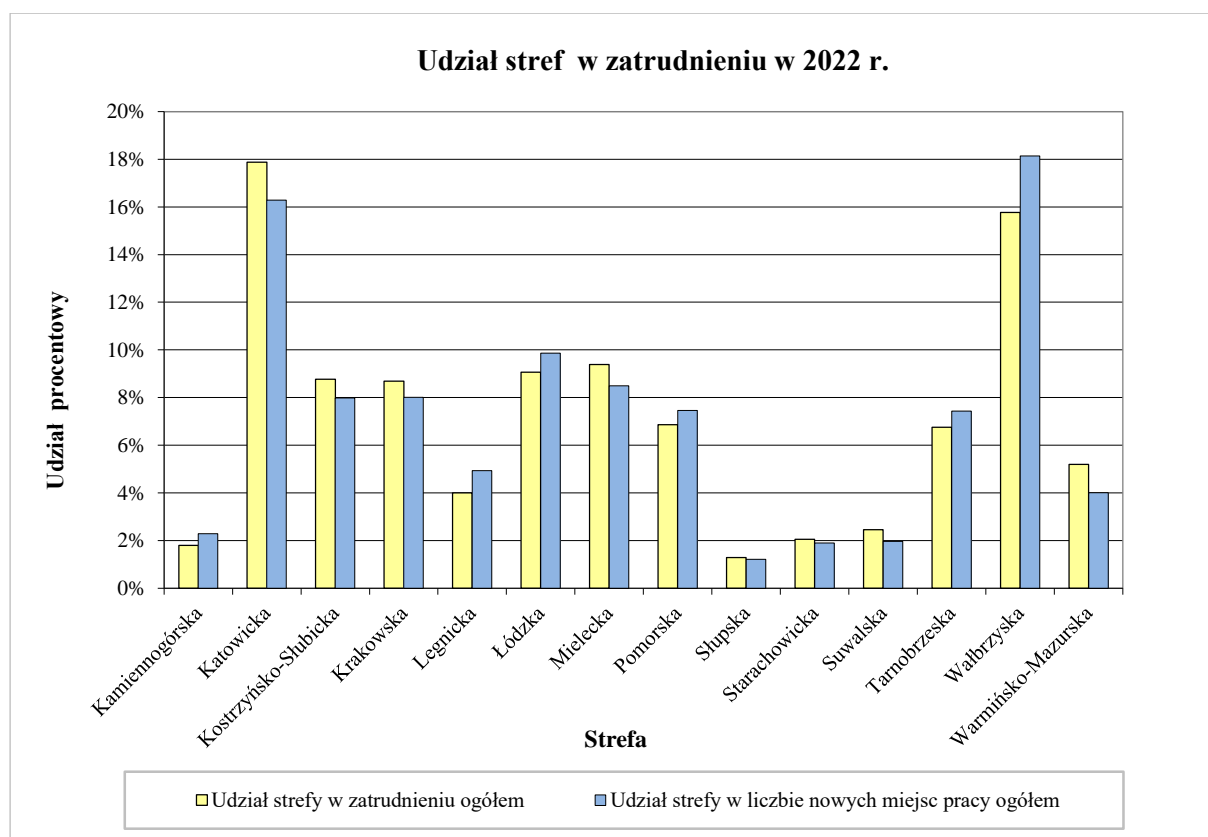
Spadek liczby nowych miejsc pracy wystąpił w trzech strefach: kamiennogórskiej, suwalskiej i tarnobrzeskiej, przy czym największa redukcja miała miejsce w strefie suwalskiej, w której liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku realizacji nowych inwestycji skurczyła się o 5,7%. Było to wynikiem ograniczenia liczebności załogi u kilku przedsiębiorców, m.in.: Porta KMI Poland, Aquael, Eco-Progres i X-Yachts Composites. Zmniejszenie liczby nowych miejsc pracy w strefie tarnobrzeskiej o 4,1% było konsekwencją tych samych zjawisk, które przyczyniły się do drugiego co do wielkości (w ujęciu procentowym i w liczbach bezwzględnych) spadku zatrudnienia ogółem, a więc wycofania z obrotu prawnego 7 zezwoleń (w tym dwóch zezwoleń dla przedsiębiorcy Polpharma Biologics Warsaw zatrudniającego na koniec 2021 r. ponad 300 pracowników) oraz fluktuacji zatrudnienia. Do spadku liczby nowych miejsc pracy w strefie kamiennogórskiej przyczyniły się redukcje zatrudnienia u takich przedsiębiorców jak: Dr. Schumacher, Joyson Safety Systems Poland, Dr. Schneider Automotive Polska. W liczbach bezwzględnych spadki nowych miejsc pracy wyniosły od 185 (w strefie kamiennogórskiej) do 849 (w tarnobrzeskiej).

Największym udziałem w zatrudnieniu ogółem od wielu lat charakteryzuje się strefa katowicka. W 2022 r. wyniósł on prawie 17,9% i był dokładnie na tym samym poziomie co rok wcześniej. Do największych pracodawców w strefie katowickiej należą: ZF Automotive Systems Poland, NGK Ceramics Polska, Stellantis Gliwice (w poprzednich latach jako Opel Manufacturing Poland), spółki z grupy Tenneco, Lear Corporation Poland II, Adient Seating Poland, Marelli Sosnowiec Poland i Nexteer Automotive Poland.

Drugą pod względem udziału w zatrudnieniu była strefa wałbrzyska, z wynikiem na poziomie niespełna 15,8%, a więc o 0,5 pkt proc. wyższym niż w roku 2021. Wysoką pozycję w tym rankingu strefa zawdzięcza inwestycjom realizowanym przez takich przedsiębiorców jak: Electrolux Poland, Kyndryl Global Services Delivery Centre Polska, Volkswagen Poznań (inwestycja we Wrześni), Toyota Motor Manufacturing Poland, Mahle Polska, ZF CV Systems Poland, Adient Poland, Faurecia Wałbrzych i 3M Wrocław.

Na kolejnych pozycjach znalazły się strefy: mielecka i łódzka, z udziałami wynoszącymi odpowiednio: 9,4% i 9,1%. Do grona największych pracodawców w mieleckiej sse należeli: Pratt & Whitney Rzeszów, Firma Oponiarska Dębica, Bury, Lear Corporation Poland II i BorgWarner Poland. W strefie łódzkiej najwięcej pracowników zatrudniali natomiast przedsiębiorcy: Whirlpool Company Polska, Infosys Poland, Wielton, Press Glass i BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego.

Znaczącym udziałem w zatrudnieniu ogółem wyróżniają się też strefy kostrzyńsko-słubicka (8,8%) i krakowska (8,7%). Łącznie na te sześć stref przypadło prawie 69,6% wszystkich miejsc pracy istniejących w specjalnych strefach ekonomicznych na koniec 2022 r.

Strefa katowicka i wałbrzyska, z najwyższym udziałem w zatrudnieniu ogółem, dominowały również pod względem udziału w liczbie utworzonych nowych miejsc pracy. W tym rankingu na pierwszym miejscu uplasowała się jednak strefa wałbrzyska, z udziałem wynoszącym 18,1%, a więc o 0,6 pkt proc. wyższym niż w roku 2021. Nowe miejsca pracy powstałe w strefie katowickiej stanowiły natomiast 16,3% ogółu nowych etatów. Trzecią pozycję, podobnie jak w poprzednich latach, zajęła strefa łódzka, z udziałem na poziomie 9,9%. Łącznie na te trzy strefy przypadło niespełna 44,3% wszystkich nowych miejsc pracy powstałych w strefach.

Przedsiębiorcą, który utworzył w strefach najwięcej nowych miejsc pracy jest Electrolux Poland, który zrealizował inwestycje w Oławie, Świdnicy i Żarowie w strefie wałbrzyskiej oraz w Siewierzu i Zabrzu w strefie katowickiej. Łącznie w zakładach tego przedsiębiorcy powstało prawie 4,4 tys. nowych miejsc pracy. Kolejnym znaczącym inwestorem jest Volkswagen Poznań, posiadający zakłady produkcyjne w Poznaniu (strefa kostrzyńsko-słubicka) i we Wrześni (strefa wałbrzyska). Przedsiębiorca ten stworzył ponad 4,3 tys. nowych miejsc pracy. Pułap 4 tys. nowych miejsc pracy przekroczył jeszcze Shell Polska prowadzący działalność w strefie krakowskiej.

Wiodący inwestorzy

Na liście największych inwestorów doszło do kilku istotnych zmian, w tym na pozycji lidera. Z trzeciego na pierwsze miejsce awansował Mercedes-Benz Manufacturing Poland, dzięki zwiększeniu wydatków inwestycyjnych o prawie 430 mln zł. Z pozycji dziesiątej na szóstą awansował przedsiębiorca Grupa Azoty Polyolefins, który na przestrzeni roku 2022 zainwestował ponad 1,2 mld zł i był liderem w tej kategorii. Do czołowej piątnastki inwestorów, po rocznej przerwie, powrócił Volkswagen Motor Polska. Było to wynikiem uwzględnienia w statystykach zezwolenia z 1999 r., które na koniec 2021 r. uznane było za wygasłe w związku z upływem terminu jego obowiązywania. Przywrócenie tego zezwolenia pozwoliło przedsiębiorcy na zajęcie siódmego miejsca w rankingu. Na ostatnie miejsce w czołowej piątnastce trafił natomiast przedsiębiorca Umicore Poland, którego nakłady w 2022 r. wzrosły o ponad 382 mln zł. Dzięki zwiększeniu wartości inwestycji o prawie 220 mln zł z pozycji czternastej na jedenastą awansowały Zakłady Farmaceutyczne Polpharma.

Swoje pozycje w gronie wiodących inwestorów zachowało trzech przedsiębiorców: Toyota Motor Manufacturing Poland, NGK Ceramics Polska i Mondelez Polska Production. Bridgestone Stargard spadł w rankingu o trzy miejsca, a pozostali – o jedną lub dwie pozycje.

Z grupy piętnastu największych inwestorów wypadł Electrolux Poland, posiadający zezwolenia na działalność w strefie katowickiej i wałbrzyskiej oraz przedsiębiorca Mondi Świecie, który wygasił oba zezwolenia na prowadzenie działalności w strefie pomorskiej.

Tabela 6. Wiodący inwestorzy w specjalnych strefach ekonomicznych

Lp.	Przedsiębiorca	Strefa	Branża	Kraj pochodzenia kapitału
1	Mercedes-Benz Manufacturing Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (silniki)	Niemcy
2	Stallantis Gliwice sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (samochody i silniki)	Niemcy
3	Volkswagen Poznań sp. z o.o.	Wałbrzyska i Kostrzyńsko-Słubicka	Motoryzacja (samochody)	Luksemburg
4	Toyota Motor Manufacturing Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (skrzynie biegów i silniki)	Belgia/Japonia
5	NGK Ceramics Polska sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (filtry do silników diesla)	Japonia

Lp.	Przedsiębiorca	Strefa	Branża	Kraj pochodzenia kapitału
6	Grupa Azoty Polyolefins S.A.	Pomorska	Chemiczna	Polska
7	Volkswagen Motor Polska sp. z o.o.	Legnicka	Motoryzacja (silniki)	Niemcy
8	Essity Operations Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Produkcja środków higieny osobistej	Niemcy
9	Bridgestone Stargard sp. z o.o.	Pomorska	Produkcja opon	Belgia
10	Mondelez Polska Production sp. z o.o.	Wałbrzyska i Łódzka	Spożywcza	Holandia
11	Zakłady Farmaceutyczne Polpharma S.A.	Pomorska, Tarnobrzaska i Łódzka	Farmaceutyczna	Holandia
12	Egger Biskupiec sp. z o.o.	Warmińsko-Mazurska	Przetwórstwo drewna	Austria
13	Euroglas Polska sp. z o.o.	Łódzka	Produkcja szkła	Niemcy
14	LG Energy Solution Wrocław sp. z o.o.	Tarnobrzaska	Produkcja ogniw do pojazdów elektrycznych	Korea Płd.
15	Umicore Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Produkcja materiałów katodowych do akumulatorów	Luksemburg

Łączne nakłady inwestycyjne piętnastu największych inwestorów na koniec 2022 r. wyniosły prawie 40,5 mld zł, co stanowiło 25,8% całkowitej wartości inwestycji zrealizowanych w strefach. Udział inwestycji czołowych inwestorów był o 0,9 pkt proc. wyższy niż w 2021 r.

Podobnie jak w poprzednich latach w czołowej piętnastce najsilniej reprezentowana jest branża motoryzacyjna. Przypadło na nią 59,4% wartości inwestycji zrealizowanych przez piętnastu wiodących inwestorów. Z kolei pod względem kraju pochodzenia kapitału największy udział w wartości inwestycji mają przedsiębiorcy z kapitałem niemieckim. Przypada na nich ponad 41,21% inwestycji. Dla porównania w 2021 r. udział kapitału z Niemiec wynosił 36,3%. Wśród wiodących inwestorów wyróżniają się też przedsiębiorcy z kapitałem z Luksemburga (udział na poziomie 14,87%) i Belgii (prawie 12,62%).

Większość przedsięwzięć realizowanych przez największych inwestorów zlokalizowana jest w województwie dolnośląskim i śląskim. Na terenie tych województw swoje inwestycje ulokowało 9 z 15 wiodących inwestorów, przy czym aż 7 z nich posiadało więcej niż jedno zezwolenie. Na inwestycje zrealizowane w województwie śląskim i dolnośląskim przypadło 64,7% środków zainwestowanych przez podmioty z czołowej piętnastki.

Na koniec 2022 r. piętnastu wiodących inwestorów posiadało łącznie 47 ważnych zezwoleń. Aż dziewięć zezwoleń przypadało na Zakłady Farmaceutyczne Polpharma działające w trzech lokalizacjach: w Starogardzie Gdańskim w strefie pomorskiej, w Sieradzu w strefie łódzkiej i w Nowej Dębie w strefie tarnobrzesckiej. Sześć zezwoleń posiadała Toyota Motor Manufacturing Poland działająca w Wałbrzychu i Jelczu-Laskowicach, 5 zezwoleń należało do NGK Ceramics Polska, a 4 – do Stellantis Gliwice, Volkswagen Motor Polska i Mondelez Polska Production. Pięciu inwestorów z czołowej piętnastki posiadało jedno zezwolenie na działalność w strefie.

Efekty w przeliczeniu na zagospodarowany obszar stref

W 2022 r. obszar zajęty przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia wyniósł prawie 8 540,95 ha, tj. o 342,24 ha mniej niż w roku 2021.

W trzynastu strefach powierzchnia gruntów zajętych pod działalność gospodarczą na podstawie zezwoleń zmniejszyła się. Skala tego spadku była różna i wynosiła od 0,92 ha w strefie kamiennogórskiej do 173,84 ha w strefie pomorskiej. Tak duże zmniejszenie powierzchni wykorzystywanej pod działalność na podstawie zezwolenia w strefie pomorskiej wynika z wygaśnięcia dwóch zezwoleń należących do Mondi Świecie, realizowanych na terenie o powierzchni ponad 156 ha.

Jedyną strefą, w której obszar wykorzystywany pod działalność prowadzoną na podstawie zezwolenia nie uległ zmianie, jest strefa starachowicka.

W 2022 r. na 1 ha terenu zagospodarowanego przez inwestorów posiadających zezwolenie na działalność w strefach przypadło 18,38 mln zł nakładów inwestycyjnych i 46 miejsc pracy. W porównaniu z rokiem 2021 średnia wartość nakładów inwestycyjnych na 1 ha była wyższa o 1,21 mln zł, natomiast średnia dotycząca liczby miejsc pracy zwiększyła się o 2.

Tabela 7. Efekty w przeliczeniu na 1 ha terenu wykorzystanego pod działalność objętą zezwoleniami

Lp.	Strefa	Teren zajęty przez przedsiębiorców działających na podstawie zezwolenia (ha)	Nakłady inwestycyjne na 1 ha (w mln zł)	Miejsca pracy na 1 ha
1	Kamiennogórska	139,0197	22,58	51
2	Katowicka	1 054,5082	27,78	66
3	Kostrzyńsko-Słubicka	742,9432	11,81	46
4	Krakowska	462,3294	11,70	73
5	Legnicka	289,1863	28,70	54
6	Łódzka	724,8624	21,66	49
7	Mielecka	577,7676	21,37	63
8	Pomorska	932,7243	14,70	29
9	Słupska	214,3726	11,57	23
10	Starachowicka	171,0118	14,65	47
11	Suwalska	267,0256	13,23	36
12	Tarnobrzaska	660,2173	16,05	40
13	Wałbrzyska	1 689,3756	20,75	36
14	Warmińsko-Mazurska	615,6042	9,97	33
	Razem	8 540,9482	18,38	46

Biorąc pod uwagę nakłady inwestycyjne na 1 ha najlepszy wynik osiągnęła strefa legnicka. Na 1 ha zagospodarowanego terenu przypadło w niej 28,7 mln zł inwestycji. Niewiele gorszy wynik osiągnęła strefa katowicka, w której wskaźnik ten wyniósł 27,78 mln zł/ha. Na kolejnych pozycjach były strefy: kamiennogórska, łódzka, mielecka i wałbrzyska, z nakładami

przekraczającymi 20 mln zł na 1 ha. Największy przyrost w stosunku do 2021 r. miał miejsce w strefie legnickiej i było to konsekwencją ponownego wykazania w statystykach zezwolenia dla Volkswagen Motor Polska z wydatkami inwestycyjnymi rządu 1,13 mld zł. W żadnej strefie nie nastąpił spadek średniej wartości inwestycji na 1 ha.

Jeśli chodzi o wielkość zatrudnienia przypadającego na 1 ha najlepszy rezultat osiągnęły strefy: krakowska (73 etaty), katowicka (66 etatów) oraz mielecka (63 etaty).

Największy wzrost liczby miejsc pracy w przeliczeniu na 1 ha w porównaniu z 2021 r. wystąpił w strefie legnickiej i wyniósł 5 etatów. W strefie pomorskiej średnia ta wzrosła o 4 miejsca, a w strefie krakowskiej i śląskiej – o 3 miejsca. Spadek średniej liczby miejsc pracy na 1 ha (o 1 miejsce) odnotowały strefy; kamiennogórska, suwalska i tarnobrzeska. W strefie mieleckiej wskaźnik ten nie uległ zmianie.

Struktura inwestycji według kraju pochodzenia kapitału

Dla określenia kraju pochodzenia kapitału zagranicznego przyjęto, tak jak w poprzednich latach, jedną z definicji stosowanych przez Narodowy Bank Polski, tj. kraj siedziby nierezydenta będącego udziałowcem w danej firmie lub posiadającego oddział.

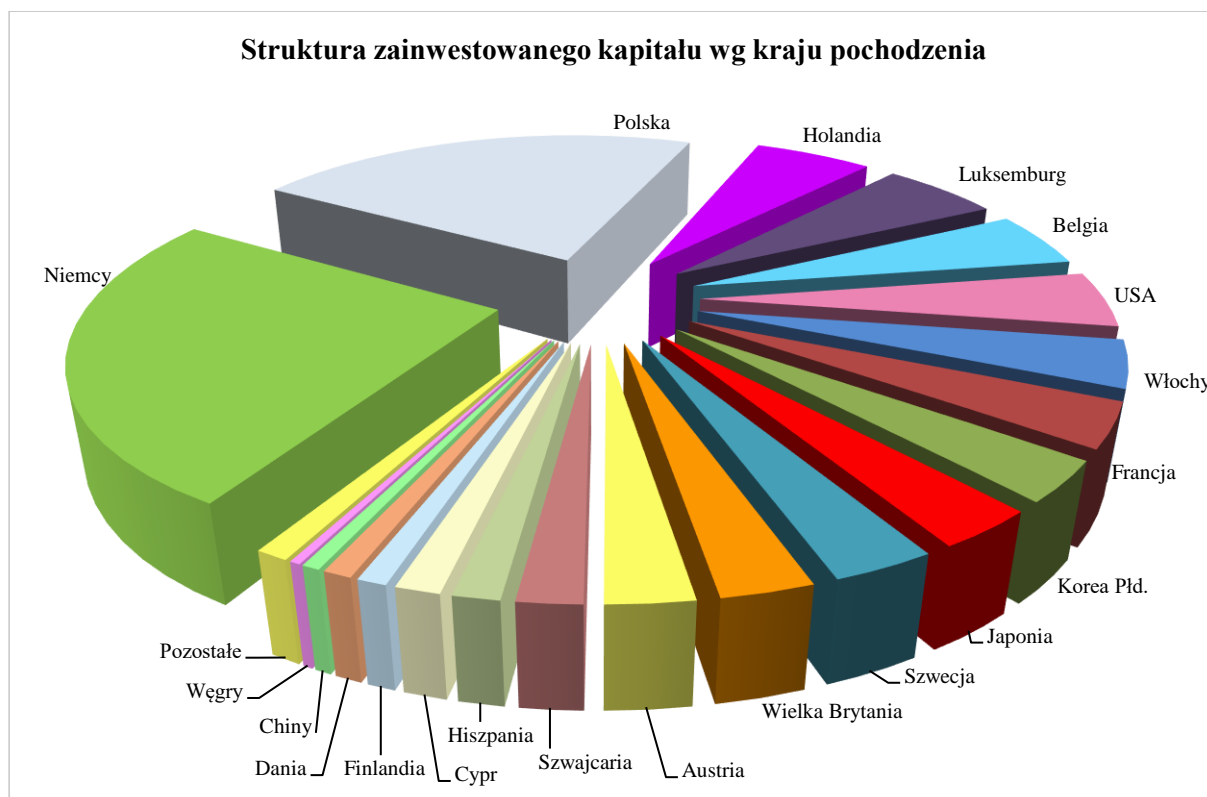
Tabela 8. Struktura geograficzna zainwestowanego kapitału

Lp.	Kraj pochodzenia kapitału	Wartość kapitału (w mln zł)	Udział w łącznym kapitale
1	Niemcy	39 642,62	25,25%
2	Polska	35 185,92	22,41%
3	Holandia	9 175,89	5,85%
4	Luksemburg	8 972,63	5,72%
5	Belgia	7 839,01	4,99%
6	USA	7 713,77	4,91%
7	Włochy	6 358,79	4,05%
8	Francja	5 870,24	3,74%
9	Korea Płd.	5 224,64	3,33%
10	Japonia	4 954,68	3,16%
11	Szwecja	4 833,85	3,08%
12	Wielka Brytania	4 293,58	2,74%
13	Austria	4 040,17	2,57%
14	Szwajcaria	2 964,00	1,89%
15	Hiszpania	2 158,66	1,38%
16	Cypr	2 086,40	1,33%
17	Finlandia	1 383,27	0,88%
18	Dania	1 343,66	0,86%
19	Chiny	839,98	0,54%
20	Węgry	494,80	0,32%
21	Pozostałe	1 603,89	1,00%
RAZEM		156 980,45	100,00%

W rankingu krajów pochodzenia kapitału zainwestowanego w strefach nie doszło do zmian na pozycjach od pierwszej do siódmej. W dalszym ciągu liderem są Niemcy, z udziałem wynoszącym 25,25%, a więc dokładnie takim samym jak w roku 2021. Wartość inwestycji z kapitałem niemieckim wzrosła w ciągu ubiegłego roku o prawie 1,12 mld zł. Nakłady poniesione przez przedsiębiorców z Polski wzrosły natomiast o ponad 1,63 mld zł, co przełożyło się na zwiększenie ich udziału w łącznej wartości inwestycji zrealizowanych w strefach z 21,99% do 22,41%.

Pierwsza zmiana w strukturze kapitału ulokowanego w strefach związana jest z awansem Francji o dwie pozycje (z dziesiątej na ósmą). Zwiększenie udziału Francji w strukturze kapitałowej wynikało w głównej mierze z przywrócenia zezwoleń dla Faurecia Wałbrzych i Tristone Flowtech Poland. Z powodu awansu Francji spadek o jedną pozycję odnotowały: Korea Południowa i Japonia. Kolejne zmiany nastąpiły na pozycjach jedenastej i dwunastej. Polegały one na zamianie miejscami między Szwecją i Wielką Brytanią w wyniku zwiększenia wartości inwestycji szwedzkich po ponownym uwzględnieniu w statystykach zezwolenia dla Flextronics International Poland. Ostatnia zmiana w czołowej dwudziestce krajów uszeregowanych według wartości kapitału ulokowanego w strefach dotyczyła Hiszpanii i Cypru, które zamieniły się miejscami w klasyfikacji. Hiszpania awansowała na pozycję piętnastą, a Cypr spadł na miejsce szesnaste. Na pozostałych pozycjach nie zaszły żadne zmiany.

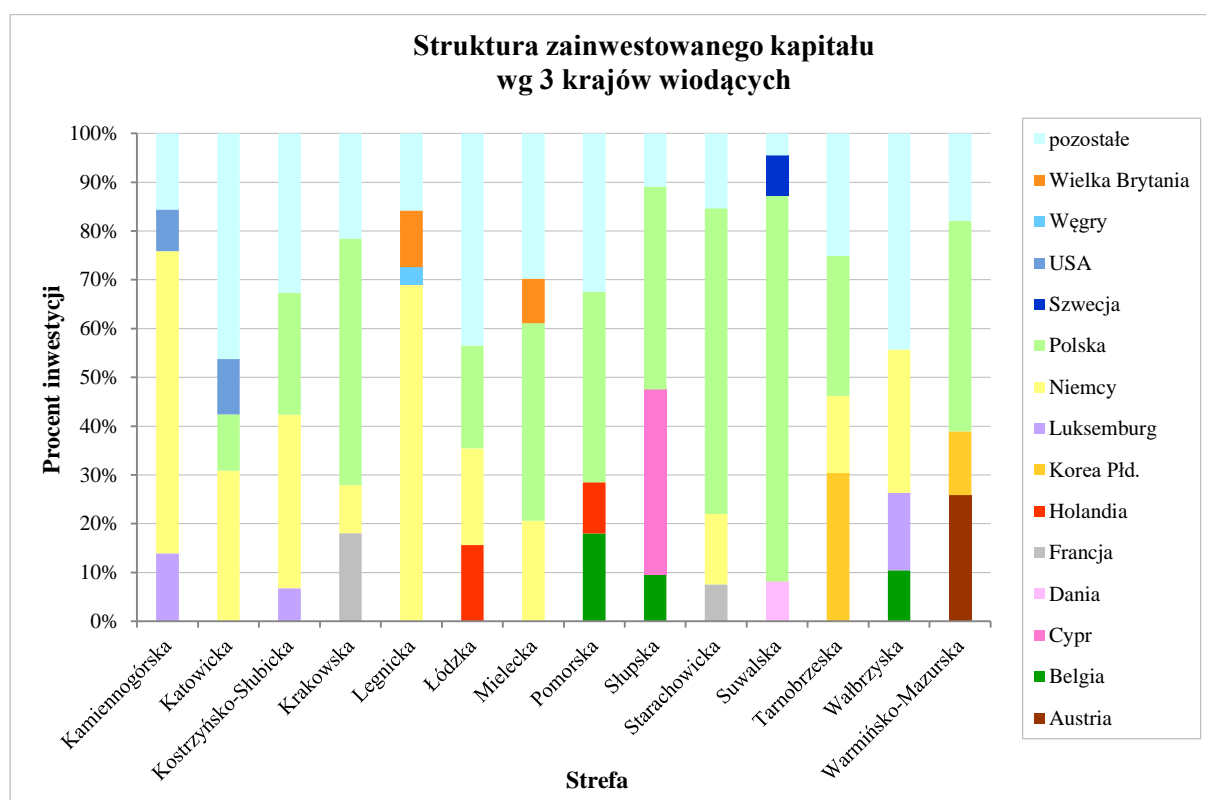
Poniższy wykres prezentuje wiodące kraje pochodzenia kapitału ulokowanego w specjalnych strefach ekonomicznych.

Na koniec 2022 r. 69,14% wartości kapitału zainwestowanego w strefach pochodziło z sześciu krajów: Niemiec, Polski, Holandii, Luksemburga, Belgii i USA. W 2021 r. udział tych krajów w strukturze kapitałowej inwestycji był większy o ponad 1,16 pkt proc. i wynosił 70,3%.

Holandia jest jednym z trzech krajów z czołówki, którego nakłady inwestycyjne w 2022 r. były mniejsze niż w 2021 r. Redukcja wyniosła ponad 1,53 mld zł i przyczyniła się do zmniejszenia udziału procentowego inwestycji holenderskich w inwestycjach ogółem o 1,17 pkt proc. Nie wpłynęło to jednak na pozycję Holandii w strukturze geograficznej inwestycji w strefach. Drugim krajem z czołówki, którego nakłady są niższe niż na koniec 2021 r. jest Cypr. Wartość inwestycji cypryjskich zmniejszyła się o 220,3 mln zł w wyniku zmiany właściciela przedsiębiorcy Chipita Poland ze strefy łódzkiej. Ostatnim krajem, który odnotował spadek wartości kapitału są Chiny. Inwestycje chińskie skurczyły się o ponad 31,1 mln zł i było to konsekwencją wygaśnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności w strefie wałbrzyskiej dla Hongbo Clean Energy Europe.

Na poniższym wykresie została przedstawiona struktura kapitału zaangażowanego w poszczególnych strefach według trzech krajów wiodących pod względem wartości inwestycji.

Największy udział inwestycji niemieckich, tak jak w roku 2021, odnotowała strefa legnicka. Na kapitał z Niemiec przypada 68,94% ogółu środków zainwestowanych w tej strefie, co daje kwotę 5,72 mld zł. Do grona największych inwestorów niemieckich należą: Volkswagen Motor Polska, Sitech, Winkelmann i Hörmann Legnica. W dalszym ciągu bardzo dużym udziałem kapitału niemieckiego, sięgającym w 2022 r. 61,93%, charakteryzowała się strefa kamiennogórska. Jest to w dużej części efekt działalności przedsiębiorcy Bauer Print Wykroty, na którego przypada 43,0% kapitału niemieckiego zainwestowanego w tej strefie. Znaczące

inwestycje w strefie kamiennogórskiej zrealizowali też: Wepa Professional Piechowice, Dr. Schumacher, Dr.Schneider Automotive Polska. Inwestycje pochodzące z Niemiec dominowały również w strefie kostrzyńsko-słubickiej (35,55% całkowitych nakładów), w głównej mierze dzięki spółkom: Gedia Poland, Homanit Polska, Homanit Krosno Odrzańskie i Phoenix Contact Wielkopolska. W strefie wałbrzyskiej Niemcy uplasowały się na pierwszej pozycji w grupie trzech wiodących krajów pochodzenia kapitału, z udziałem wynoszącym 29,39%, ale to właśnie w tej strefie wartość inwestycji niemieckich była najwyższa i wyniosła ponad 10,3 mld zł. Najwięksi inwestorzy niemieccy w strefie wałbrzyskiej to: Mercedes-Benz Manufacturing Poland, Essity Operations Poland, spółki z grupy PCC i Creaton Polska. Inwestycje z Niemiec znalazły się na pierwszej pozycji w strukturze kapitałowej także w strefie katowickiej. Największym inwestorem niemieckim w tej strefie jest Stellantis Gliwice, przedsiębiorca, który przejął Opel Manufacturing Poland. Przypada na niego prawie 57,6% ogółu inwestycji niemieckich w strefie katowickiej, które wynosiły prawie 9,04 mld zł.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, w 2022 r. największym udziałem kapitału pochodzącego z Polski charakteryzowały się strefy: suwalska i starachowicka, przy czym w przypadku strefy suwalskiej udział ten wyniósł aż 79,13%. W strefie starachowickiej inwestycje z Polski stanowiły 62,66% całkowitych nakładów inwestycyjnych. Udział nieznacznie przekraczający 50% odnotowała też strefa krakowska. Do największych polskich inwestorów w strefie suwalskiej należeli: Tanne, Pfleiderer MDF Grajewo, Padma, Bison i Zakłady Mięsne Zakrzewscy, w starachowickiej – Grupa Azoty Zakłady Azotowe Puławy oraz Cerrad, a w krakowskiej – Wiśniowski, Alupol Films i Grupa Azoty.

Przedsiębiorcy z Polski zajęli również pierwsze miejsce pod względem kraju pochodzenia kapitału w strefach: warmińsko-mazurskiej (z udziałem na poziomie 43,17%, w dużej mierze dzięki: Cedrob, Spółdzielni Mleczarskiej Mlekpól, ILS i Tymbark-MWS), śląskiej (41,48%, m.in. za sprawą: Albatros Aluminium, Paula-Fish oraz Perla Polska), mieleckiej (40,51%, dzięki działalności: Kronospan Mielec, ST3 Offshore w upadłości, Bury i Wipasz), pomorskiej (39,03%, przede wszystkim w wyniku inwestycji: Grupy Azoty Polyolefins, Ciech Soda Polska i Plastica) oraz łódzkiej (21,06%, głównie za sprawą: Ceramiki Paradyż, Ceramiki Tubądzin III i Press Glass). W strefie pomorskiej inwestycje przedsiębiorców pochodzących z Polski osiągnęły najwyższą wartość spośród wszystkich stref i wyniosły ponad 5,35 mld zł.

Duży udział kapitału polskiego charakteryzował też strefę tarnobrzeską (28,65%) i kostrzyńsko-słubicką (25,04%). Polska zajęła w tych strefach drugie miejsce w strukturze kapitałowej inwestycji. Tę samą pozycję w rankingu inwestycje z Polski zajęły w strefie katowickiej, ale ich udział w całkowitych wydatkach poniesionych w tej strefie był dużo mniejszy i wyniósł 11,58%.

Inwestycje z Holandii zajęły trzecią pozycję w strukturze geograficznej kapitału ulokowanego w strefach, ale w żadnej strefie nie były dominujące i nie zajęły drugiego miejsca w rankingu. Inwestycje z tego kraju znalazły się na trzeciej pozycji w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie łódzkiej i pomorskiej. Zaangażowanie finansowe w strefie łódzkiej wyniosło ponad 2,45 mld zł, co dało udział na poziomie 15,64%. Było to zasługą inwestycji zrealizowanych przez: Fuji Seal Poland, Zakłady Farmaceutyczne Polpharma (fabryka w Sieradzu), Animex Kutno i Procter and Gamble Operations Polska. W strefie pomorskiej inwestycje holenderskie

wyniosły ponad 1,44 mld zł i stanowiły 10,51% ogólnej wartości nakładów inwestycyjnych w tej strefie. Niemal 3/4 tej kwoty przypada na inwestycje Zakładów Farmaceutycznych Polpharma w Starogardzie Gdańskim. Choć nie znajduje to odzwierciedlenia w zestawieniu trzech wiodących krajów pochodzenia kapitału w strefie wałbrzyskiej, to właśnie w tej strefie przedsiębiorcy holenderscy zaangażowali największe środki – ponad 3,4 mld zł. W sumie na trzy strefy: łódzką, pomorską i wałbrzyską przypadło blisko 79,6% ogółu inwestycji holenderskich zrealizowanych w strefach.

Największy udział kapitału z Luksemburga cechował strefę wałbrzyską. Inwestycje z tego kraju stanowiły 15,88% łącznej wartości wydatków inwestycyjnych w tej strefie i wyniosły prawie 5,57 mld zł. Dało to Luksemburgowi drugą pozycję w strukturze kapitałowej inwestycji, głównie dzięki Volkswagen Poznań działającemu we Wrześni i Umicore Poland. Inwestycje tych dwóch przedsiębiorców stanowiły prawie 97,5% inwestycji luksemburskich w strefie wałbrzyskiej. W sumie wartość kapitału z Luksemburga ulokowanego w strefie wałbrzyskiej stanowiła ponad 62,0% ogółu inwestycji z tego kraju. Luksemburg był też na drugim miejscu w strukturze pochodzenia kapitału w strefie kamiennogórskiej i jest to zasługa jednego inwestora – Joyson Safety Systems Poland. Na tego przedsiębiorcę przypadło 13,92% ogółu środków finansowych zaangażowanych w strefie kamiennogórskiej. W strefie kostrzyńsko-słubickiej Luksemburg znalazł się na trzeciej pozycji w strukturze geograficznej inwestycji, z udziałem wynoszącym 6,75% i nakładami rzędu 592,6 mln zł. Ponad dwukrotnie większą wartość (prawie 1,34 mld zł) i większy udział (8,52%) inwestycje luksemburskie miały w strefie łódzkiej, ale nie pozwoliło to Luksemburgowi na zajęcie miejsca w grupie trzech wiodących krajów pochodzenia kapitału w tej strefie. Pozycja inwestycji luksemburskich w strefie łódzkiej była głównie wynikiem inwestycji Gillette Poland International, a w strefie kostrzyńsko-słubickiej – jej jedyne inwestora luksemburskiego, czyli Volkswagen Poznań z zakładem produkcyjnym w Poznaniu.

Kapitał belgijski uplasował się na drugiej pozycji w strukturze geograficznej inwestycji w strefie pomorskiej i na trzecim miejscu w strefie wałbrzyskiej i słupskiej. W strefie pomorskiej przedsiębiorcy z Belgii ulokowali środki finansowe o wartości prawie 2,47 mld zł, co stanowi 17,98% łącznej wartości inwestycji w tej strefie. Wysoki odsetek kapitału belgijskiego w strefie pomorskiej wynika głównie z inwestycji Bridgestone Stargard i Solvay Poland. Na tych dwóch przedsiębiorców przypada ok. 95,0% inwestycji z Belgii w strefie pomorskiej i prawie 29,9% ogółu inwestycji belgijskich w strefach. Największą wartość inwestycje belgijskie osiągnęły jednak w strefie wałbrzyskiej. Przedsiębiorcy z kapitałem z Belgii zainwestowali w niej blisko 3,67 mld zł, co dało udział na poziomie 10,47% łącznej wartości inwestycji w tej strefie. Na wartości kapitału belgijskiego ulokowanego w strefie wałbrzyskiej zaważyły przede wszystkim inwestycje Toyota Motor Manufacturing Poland w Wałbrzychu i Jelczu-Laskowicach. Wysoka pozycja Belgii w rankingu krajów pochodzenia kapitału w strefie słupskiej, z udziałem wynoszącym 9,6%, jest natomiast zasługą inwestycji Nordglass – jedyne belgijskiego przedsiębiorcy w tej strefie działającego w dwóch lokalizacjach: w Koszalinie i Słupsku.

Inwestycje amerykańskie skoncentrowały się w strefie katowickiej. Ich wartość przekroczyła 3,32 mld zł, co stanowiło 11,35% nakładów inwestycyjnych w tej strefie i prawie 43,1% ogółu inwestycji amerykańskich w strefach. Dało to Stanom Zjednoczonym Ameryki trzecią pozycję

w rankingu krajów pochodzenia kapitału w tej strefie. Wśród inwestorów amerykańskich przodowali: Guardian Częstochowa, Eaton Automotive Systems i Adient Seating Poland. Na tych trzech inwestorów przypadło prawie 72,2% wartości inwestycji amerykańskich zrealizowanych w strefie katowickiej. Również w strefie kamiennogórskiej kapitał amerykański uplasował się na trzecim miejscu w strukturze geograficznej inwestycji. Było to możliwe dzięki działalności Polcolorit – jedyne go inwestora amerykańskiego w tej strefie. Zaangażowanie kapitału na poziomie niespełna 268,6 mln zł zapewniło mu udział wynoszący 8,56% całkowitej wartości inwestycji w tej strefie. Pod względem wartości inwestycji pochodzących z USA wyróżniały się także strefy: pomorska, łódzka i wałbrzyska. W strefie pomorskiej czterej przedsiębiorcy: International Paper Cellulose Fibers (Poland), MM Kwidzyn, SPX Flow Technology Poland i Jabil Poland zainwestowali łącznie ponad 1,2 mld zł. W strefie łódzkiej inwestycje amerykańskie przekroczyły kwotę 1,04 mld zł, a w wałbrzyskiej wyniosły prawie 940,8 mln zł. Takie wielkości nie zapewniły jednak Stanom Zjednoczonym Ameryki jednej z trzech czołowych pozycji w strukturze kapitałowej inwestycji w tych strefach.

Włochy, mimo dużego zaangażowania kapitału w strefach i zajęcia 7. miejsca w strukturze kapitałowej inwestycji, w żadnej strefie nie znalazły się w grupie trzech wiodących krajów. Inwestycje przedsiębiorców z Włoch skoncentrowały się w strefach: katowickiej, łódzkiej i wałbrzyskiej, i wyniosły odpowiednio: 2,33 mld zł, 1,51 mld zł i 1,41 mld zł. Na te trzy strefy przypadło w sumie ponad 82,6% łącznej wartości inwestycji włoskich. W strefie katowickiej największe środki finansowe ulokowali: Brembo Poland, Marelli Bielsko-Biała Poland, Bitron Poland, Sest-Luve-Polska i Avio Polska, w strefie łódzkiej – Whirlpool Company Polska (największy inwestor strefowy z Włoch, posiadający zakłady w Łodzi i Radomsku) oraz Union Polska, a w strefie wałbrzyskiej – Marcegaglia Poland, Italmetal i Lovara Vogel Polska.

Tak jak w poprzednich latach inwestycje francuskie znalazły się na drugiej pozycji wśród wiodących krajów pochodzenia kapitału w strefie krakowskiej i na trzecim miejscu – w strefie starachowickiej. Wartość inwestycji z Francji w strefie krakowskiej wzrosła na przestrzeni 2022 r. z 577,89 mln zł do 978,03 mln zł, co przełożyło się na udział w wysokości 18,08% i wzmocnienie pozycji wicelidera. Kapitał francuski w strefie krakowskiej reprezentują tylko dwaj przedsiębiorcy: Valeo Autosystemy działający w Chrzanowie i Skawinie oraz Sopem. Miejsce Francji w rankingu krajów pochodzenia kapitału w strefie starachowickiej, z udziałem wynoszącym 7,58%, jest natomiast wynikiem działalności Air Liquide Polska – jedyne go inwestora francuskiego w tej strefie, który zaangażował kapitał o wartości 189,7 mln zł. Znacznie mniejszy udział, ale dużo większą wartość miały inwestycje z Francji w strefie katowickiej i wałbrzyskiej. Wyniosły one odpowiednio: 1,65 mld zł i 1,54 mld zł, co dało im udziały na poziomie 5,63% i 4,38% inwestycji w tych strefach, ale łącznie aż 54,3% udziału w całości inwestycji francuskich w strefach. Do grona największych inwestorów francuskich w strefie katowickiej należą: Saint-Gobain Innovative Materials Polska, Żywiec-Zdrój i Valeo Electric and Electronic Systems, a w strefie wałbrzyskiej – Faurecia Wałbrzych działająca w Wałbrzychu i Jelczu-Laskowicach oraz Gestamp Wrocław.

Kapitał z Korei Południowej powrócił po rocznej przerwie na pierwszą pozycję w strukturze inwestycji w strefie tarnobrzeskiej, wyprzedzając kapitał polski o prawie 190 mln zł. Inwestycje

koreańskie w tej strefie wyniosły ponad 3,22 mld zł, co dało im udział na poziomie 30,41% nakładów inwestycyjnych w tej strefie i 61,69% ogółu inwestycji koreańskich we wszystkich strefach. Na wysoką pozycję Korei Południowej w strefie tarnobrzeskiej złożyły się inwestycje: LG Energy Solution Wrocław, LG Electronics Wrocław, LG Chem Poland, LG Innotek Poland i Dongseo Display Poland. Korea Południowa zajęła trzecią pozycję w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie warmińsko-mazurskiej. Przyczynił się do tego jedyny przedsiębiorca z kapitałem koreańskim, tj. LG Electronics Mława. Jego inwestycja na kwotę ok. 800 mln zł stanowiła 13,05% wydatków inwestycyjnych poniesionych w tej strefie.

Japonia zajęła 10. miejsce w strukturze geograficznej kapitału zainwestowanego w strefach, ale – podobnie jak Włochy – w żadnej z nich nie znalazła się w grupie trzech wiodących krajów. Inwestycje japońskie osiągnęły największą wartość w strefie katowickiej i wyniosły 3,23 mld zł. Na tę strefę przypadło więc blisko 65,3% całkowitej wartości inwestycji japońskich w strefach. Było to głównie zasługą NGK Ceramics Polska – największego inwestora strefowego z Japonii, prowadzącego działalność w Dąbrowie Górniczej i Gliwicach. W strefie wałbrzyskiej inwestorzy japońscy ulokowali kapitał o wartości ok. 1,25 mld zł, co stanowi ponad 25,2% ogółu inwestycji z tego kraju. Najwięksi inwestorzy z Japonii w tej strefie to: AKS Precision Ball Polska, Yagi Poland Factory, Daicel Safety Systems Europe i NSK Steering Systems Europe /Polska/.

W 2022 r. Szwecja uplasowała się na drugim miejscu w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie suwalskiej, z udziałem na poziomie 8,21%. Na strefę suwalską przypada jednak tylko 6,0% kosztów inwestycji zrealizowanych we wszystkich strefach przez przedsiębiorców szwedzkich. Znacznie większe środki inwestorzy ze Szwecji zaangażowali w strefach: wałbrzyskiej, pomorskiej, warmińsko-mazurskiej, łódzkiej czy katowickiej. Największy szwedzki inwestor – Electrolux Poland ulokował się w strefie wałbrzyskiej i katowickiej. Przypadło na niego niespełna 28,1% całkowitej wartości inwestycji z tego kraju zrealizowanych w strefach. Duże wydatki inwestycyjne ponieśli również przedsiębiorcy: Flextronics International Poland w strefie pomorskiej, Ikea Industry Poland w warmińsko-mazurskiej, HTL-Strefa w łódzkiej, Aryzta Polska w wałbrzyskiej i H & M Hennes & Mauritz Logistics w legnickiej.

Podobnie jak w 2021 r. inwestycje z Wielkiej Brytanii skoncentrowały się w strefie legnickiej i mieleckiej. W strefie legnickiej kraj ten zajął drugie miejsce w strukturze geograficznej zainwestowanego kapitału, z udziałem wynoszącym 11,58%, a w mieleckiej – trzecie, z udziałem na poziomie 9,11%. Najwyższą wartość inwestycje brytyjskie osiągnęły jednak w strefie mieleckiej – niespełna 1,13 mld zł. Drugą pozycję w strukturze inwestycji w strefie legnickiej Wielka Brytania zawdzięcza inwestycjom dwóch przedsiębiorców reprezentujących ten kraj: Sanden Manufacturing Poland (największego inwestora brytyjskiego w strefach) i Gates Polska. Zainwestowali oni łącznie prawie 961,2 mln zł. W strefie mieleckiej największe wydatki ponieśli natomiast Goodrich Aerospace Poland i Borgwarner Rzeszów. Do grona znaczących inwestorów z kapitałem brytyjskim należą jeszcze: Johnson Matthey Poland (strefa katowicka), R.Twining and Company (kostrzyńsko-słubicka) i Pilkington Automotive Poland (tarnobrzeska).

Kapitał austriacki znalazł się na drugim miejscu w strukturze inwestycji w strefie warmińsko-mazurskiej, z udziałem wynoszącym 25,9%. Jest to zasługa przedsięwzięcia zrealizowanego przez Egger Biskupiec. Przedsiębiorca ten zainwestował blisko 1,59 mld zł, co stanowiło ponad 39,3% całego kapitału z Austrii ulokowanego w strefach. Więcej kapitału austriackiego trafiło do strefy katowickiej, w której zainwestowali m.in.: Kronospan OSB i DSO. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorców z Austrii w tej strefie wyniosły ponad 1,91 mld zł, co dało im udział w łącznej wartości inwestycji austriackich na poziomie ponad 47,3%.

Podobnie jak w latach ubiegłych wysoki udział kapitału pochodzącego z Cypru charakteryzował strefę śląską. Inwestycje cypryjskie – za sprawą Kronospan Polska – stanowią tu 37,95% całkowitej wartości nakładów inwestycyjnych. Nie pozwoliło to Cyprowi utrzymać pozycji lidera w strukturze kapitałowej inwestycji. Wydatki rzędu 941,2 mln zł uplasowały Cypr na drugiej pozycji w rankingu, za Polską. Inwestycje przedsiębiorców z kapitałem cypryjskim w strefie mieleckiej miały nieznacznie większą wartość. Przyczyniła się do tego aktywność przedsiębiorców: Kronospan HPL, Kronoflooring i Silva. W sumie na strefę mielecką i śląską przypadło ponad 92,9% łącznej wartości inwestycji cypryjskich w strefach.

Kapitał duński uplasował się na trzeciej pozycji w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie suwalskiej. Inwestycje duńskie wyniosły tam prawie 287,8 mln zł, co dało udział na poziomie 8,14%, w dużej mierze dzięki Rockwool Polska. Zaangażowanie kapitału duńskiego w strefie kostrzyńsko-ślubickiej było większe i wyniosło prawie 470,7 mln zł. Tym samym ponad 1/3 łącznej wartości kapitału z Danii ulokowała się właśnie w tej strefie. Przyczyniły się do tego głównie inwestycje Lantmannen Unibake Poland i Hempel Paints (Poland). W samej strefie kostrzyńsko-ślubickiej inwestycje duńskie miały udział na poziomie 5,36%, co dało Danii dopiero szóste miejsce w strukturze geograficznej ulokowanego w niej kapitału.

Inwestycje węgierskie uplasowały się na odległym dwudziestym miejscu w rankingu krajów pochodzenia kapitału zainwestowanego w strefach, niemniej jednak drugi rok z rzędu znalazły się na trzeciej pozycji w strukturze geograficznej inwestycji w strefie legnickiej. Ich udział w łącznej wartości inwestycji w strefie legnickiej wyniósł jednak tylko 3,67%. Trzecie miejsce w strukturze kapitałowej inwestycji jest zasługą przedsiębiorcy Lear Corporation Poland II – jedyne go inwestora węgierskiego działającego w strefach, obecnego jeszcze w strefie katowickiej i mieleckiej. Na koniec 2022 r. wydatki inwestycyjne tego przedsiębiorcy w strefie legnickiej wyniosły prawie 304,3 mln zł, a łączne wydatki we wszystkich zakładach produkcyjnych osiągnęły poziom 494,8 mln zł.

Struktura branżowa inwestycji

Struktura branżowa inwestycji w strefach została określona na poziomie działów Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług ustanowionej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz. U. poz. 1293, z późn. zm.). Wprowadzenie 1 stycznia 2016 r. nowej PKWiU spowodowało uchylenie rozporządzenia dotyczącego klasyfikacji z 2008 r., niemniej jednak w większości ważnych zezwoleń przedmiot działalności określony jest według tej klasyfikacji.

W 2022 r. struktura skumulowanej wartości inwestycji uległa kilku zmianom w stosunku do roku poprzedniego. Zmiany w klasyfikacji dwudziestu dwóch dominujących branż nastąpiły na pozycjach od trzeciej do dziewiątej włącznie. Pierwsza z nich związana jest z awansem branży chemicznej (dział 20) z miejsca ósmego na trzecie. Konsekwencją tego awansu jest spadek na miejsca od czwartego do szóstego (o jedną pozycję) branży metalowej (dział 25), sektora spożywczego (dział 10) oraz produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (dział 23). Kolejna modyfikacja dotyczy awansu działalności związanej z produkcją urządzeń elektrycznych i nieelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego (dział 27) z dziewiątej pozycji na miejsce ósme. Ostatnia zmiana polega na spadku o trzy pozycje, z szóstej na dziewiątą, branży papierniczej (dział 17). Na pozostałych miejscach nie zaszły żadne zmiany.

Tabela 9. Struktura branżowa skumulowanej wartości inwestycji

Lp.	Dział PKWiU	Nazwa działu	Inwestycje (w mln zł)	Udział w inwestycjach ogółem
1	29	Pojazdy samochodowe (z wyłączeniem motocykli), przyczepy i naczepy	46 106,4	29,37%
2	22	Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	13 902,6	8,86%
3	20	Chemikalia i wyroby chemiczne	11 282,2	7,19%
4	25	Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	11 236,3	7,16%
5	10	Artykuły spożywcze	10 293,3	6,56%
6	23	Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	10 262,0	6,54%
7	16	Drewno i wyroby z drewna i korka, z wył. mebli; wyroby ze słomy i materiałów w rodzaju stosowanych do wyplatania	9 217,0	5,87%
8	27	Urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego	7 997,0	5,09%
9	17	Papier i wyroby z papieru	7 577,9	4,83%
10	28	Maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane	6 518,2	4,15%
11	26	Komputery, wyroby elektroniczne i optyczne	4 379,4	2,79%
12	24	Metale	2 628,4	1,67%
13	31	Meble	2 624,1	1,67%
14	52	Magazynowanie i usługi wspomagające transport	2 493,7	1,59%
15	21	Podstawowe substancje farmaceutyczne, leki i pozostałe wyroby farmaceutyczne	2 241,2	1,43%
16	30	Pozostały sprzęt transportowy	1 767,9	1,13%
17	18	Usługi poligraficzne i usługi reprodukcji zapisanych nośników informacji	1 474,7	0,94%
18	58	Usługi związane z działalnością wydawniczą	1 261,6	0,80%
19	13	Wyroby tekstylne	824,0	0,52%
20	11	Napoje	660,3	0,42%
21	32	Pozostałe wyroby	637,7	0,41%
22	72	Usługi w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych	280,3	0,18%
23		Inne	1 314,2	0,83%
		Razem	156 980,4	100,00%

Największy udział w łącznych nakładach inwestycyjnych miał sektor motoryzacyjny. Wyniósł on 29,37% i był wyższy niż w roku 2021 o 0,36 pkt proc. Drugie miejsce zajęli producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, z udziałem wynoszącym 8,86%, zaś trzecie – z udziałem na poziomie 7,19% – producenci chemikaliów i wyrobów chemicznych.

Wzrost skumulowanej wartości inwestycji nastąpił w osiemnastu branżach, przy czym największy odnotował sektor chemiczny (dział 20 PKWiU). Nakłady zwiększyły się o ponad 2,0 mld zł, m.in. za sprawą inwestycji Grupy Azoty Polyolefins w strefie pomorskiej, Umicore Poland w strefie wałbrzyskiej i LG Chem Poland w strefie tarnobrzeskiej. Znaczący, bo o ponad 1,85 mld zł, wzrost wartości inwestycji odnotował też sektor motoryzacyjny (dział 29). Było to wynikiem uznania za ważne i uwzględnienia w statystykach zezwoleń dla Volkswagen Motor Polska i Faurecia Wałbrzych oraz dużych wydatków poniesionych przez Mercedes-Benz Manufacturing Poland w strefie wałbrzyskiej, Valeo Autosystemy w strefie krakowskiej, NGK Ceramics Polska i Marelli Sosnowiec Poland w strefie katowickiej. O ponad 1 mld zł wzrosła wartość środków zaangażowanych przez producentów komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (dział 26). Przyczyniło się do tego przywrócenie zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy pomorskiej dla Flextronics International Poland i Thales Dis Polska.

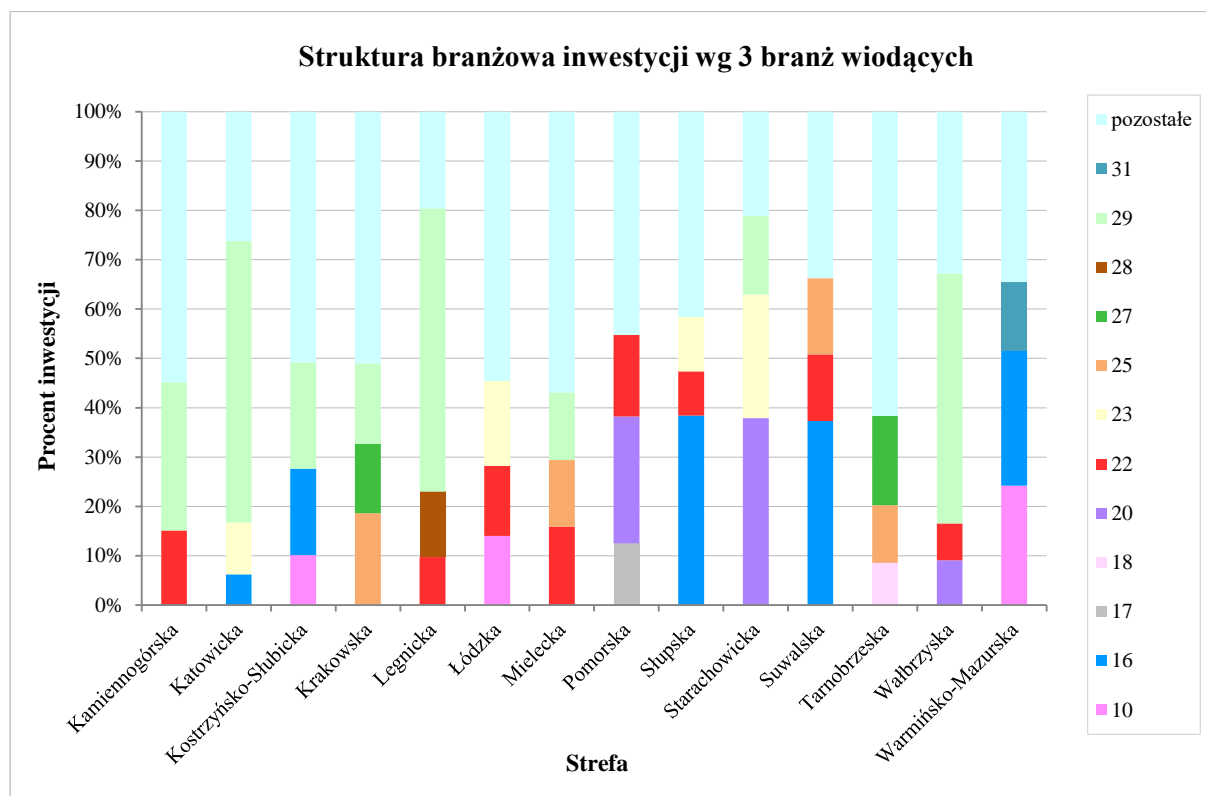
Spadki wystąpiły w czterech sektorach – produkcji papieru i wyrobów z papieru (dział 17) produkcji metali (dział 24 PKWiU), produkcji podstawowych substancji farmaceutycznych, leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (dział 21), produkcji pozostałego sprzętu transportowego (dział 30) i w branży maszynowej (dział 28). Wartość inwestycji w branży papierniczej spadła o prawie 2,03 mld zł i było to głównie spowodowane wygaśnięciem obu zezwoleń na działalność w strefie pomorskiej należących do Mondi Świecie i zezwolenia na działalność w strefie kostrzyńsko-słubickiej posiadanego przez Arctic Paper Kostrzyn. Wygaśnięcie zezwoleń dla Mondi Świecie, przy jednoczesnym znaczącym wzroście wartości inwestycji Grupy Azoty Polyolefins, spowodowało przetasowania w strukturze branżowej inwestycji w strefie pomorskiej, w tym jedyną (na czternaście stref) zmianę sektora dominującego w stosunku do roku 2021. Dominująca dotychczas branża papiernicza spadła na trzecią pozycję w rankingu, a na pozycji lidera znalazła się branża chemiczna.

Spadek kapitału zaangażowanego w branży farmaceutycznej wyniósł ponad 127,3 mln zł i wynikał z wygaśnięcia dwóch zezwoleń dla Polpharma Biologics Warsaw w strefie tarnobrzeskiej. Wartość wydatków inwestycyjnych poniesionych przez producentów sprzętu transportowego (innego niż objęty działem 29 PKWiU) skurczyła się o ponad 104,6 mln zł i było to przede wszystkim konsekwencją wygaśnięcia zezwoleń na prowadzenie działalności w strefie mieleckiej dla MB Aerospace Rzeszów i Creuzet Polska. Redukcja kapitału zaangażowanego w przedsięwzięcia z branży maszynowej była znacznie mniejsza i wyniosła tylko 5,44 mln zł. Była ona wynikiem większego ubytku nakładów wynikającego z wycofania z obrotu 7 zezwoleń (177,66 mln zł) i korekty wydatków u czterech przedsiębiorców (- 84,18 mln zł) nad przyrostem wartości inwestycji dla ważnych zezwoleń (o 256,4 mln zł).

Tylko w jednym sektorze – usługach w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych (dział 72) znajdujących się na dwudziestej drugiej pozycji w strukturze branżowej inwestycji

w strefach – wartość inwestycji nie uległa zmianie. Zarówno na koniec 2021 r., jak i na koniec 2022 r. nakłady w tej branży wynosiły 280,3 mln zł.

Struktura inwestycji w poszczególnych strefach z uwzględnieniem trzech wiodących branż została przedstawiona na poniższym wykresie.

Branża motoryzacyjna (dział 29), najsilniej reprezentowana wśród inwestorów, należała do wiodących w czterech strefach: legnickiej, katowickiej, wałbrzyskiej i kostrzyńsko-słubickiej. W trzech pierwszych strefach jej udział przekroczył połowę wartości zainwestowanego kapitału i wyniósł odpowiednio: 57,39%, 57,07% i 50,57%. W strefie kostrzyńsko-słubickiej udział motoryzacji był znacznie mniejszy i wyniósł 21,53%. Do największych inwestorów z sektora motoryzacyjnego w strefie legnickiej należeli: Volkswagen Motor Polska, Sitech i Lear Corporation Poland II, w strefie katowickiej: Stellantis Gliwice, NGK Ceramics Polska, Brembo Poland, Marelli Sosnowiec Poland, Nexteer Automotive Poland i Eaton Automotive Systems, a w wałbrzyskiej: Mercedes-Benz Manufacturing Poland, Volkswagen Poznań z inwestycją we Wrześni, Toyota Motor Manufacturing Poland, Faurecia Wałbrzych. W strefie kostrzyńsko-słubickiej w produkcję pojazdów samochodowych i ich części, przyczep i naczep zainwestowali m.in.: Volkswagen Poznań (zakład w Poznaniu), Faurecia Gorzów i Gedia Poland. Dużym udziałem inwestycji z branży motoryzacyjnej charakteryzowały się również strefy: kamiennogórska (22,16%), krakowska (16,3%), starachowicka (15,88%) i mielecka (13,7%), ale w żadnej z nich branża ta nie była dominująca.

Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (dział 22), od wielu lat zajmująca drugą pozycję w strukturze branżowej inwestycji zrealizowanych na terenie stref, dominowała w strefie mieleckiej, przede wszystkim dzięki: Kronospan HPL, Firmie Oponiarskiej Dębica

i Kronoflooring Mielec. Wydatki w wysokości 1,96 mld zł dały temu sektorowi gospodarki udział w łącznej wartości inwestycji na poziomie 15,9%. Większy udział, wynoszący 16,54%, producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych osiągnęli w strefie pomorskiej (głównie za sprawą Bridgestone Stargard), ale inwestycje bliskie 2,27 mld zł pozwoliły na zajęcie drugiego miejsca w grupie wiodących branż w tej strefie. Tę samą pozycję w strukturze branżowej inwestycje z tego sektora osiągnęły w strefie łódzkiej, z udziałem wynoszącym 14,2% i wydatkami rzędu 2,23 mld zł. Znaczny udział inwestycji w sektorze produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, pozwalający na zajęcie trzeciego miejsca wśród dominujących branż, charakteryzował strefę suwalską (13,53%), kamiennogórską (11,11%), legnicką (9,71%), słupską (8,98%) i wałbrzyską (7,51%). Mimo najmniejszego udziału w strefie wałbrzyskiej, to właśnie w niej ulokowany został największy kapitał, m.in. dzięki: 3M Wrocław, Flex Films Europa i Oben Polska. Producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych zainwestowali łącznie 2,63 mld zł.

Inwestycje z branży chemicznej (dział 20) skoncentrowały się w strefach: starachowickiej, pomorskiej i wałbrzyskiej. W strefie starachowickiej i pomorskiej ten sektor gospodarki dominował, z udziałem wynoszącym odpowiednio: 37,92% i 25,66% całkowitych nakładów inwestycyjnych, a w wałbrzyskiej zajął drugie miejsce w strukturze branżowej, z udziałem na poziomie 9,07%. W strefie starachowickiej inwestorzy z tej branży zaangażowali kapitał o wartości prawie 949,6 mln zł. Na tę kwotę złożyły się głównie inwestycje realizowane przez Grupę Azoty Zakłady Azotowe Puławy oraz Air Liquide Polska. Najwyższą wartość inwestycje związane z produkcją chemikaliów i wyrobów chemicznych osiągnęły jednak w strefie pomorskiej – prawie 3,52 mld zł. Przyczyniła się do tego przede wszystkim inwestycja realizowana przez Grupę Azoty Polyolefins – największego inwestora z tej branży w strefach, prowadzącego działalność w Policach. Prawie 3,18 mld zł producenci chemikaliów i wyrobów chemicznych zainwestowali w strefie wałbrzyskiej. Do grona największych inwestorów z branży chemicznej w tej strefie należą: Umicore Poland, Colgate-Palmolive Manufacturing (Poland), PCC Rokita, 3M Wrocław i PCC MCAA.

Producenci wyrobów metalowych (dział 25), zajmujący czwarte miejsce w strukturze branżowej skumulowanej wartości inwestycji, mieli znaczące udziały w nakładach poniesionych w strefach: krakowskiej (18,6%), suwalskiej (15,46%), mieleckiej (13,48%) i tarnobrzeskiej (11,69%). W przypadku strefy krakowskiej pozwoliło to na zajęcie pierwszego miejsca w gronie trzech wiodących branż. W strefie suwalskiej i tarnobrzeskiej producenci wyrobów metalowych uplasowali się na drugiej pozycji, a w mieleckiej – na trzeciej. Wśród największych inwestorów z tej branży w strefie krakowskiej znaleźli się przedsiębiorcy: Wiśniowski, Mabuchi Motor Poland i Brembo Poland, w strefie suwalskiej – Bison i Porta KMI Poland, w mieleckiej – Ball Packaging Europe Lublin i ST3 Offshore w upadłości, a w tarnobrzeskiej – Superior Industries Production Poland i Bagpak Polska. Mimo że, podobnie jak w latach ubiegłych, nie odzwierciedla tego struktura trzech wiodących branż, to strefa łódzka przyciągnęła inwestycje z branży metalowej o najwyższej wartości (ponad 1,69 mld zł). Było to głównie zasługą przedsiębiorcy Gillette Poland International, na którego przypadło ponad 68,5% ogółu inwestycji z tej branży w strefie łódzkiej i ponad 10,3% łącznej wartości inwestycji w tym sektorze we wszystkich strefach.

Tak jak w poprzednich latach sektor spożywczy (dział 10) w żadnej strefie nie był dominujący, ale w strukturze branżowej inwestycji w strefach zajął wysokie piąte miejsce. Producenci artykułów spożywczych byli silnie reprezentowani w strefie warmińsko-mazurskiej, m.in. dzięki inwestycjom: Cedrob, Spółdzielni Mleczarskiej Mlekoop, Tymbark MWS i Polmlek. Nakłady inwestycyjne o wartości niespełna 1,49 mld zł stanowiły 24,21% ogółu kosztów inwestycji w tej strefie, co dało drugą pozycję w gronie wiodących branż. Dużo większą wartość, ale znacznie mniejszy udział w strukturze branżowej, miały nakłady inwestycyjne tego sektora w strefie wałbrzyskiej. Wyniosły one ponad 2,6 mld zł, co dało udział na poziomie 7,43%. Zaangażowanie kapitału przez takich inwestorów jak: Mondelez Polska Production (fabryka w Skarbimierzu), Aryzta Polska, Bama Europa i Zakłady Drobiarskie Farmio, nie zapewniło jednak pozycji w gronie trzech wiodących branż. Trzecie miejsce w strukturze inwestycji sektor spożywczy zajął natomiast w strefach: łódzkiej i kostrzyńsko-słubickiej, z udziałami wynoszącymi odpowiednio: 14,04% i 10,11%. W strefie łódzkiej zainwestowali m.in.: UMA Investments, Animex Kutno, Mondelez Polska Production (zakład w Tomaszowie Mazowieckim), Vandemoortele Polska i ZPOW Agros Nova. Wydatki inwestycyjne przedstawicieli tego sektora zamknęły się kwotą 2,2 mld zł, a więc były niewiele mniejsze niż w strefie wałbrzyskiej. W przypadku strefy kostrzyńsko-słubickiej wartość zaangażowanego kapitału była już znacznie mniejsza i wyniosła prawie 887,04 mln zł. Na tę kwotę złożyły się inwestycje czterech przedsiębiorców, z których największe zrealizowali: R.Twining and Company i Lantmannen Unibake Poland.

Działalność związana z produkcją wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (dział 23) znalazła się w gronie wiodących branż w czterech strefach. W strefie łódzkiej wydatki na poziomie 2,69 mld zł dały temu sektorowi udział w łącznej wartości inwestycji wynoszący 17,17% i zapewniły pierwszą pozycję w strukturze branżowej. Produkcja wyrobów objętych działem 23 PKWiU znalazła się na drugim miejscu w strukturze branżowej inwestycji w strefach: starachowickiej, słupskiej i katowickiej, z udziałami wynoszącymi odpowiednio: 25,04%, 11,05% i 10,49%. Mimo najmniejszego udziału w strefie katowickiej, to właśnie w niej nakłady z tej branży były największe i wyniosły ponad 3,07 mld zł. Przyczyniły się do tego inwestycje takich przedsiębiorców jak: Guardian Częstochowa, Saint-Gobain Innovative Materials Polska, Roca Polska, CP Glass i Stolze Częstochowa. Do największych inwestorów z tego sektora w strefie łódzkiej należą: Euroglas Polska, Ceramika Paradyż (z zakładami w Opocznie, Paradyżu, w mieście i w gminie Tomaszów Mazowiecki) oraz Press Glass, w strefie starachowickiej – Cerrad, a w słupskiej – Nordglass, posiadający fabryki w Koszalinie i Słupsku.

Branża drzewna (dział 16) dominowała w pięciu strefach: słupskiej, suwalskiej, warmińsko-mazurskiej, kostrzyńsko-słubickiej i katowickiej. W trzech pierwszych strefach udział tej branży w łącznej wartości zainwestowanego kapitału był na tyle wysoki, że dało to pierwsze miejsce w strukturze branżowej inwestycji. W strefie kostrzyńsko-słubickiej branża drzewna zajęła drugie miejsce, a w strefie katowickiej – trzecią pozycję. Udział na poziomie 38,39% w strefie słupskiej był przede wszystkim wynikiem inwestycji realizowanych przez Kronospan Polska w Szczecinku. Niewiele mniejszy udział w strefie suwalskiej (37,92%) był zasługą działalności: Tanne, Pfleiderer MDF Grajewo i Padma. Na wynik strefy warmińsko-mazurskiej, w której udział przetwórstwa drewna wynosił 27,43%, wpłynęła przede wszystkim

aktywność Egger Biskupiec – największego inwestora z branży drzewnej w strefach. Udział przetwórstwa drewna w strefie kostrzyńsko-słubickiej był znacznie niższy i wyniósł 17,53%. Zainwestowali tam m.in.: Homanit Polska, Barlinek Inwestycje, Homanit Krosno Odrzańskie, oraz Swiss Krono. Największe były jednak nakłady tej branży w strefie katowickiej, w której działają m.in.: Kronospan OSB i DSO. Inwestycje z tego sektora wyniosły ponad 1,82 mld zł, co przełożyło się na udział na poziomie 6,23% łącznej wartości kapitału ulokowanego w tej strefie.

Producenci urządzeń elektrycznych i nonelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego (dział 27) najwięcej kapitału zaangażowali w strefie tarnobrzeskiej i zajęli pierwsze miejsce w strukturze branżowej inwestycji. Nakłady poniesione przez przedstawicieli tego sektora wyniosły prawie 1,92 mld zł, co stanowiło 18,09% kapitału ulokowanego w tej strefie. Prawie 75% tej kwoty przypada na przedsiębiorcę LG Energy Solution Wrocław, inwestującego w produkcję ogniw do pojazdów elektrycznych. Drugim, znaczącym inwestorem z tej branży jest LG Electronics Wrocław. Obaj przedsiębiorcy działają w gminie Kobierzyce. W strefie wałbrzyskiej przedstawiciele sektora urządzeń elektrycznych i nonelektrycznego agd (w szczególności Electrolux, BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego) zainwestowali niespełna 1,85 mld zł, a więc tylko 70 mln zł mniej niż w strefie tarnobrzeskiej. Nie wystarczyło to jednak na uplasowanie się w gronie trzech wiodących branż w tej strefie. Znacznie mniejszą kwotę przedstawiciele tej branży zainwestowali w strefie krakowskiej (blisko 763,5 mln zł), ale przypadło na nią 14,12% kapitału zaangażowanego w tej strefie. Zapewniło to działalności związanej z produkcją urządzeń elektrycznych i nonelektrycznego agd trzecią pozycję w strukturze branżowej inwestycji.

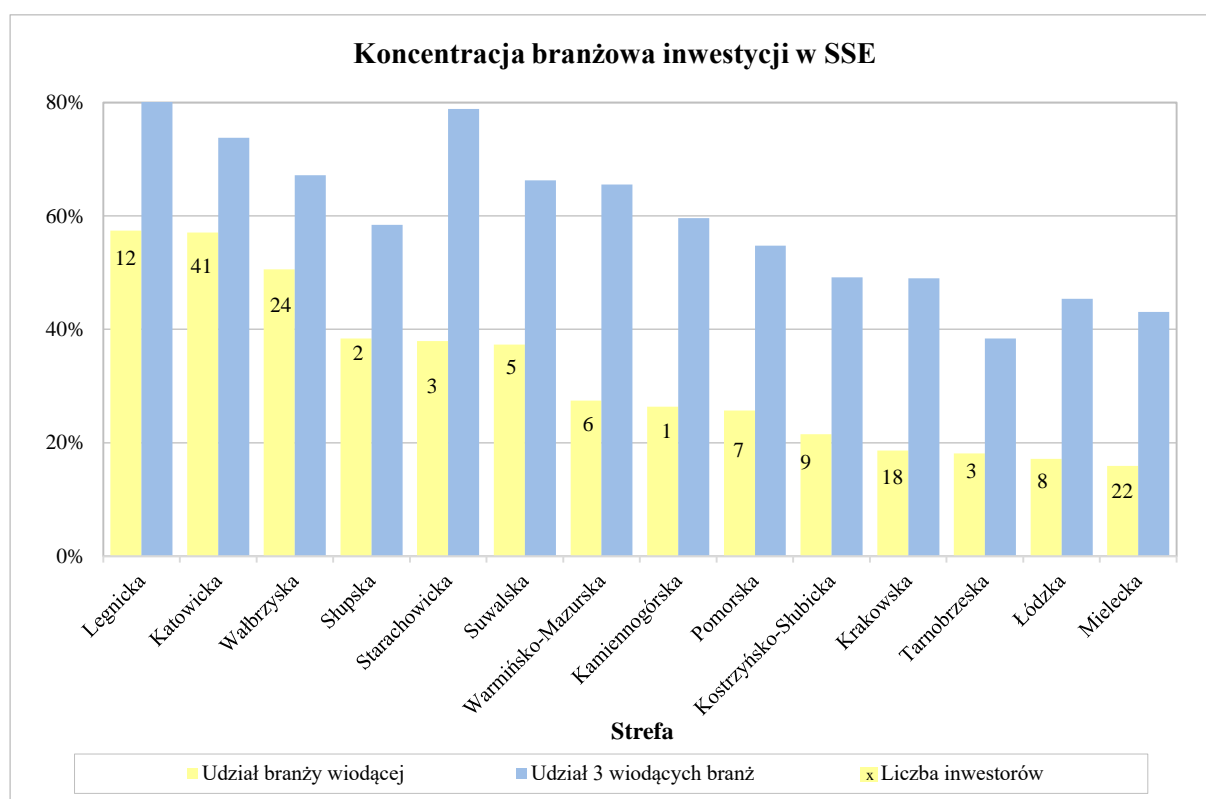
Branża papiernicza (dział 17), plasująca się na dziewiątej pozycji w strukturze branżowej inwestycji w strefach, jest w gronie trzech wiodących branż tylko w jednej strefie – pomorskiej. Zaangażowanie kapitału o wartości bliskiej 1,72 mld zł, m.in. przez: International Paper Cellulose Fibres (Poland), MM Kwidzyn i Plastica, zapewniło produkcji papieru i wyrobów z papieru trzecią pozycję w strukturze branżowej inwestycji, z udziałem wynoszącym 12,53%. Dużo większe środki, sięgające 2,57 mld zł, przedstawiciele branży papierniczej, w szczególności Essity Operations Poland – największy inwestor z tej branży w strefach, zainwestowali w strefie wałbrzyskiej. Na tę strefę przypadła aż 1/3 łącznej wartości inwestycji z tego sektora. W przypadku strefy wałbrzyskiej wydatki inwestycyjne w branży papierniczej stanowiły tylko 7,33% całkowitych kosztów inwestycji zrealizowanych na jej terenie. Taki wynik nie wystarczył na zajęcie pozycji w gronie trzech dominujących branż.

Działalność związana z produkcją maszyn i urządzeń (dział 28), zamykająca pierwszą dziesiątkę branż dominujących w strefach, znalazła się na drugiej pozycji w strukturze branżowej inwestycji w strefie legnickiej. Przedstawiciele tej branży, w szczególności Sanden Manufacturing Poland i Hörmann Legnica, zainwestowali łącznie ponad 1,1 mld zł, co dało udział na poziomie 13,28% łącznych nakładów poniesionych w strefie legnickiej. Większą wartość, bo przekraczającą 1,6 mld zł, miały inwestycje tego sektora w strefie wałbrzyskiej, gdzie działają m.in.: Marcegaglia Poland, AKS Precision Ball Polska i Yagi Poland Factory. W strefie mieleckiej zaangażowanie kapitału w tę branżę było zbliżone do strefy legnickiej i wyniosło ponad 1,08 mld zł, w dużej mierze dzięki inwestycjom Goodrich Aerospace Poland

i Husqvarna Poland. Ani w strefie wałbrzyskiej, ani w łódzkiej produkcja maszyn i urządzeń nie znalazła się na żadnej z trzech czołowych pozycji w klasyfikacji inwestycji według branż.

Znajdujące się na odległej, osiemnastej pozycji w branżowej inwestycji w strefach, usługi związane z działalnością wydawniczą (dział 58), obejmujące swym zakresem także wydawanie oprogramowania komputerowego, skoncentrowały się w strefie kamiennogórskiej. Na tę strefę przypada blisko 65,5% całkowitej wartości inwestycji z tego sektora. W strefie kamiennogórskiej inwestycje w usługi związane z działalnością wydawniczą stanowią 26,33% ogółu nakładów inwestycyjnych i są wiodącym sektorem gospodarki w tej strefie. Jest to konsekwencja inwestycji przedsiębiorcy Bauer Print Wykroty, który zajmuje się drukiem gazet i czasopism. W wąskim gronie przedstawicieli tej gałęzi gospodarki w strefach znajdują się tacy inwestorzy jak: Polska Press (strefa katowicka) i ComArch (krakowska).

Dominacja określonych sektorów w strukturze inwestycji stanowi bazę do tworzenia i rozwijania się klastrów. Poniższy wykres prezentuje stopień koncentracji branżowej poszczególnych stref poprzez określenie udziału branży wiodącej i trzech wiodących branż w całkowitej wartości inwestycji zrealizowanych na ich terenie. Dodatkowo dla branży wiodącej w każdej strefie wskazana została liczba inwestorów z danego sektora (przedsiębiorców, którzy na koniec 2022 r. ponieśli nakłady inwestycyjne).

W 2022 r. największa koncentracja branżowa charakteryzowała strefy legnicką i katowicką, w których na branżę wiodącą przypadło odpowiednio: 57,39% i 57,07 % wartości inwestycji. Na kolejnej pozycji była strefa wałbrzyska, w której branża dominująca skupiła niewiele ponad połowę zainwestowanych środków. W strefach: ślupskiej, starachowickiej i suwalskiej udział branży wiodącej kształtował się na zbliżonym poziomie i wyniósł odpowiednio: 38,39%, 37,92% i 37,30%. W strefach: katowickiej, legnickiej i wałbrzyskiej branżą dominującą była

motoryzacja, w strefie słupekiej i suwalskiej – przetwórstwo drewna, a w starachowickiej – branża chemiczna.

Istnieją duże różnice między strefami, jeśli chodzi o liczbę inwestorów z wiodącej branży. Brak jest przy tym korelacji tego parametru z udziałem branży dominującej w wartości inwestycji. W dwóch strefach, gdzie ponad połowa inwestycji przypada na wiodącą motoryzację, liczba inwestorów reprezentujących tę branżę wynosi 12 i 41, a więc ponad trzy razy więcej. W strefie wałbrzyskiej branża motoryzacyjna, której udział w całkowitych kosztach inwestycji wynosi 50,57%, ma 24 przedstawicieli. Udział na poziomie 26,33% w strefie kamiennogórskiej został natomiast wypracowany przez jednego inwestora.

Strefy legnicka i katowicka wyróżniały się także pod względem udziału trzech wiodących branż, ale do tego grona dołączyła strefa starachowicka, wyprzedzając strefę katowicką i zajmując drugą pozycję w rankingu. W strefie legnickiej na 3 dominujące sektory przypadło 80,37% inwestycji, w strefie starachowickiej – 78,84%, a w strefie katowickiej – 73,79%. W strefie legnickiej i katowickiej udział trzech wiodących branż wzrósł nieznacznie w stosunku do roku 2021, co oznacza pogłębienie – i tak już silnej – koncentracji branżowej inwestycji. Kolejne miejsca w tej klasyfikacji przypadły strefom: wałbrzyskiej, suwalskiej i warmińsko-mazurskiej, z udziałami wynoszącymi odpowiednio: 67,14%, 66,29% i 65,50%.

Z kolei relatywnie duże zróżnicowanie branżowe – podobnie jak w poprzednich latach – charakteryzowało strefy: mielecką, łódzką, tarnobrzeską, krakowską i kostrzyńsko-słubicką. Na branżę wiodącą w tych strefach przypadło od 15,9% do 21,53% łącznej wartości inwestycji, zaś udział trzech wiodących branż mieścił się w przedziale 38,36%–49,16%.

Zwolnienia podatkowe w specjalnych strefach ekonomicznych

Dochody podatników prowadzących działalność gospodarczą na terenie specjalnych stref ekonomicznych i spółek zarządzających strefami zwolnione od podatku dochodowego w latach 1998–2021 przedstawiono w poniższej tabeli, na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Finansów¹⁾.

Tabela 10. Zwolnienia podatkowe przedsiębiorców i spółek zarządzających strefami

Rok	Podatek dochodowy od osób fizycznych			Podatek dochodowy od osób prawnych			Łączna wartość zwolnienia podatkowego (w tys. zł)
	Liczba podatników	Dochód zwolniony (w tys. zł)	Zwolnienie podatkowe (w tys. zł)	Liczba podatników	Dochód zwolniony (w tys. zł)	Zwolnienie podatkowe (w tys. zł)	
1998	17	8 930	3 433	24	75 165	27 127	30 560
1999	18	31 203	12 309	59	326 174	111 160	123 469
2000	18	66 485	26 403	91	715 168	215 123	241 526
2001	60	55 676	21 552	224	1 373 482	386 360	407 912
2002	77	70 770	27 384	191	1 677 036	469 570	496 954
2003	90	95 653	37 181	654	2 126 827	574 243	611 424
2004	95	136 483	53 452	272	2 810 969	546 733	600 185
2005	74	129 615	50 957	289	2 822 603	536 859	587 816
2006	71	129 739	51 043	346	4 300 638	817 121	868 164
2007	78	206 987	81 711	618	5 276 960	1 002 622	1 084 333
2008	94	226 750	89 381	442	5 263 462	1 000 058	1 089 439
2009	90	158 702	49 657	431	6 167 905	1 171 902	1 221 559
2010	115	223 861	70 195	511	7 619 874	1 447 776	1 517 971
2011	105	150 181	46 942	535	9 383 215	1 782 811	1 829 753
2012	107	119 548	36 915	538	8 402 465	1 596 468	1 633 383
2013	164	212 504	38 846	603	11 843 653	2 250 294	2 289 140
2014	182	134 551	39 678	687	13 220 306	2 511 858	2 551 536
2015	173	151 574	46 357	763	13 237 183	2 515 065	2 561 422
2016	136	160 521	49 416	775	14 102 223	2 679 422	2 728 838
2017	147	185 515	57 701	785	13 707 132	2 603 539	2 661 240
2018	145	184 730	57 397	823	14 312 698	2 718 585	2 775 982
2019	717	403 602	108 884	978	15 501 553	2 945 295	3 054 179
2020	983	590 750	152 465	855	14 301 677	2 717 318	2 869 783
2021	306	170 192	50 536	1 231	19 964 017	3 793 162	3 843 698
Razem	-	4 004 522	1 259 795	-	188 532 385	36 420 471	37 680 266

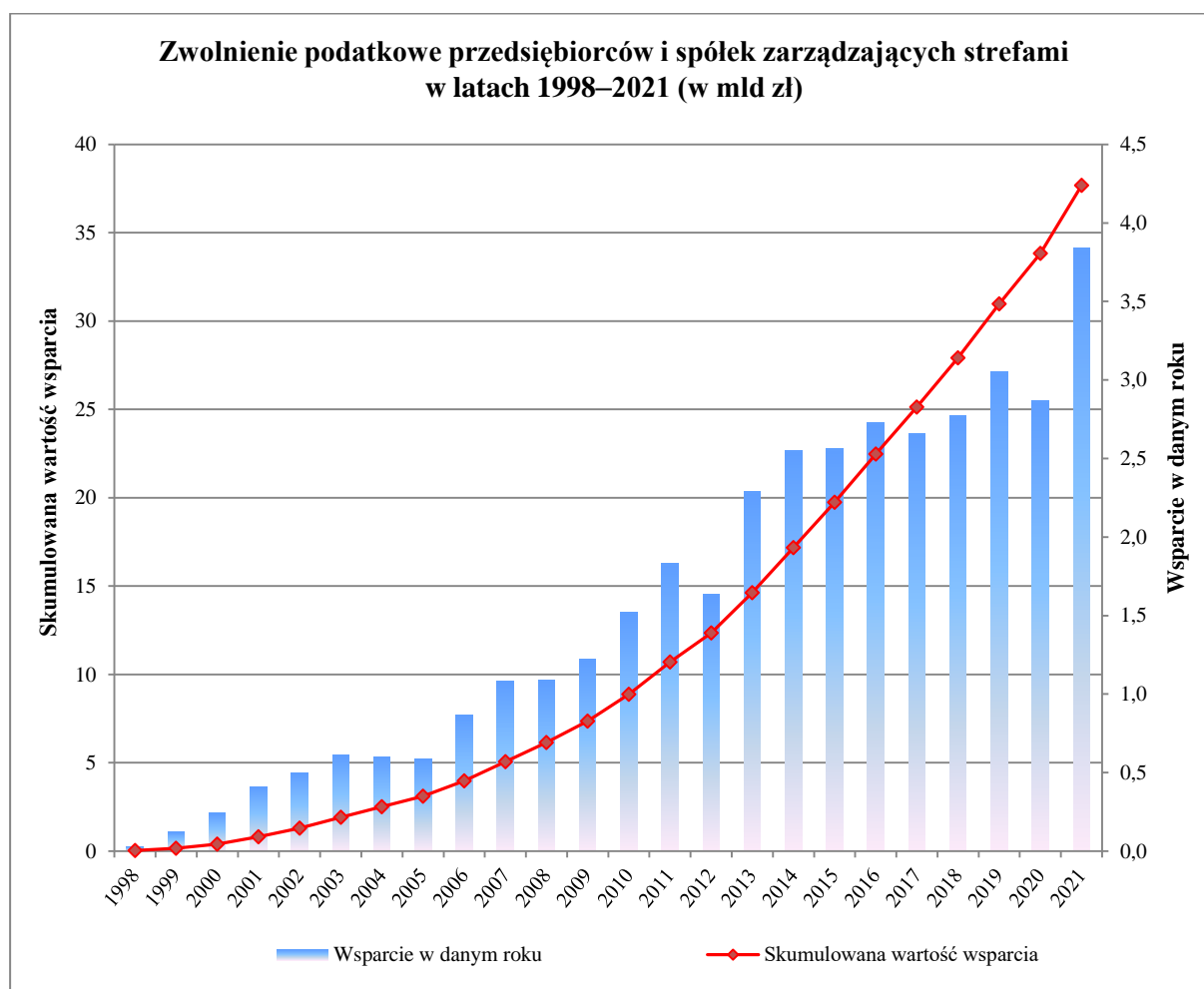
Zgodnie z wyjaśnieniami Ministerstwa Finansów dane za 2019 i 2020 r. dotyczą zwolnień podatkowych na podstawie *ustawy o sse* i zwolnień dochodów z działalności objętej decyzjami o wsparciu na podstawie *ustawy o wni*. W przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych dane MF obejmują dochody zwolnione na podstawie *ustawy o wni* w 2019 r. przez 150 podatników w kwocie 102 752 tys. zł, a w 2020 r. – przez 449 podatników w kwocie

¹⁾ W czasie prac nad niniejszym dokumentem najnowsze dostępne dane obejmowały 2021 r.

230 224 tys. zł. W odniesieniu do podatku dochodowego od osób prawnych brak jest danych w tym zakresie. Uniemożliwia to ustalenie wielkości zwolnień podatkowych z lat 2019–2020 odnoszących się wyłącznie do instrumentu specjalnych stref ekonomicznych.

Łączna wartość zwolnień podatkowych przedsiębiorców (na podstawie ww. ustaw) i spółek zarządzających strefami do końca 2021 r. wyniosła ponad 37,68 mld zł. W związku z tym, że zwolnienia podatkowe, do których uprawniały spółki zarządzające rozporządzenia ustanawiające strefy wydane na podstawie upoważnienia wynikającego z *ustawy o sse*, od początku funkcjonowania stref do końca 2021 r. były równe 318,42 mln zł, łączna wielkość pomocy publicznej udzielonej przedsiębiorcom działającym w strefach i przedsiębiorcom zwalniającym dochód z podatku na podstawie *ustawy o wni*²⁾ wyniosła ok. 37,36 mld zł.

Nie posiadając danych odnoszących się wyłącznie do specjalnych stref ekonomicznych, nie można określić, jaki odsetek nakładów inwestycyjnych w strefach stanowi pomoc udzielona przedsiębiorcom korzystającym z tego instrumentu wsparcia.

Szczegółowe informacje dotyczące zwolnień podatkowych spółek zarządzających strefami przedstawiono na str. 50–52.

²⁾ Wyłącznie w latach 2019–2020.

IV. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi

Struktura właścicielska i zadania spółek zarządzających strefami

Ustawa o sse stanowi, że zarządzającym strefą może być spółka kapitałowa, w której większość głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników posiada Skarb Państwa lub samorząd województwa. Tylko w Pomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A., która zarządza słupską specjalną strefą ekonomiczną, większością głosów dysponuje samorząd województwa. W pozostałych spółkach zarządzających strefami większość głosów posiada Skarb Państwa.

Poniższa tabela przedstawia strukturę kapitałową wszystkich spółek zarządzających.

Tabela 11. Struktura kapitałowa spółek zarządzających strefami wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A. (strefa kamiennogórska)	Skarb Państwa	4 498 200	39,55	63,62
	Miasto Kamienna Góra	3 045 100	26,78	16,12
	Miasto Lubań	1 818 200	15,99	9,62
	Gmina Nowogrodzic	1 417 600	12,47	7,50
	Miasto Jawor	593 100	5,21	3,14
	Razem	11 372 200	100,00	100,00
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	4 570 000	49,81	53,27
	Miasto Gliwice	915 000	9,97	9,28
	Miasto Tychy	915 000	9,97	9,28
	Miasto Katowice	891 000	9,71	9,04
	Miasto Dąbrowa Górnicza	458 000	4,99	4,65
	Miasto Sosnowiec	458 000	4,99	4,65
	Miasto Jastrzębie-Zdrój	457 000	4,98	4,64
	Miasto Żory	320 000	3,49	3,24
	Gmina Pawłowice	82 000	0,89	0,83
	Miasto Bieruń	55 000	0,60	0,56
	Gmina Godów	55 000	0,60	0,56
	Razem	9 176 000	100,00	100,00
Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Miasto Kostrzyn nad Odrą	7 742 800	28,48	15,38
	Gmina Słubice	7 295 700	26,84	14,49
	Skarb Państwa	5 864 900	21,57	57,65
	Miasto Nowa Sól	2 610 000	9,60	5,18
	Miasto Gorzów Wielkopolski	1 538 300	5,66	3,06
	Prochem-Zachód sp. z o.o.	825 000	3,04	1,64
	Miasto Gubin	912 600	3,36	1,81
	Gmina Bytom Odrzański	395 000	1,45	0,79
	Razem	27 184 300	100,00	100,00
Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o. (strefa krakowska)	Skarb Państwa	20 332 000	80,14	80,14
	Akademia Górniczo-Hutnicza	2 233 000	8,80	8,80
	Województwo Małopolskie	2 233 000	8,80	8,80
	Politechnika Krakowska	233 000	0,92	0,92
	Uniwersytet Jagielloński	233 000	0,92	0,92
	Miasto Kraków	78 000	0,30	0,30

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
	ArcelorMittal Poland S.A.	30 000	0,12	0,12
	Razem	25 372 000	100,00	100,00
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	14 317 000	39,77	50,98
	Gmina Polkowice	8 785 000	24,40	17,85
	KGHM Polska Miedź S.A.	4 408 000	12,24	7,85
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	4 000 000	11,11	14,24
	Miasto Złotoryja	2 400 000	6,67	4,27
	Gmina Gromadka	1 300 000	3,61	2,49
	Miasto Legnica	394 000	1,09	1,06
	Gmina Warta Bolesławiecka	300 000	0,83	1,07
	ING Bank Śląski S.A.	100 000	0,28	0,18
	Razem	36 004 000	100,00	100,00
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	17 812 000	71,46	87,94
	Miasto Łódź	6 369 000	25,55	10,79
	Miasto Ozorków	746 000	2,99	1,27
	Razem	24 927 000	100,00	100,00
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.	Skarb Państwa	225 225 000	59,80	68,13
	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	44 641 000	11,85	13,50
	Województwo Pomorskie	16 000 000	4,25	4,84
	Miasto Gdańsk	12 714 000	3,38	3,85
	Województwo Kujawsko-Pomorskie	11 000 000	2,92	3,33
	Miasto Tczew	7 378 000	1,96	2,23
	Miasto Stargard	7 000 000	1,86	2,12
	Miasto Kwidzyn	3 532 000	0,94	1,07
	Miasto Malbork	1 320 000	0,35	0,40
	Gmina Chojnice	857 000	0,23	0,26
	Gmina Człuchów	517 000	0,14	0,16
	Gmina Sztum	413 000	0,11	0,11
	Razem	330 597 000³⁾	87,79³⁾	100,00
	Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (strefa słujska)	Województwo Pomorskie	11 114 500	35,99
Miasto Słupsk		10 407 900	33,70	22,19
Skarb Państwa		6 039 300	19,55	12,87
Miasto Koszalin		2 325 000	7,53	4,96
Gmina Słupsk		970 300	3,14	2,07
Pozostali		26 800	0,09	0,09
Razem		30 883 800	100,00	100,00
Specjalna Strefa Ekonomiczna „Starachowice” S.A.	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	13 270 100	79,52	45,71
	Skarb Państwa	3 383 100	20,27	54,18
	Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu S.A.	35 500	0,21	0,11
	Razem	16 688 700	100,00	100,00

³⁾ Wartość kapitału zakładowego Pomorskiej SSE sp. z o.o. wynosi 376 603 000 zł i jest wyższa od łącznej nominalnej wartości udziałów, ponieważ: 1) uchwałą Zgromadzenia Wspólników z 16 czerwca 2009 r. umorzono z czystego zysku 647 udziałów Miasta Tczew, 2) spółka zarządzająca strefą nabyła od ARP S.A. 45 359 udziałów w celu ich umorzenia. Z tego powodu udziały poszczególnych wspólników według kapitału nie sumują się do 100 (łączna wartość nominalna udziałów pozostaje mniejsza od wartości kapitału zakładowego).

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	8 076 900	40,45	66,64
	Miasto Elk	6 500 000	32,55	18,24
	Gmina Gołdap	2 920 000	14,62	8,19
	Miasto Suwałki	2 471 000	12,38	6,93
	Razem	19 967 900	100,00	100,00
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.	Skarb Państwa	304 030 000	69,75	84,14
	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	82 710 000	18,97	9,90
	Województwo Opolskie	10 710 000	2,46	1,28
	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	10 200 000	2,34	1,22
	Miasto Dzierżoniów	6 570 000	1,51	0,79
	Gmina Jelcz-Laskowice	4 830 000	1,11	0,58
	Miasto Wałbrzych	3 920 000	0,90	0,59
	Województwo Wielkopolskie	2 860 000	0,66	0,34
	Miasto Oława	1 710 000	0,39	0,20
	Miasto Świdnica	1 650 000	0,38	0,20
	Gmina Żarów	1 640 000	0,38	0,20
	Gmina Nowa Ruda	1 510 000	0,35	0,18
	Miasto Kłodzko	1 000 000	0,23	0,12
	Santander Bank Polska S.A.	1 000 000	0,23	0,12
	NEPTUN Fundusz Inwestycyjny	1 000 000	0,23	0,12
	Gmina Strzelin	100 000	0,02	0,01
	Gmina Nysa	30 000	0,00	0,00
Razem	435 890 000⁴⁾	99,91⁴⁾	99,99	
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	16 924 000	49,21	61,39
	Gmina Bartoszyce	8 066 100	23,45	17,83
	Miasto Bartoszyce	4 930 900	14,34	10,90
	Gmina Dobrze Miasto	2 797 800	8,13	6,18
	Gmina Szczytno	903 800	2,63	2,00
	Miasto Mrągowo	304 000	0,88	0,67
	Miasto Nowe Miasto Lubawskie	267 200	0,78	0,59
	Gmina Olecko	198 400	0,58	0,44
	Razem	34 392 200	100,00	100,00
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. (strefy: mielecka i tarnobrzeska)	Skarb Państwa	6 216 520 000	100,00	100,00
	Razem	6 216 520 000	100,00	100,00

⁴⁾ Wartość kapitału zakładowego Wałbrzyskiej SSE INVEST-PARK sp. z o.o. wynosi 435 890 000 zł i jest wyższa od łącznej nominalnej wartości udziałów, ponieważ uchwałą Zgromadzenia Wspólników z 20 listopada 2012 r. umorzono z czystego zysku 42 udziały Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. z siedzibą w Bytomiu. Z tego powodu udziały poszczególnych wspólników według kapitału nie sumują się do 100 (łączna wartość nominalna udziałów pozostaje mniejsza od wartości kapitału zakładowego).

W 2022 r. nadzór właścicielski nad spółkami zarządzającymi strefami, z wyjątkiem Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., sprawował Minister Rozwoju i Technologii. W przypadku Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. prawa z akcji należących do Skarbu Państwa wykonywał Prezes Rady Ministrów.

Zgodnie z *ustawą o sse* w radach nadzorczych spółek zarządzających strefami, w stosunku do których Skarb Państwa posiada większość głosów, zasiadali, w liczbie nie większej niż 6 osób, przedstawiciele:

- ministra właściwego do spraw gospodarki,
- ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
- ministra właściwego do spraw aktywów państwowych,
- Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- jednostek samorządu terytorialnego, których udział w kapitale zakładowym spółki jest największy (nie więcej niż 2 osoby).

Do składu rady nadzorczej spółek zarządzających, w stosunku do których samorząd województwa posiada większość głosów, powołani byli natomiast przedstawiciele:

- samorządu województwa (2 osoby),
- ministra właściwego do spraw gospodarki,
- jednostek samorządu terytorialnego, z wyłączeniem samorządu województwa, których udział w kapitale zakładowym spółki jest największy (nie więcej niż 2 osoby).

Główne zadania spółek zarządzających strefami związane z funkcjonowaniem instrumentu specjalnych stref ekonomicznych obejmowały:

- kontrolę działalności przedsiębiorców w zakresie jej zgodności z zezwoleniami,
- budowę infrastruktury na terenie strefy,
- zbywanie lub pośredniczenie w zbywaniu prawa własności i prawa użytkowania wieczystego gruntów objętych strefą,
- opiekę nad inwestorami, pośredniczenie w kontaktach z władzami samorządowymi, właścicielami mediów i infrastruktury, itp.,
- opiniowanie wniosków przedsiębiorców o zmianę zezwolenia i wydawanie opinii w sprawach postępowań dotyczących cofnięcia zezwolenia.

Zarządzający strefą realizowali również zadania wynikające z *ustawy o wni* związane z zarządzaniem przypisanym im obszarem (poszczególnymi powiatami), w szczególności z prowadzeniem działań promujących działalność gospodarczą i nowe inwestycje, rozpatrywaniem wniosków przedsiębiorców i wydawaniem w imieniu Ministra Rozwoju i Technologii decyzji o wsparciu planowanych przez nich nowych inwestycji oraz z przeprowadzaniem kontroli realizacji warunków zawartych w decyzjach o wsparciu.

Wynik finansowy spółek zarządzających strefami

Spółki zarządzające utrzymują się głównie z dochodów uzyskanych ze sprzedaży gruntów oraz z opłat za administrowanie i zarządzanie strefą uiszczanych przez przedsiębiorców działających na terenie strefy. W związku z nowym instrumentem wsparcia wynikającym z *ustawy o wni* spółki zarządzające osiągają też przychody z tytułu opłat za świadczenie usług, o których mowa w art. 10 ust. 2 tej ustawy. Wynik finansowy zależy zatem w dużej mierze od liczby inwestorów

ulokowanych w danej strefie i na obszarze zarządzanym przez daną spółkę zarządzającą. Istotne znaczenie ma też wielkość zarządzanego obszaru.

Tabela 12. Wynik finansowy netto spółek zarządzających w latach 2017–2022 w tys. zł

Spółka zarządzająca	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A.	555,1	71,5	53,6	324,3	2 616,3	1 859,1
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	16 556,4	5 359,7	19 895,8	11 861,7	23 133,2	25 694,0
Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	22 984,9	6 560,7	1 725,6	24 913,0	13 296,8	40 918,5
Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	1 373,0	707,0	1 399,9	1 371,6	3 006,1	3 856,7
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	7 614,5	- 4 016,3	1 774,7	4 252,8	10 751,0	8 374,0
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	7 402,8	7 435,8	7 509,8	7 595,0	7 902,4	49 874,8
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Mielcu	4 956,0	10 740,0	7 853,0	6 798,7	10 333,5	12 708,0
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.	1 479,1	1 807,3	2 144,4	7 995,6	13 531,2	42 858,2
Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	761,5	1 519,2	22,8	715,1	5 099,9	4 337,0
Specjalna Strefa Ekonomiczna „Starachowice” S.A.	613,0	1 509,9	967,3	1 461,0	1 441,3	2 548,8
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	2 734,4	5 760,2	702,0	581,5	1 503,5	970,5
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu	18 220,4	14 621,4	12 879,1	1 133,8	13 733,4	8 337,7
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.	11 852,8	17 417,2	16 778,5	10 977,7	18 727,9	37 037,2
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	1 647,4	1 251,1	1 520,1	1 708,2	1 234,6	1 974,6

W 2022 r. najwyższy zysk wypracowała Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. i wyniósł on 49,87 mln zł. Na kolejnych pozycjach uplasowały się: Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. z wynikiem przekraczającym 42,86 mln zł i Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. z zyskiem wynoszącym niespełna 40,92 mln zł. Niewiele mniejszy zysk netto wypracowała Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.

Żadna spółka zarządzająca nie odnotowała w 2022 r. ujemnego wyniku finansowego.

Nakłady na rozwój strefy

Zgodnie z art. 8 *ustawy o sse* do zadań zarządzającego należy prowadzenie działań zmierzających do rozwoju działalności gospodarczej na terenie strefy.

Główne działania zarządzających mające na celu rozwój stref związanych są z nabywaniem przez zarządzającego nieruchomości lub innych rzeczy służących do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy oraz z modernizacją i rozbudową infrastruktury gospodarczej i technicznej na jej obszarze. Znaczące przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury z reguły podejmowane były wspólnie z samorządami lokalnymi i gestorami mediów.

Poniższa tabela prezentuje skumulowane wydatki poniesione na infrastrukturę oraz najważniejsze inwestycje w tym zakresie zrealizowane w 2022 r.

Tabela 13. Nakłady na budowę infrastruktury narastająco w mln zł

Lp.	Strefa	31.12.2021 r.		31.12.2022 r.		Najważniejsze działania podjęte w 2022 r.
		SSE	Inni ⁵⁾	SSE	Inni ⁵⁾	
1	Kamiennogórska	22,7	4,4	22,7	4,4	-
2	Katowicka	65,9	960,5	67,2	997,6	1) budowa przyłącza drogowego, roboty drogowe zw. z inteligentnym systemem zarządzania i sterowania ruchem w Tychach, 2) przebudowa drogi powiatowej Wieprz–Jeleśnia wraz z budową kanalizacji deszczowej, kanału technologicznego i przebudową kolidujących urządzeń w miejscowości Wieprz, 3) budowa drogi gminnej na terenie objętym statusem strefy w miejscowości Wieprz w gminie Radziechowy-Wieprz
3	Kostrzyńsko-Słubicka	126,5	322,1	130,3	324,5	1) budowa farmy fotowoltaicznej w podstrefach: Kostrzyn, Słubice i Nowa Sól, 2) kontynuacja przebudowy układu zbiorników retencyjnych, budowy przepompowni wód deszczowych i linii zasilającej przepompownię, prac związanych z usunięciem kolizji linii oświetleniowej z przepompownią, rozbiórką sieci kanalizacji deszczowej i części drogi wewnętrznej w kompleksie nr 2 w podstrefie Nowa Sól, 3) kontynuacja prac związanych z budową awaryjnej przepompowni wód deszczowych wraz z infrastrukturą w kompleksie 1 w podstrefie Nowa Sól
4	Krakowska	151,4	118,8	159,5	118,8	budowa instalacji fotowoltaicznej na budynku zarządzającego w podstrefie Kraków-Nowa Huta
5	Legnicka	63,4	34,4	65,7	34,7	1) budowa zatok parkingowych w pasie drogi gminnej w podstrefie Środa Śląska, 2) budowa sieci wodociągowej w podstrefie Okmiany, 3) prace projektowe i budowa drogi gminnej w podstrefie Legnickie Pole
6	Łódzka	79,2	317,4	96,0	317,9	1) rozbudowa ul. Towarowej wraz z pełną infrastrukturą techniczną w Ksawerowie, 2) budowa budynku Re_Connect, w którym ma się mieścić hub rozwoju innowacji i biznesu w podstrefie Łódź
7	Mielecka	165,1	547,8	165,3	556,3	1) budowa infrastruktury Podkarpackiego Parku Biznesowego w podstrefie Trzebownisko, 2) budowa sieci dystrybucji energii elektrycznej w podstrefie Mielec

⁵⁾ Gminy, gestorzy mediów, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Lp.	Strefa	31.12.2021 r.		31.12.2022 r.		Najważniejsze działania podjęte w 2022 r.
		SSE	Inni ⁵⁾	SSE	Inni ⁵⁾	
8	Pomorska	529,3	139,6	540,9	140,7	1) zakup terenu inwestycyjnego w Ostaszewie, 2) budowa instalacji fotowoltaicznej na budynkach Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, zakup urządzeń do serwerowni, modernizacja węzła sanitarnego i monitoringu, przebudowa biur i powierzchni wspólnych w GPN-T, 3) modernizacja oświetlenia dróg w Kartoszynie i Ostaszewie
9	Słupska	32,4	196,2	32,4	197,6	1) budowa drogi, chodników i kanalizacji deszczowej w Podstrefie Lębork, 2) budowa drogi montażowo-eksploatacyjnej, montaż oświetlenia, budowa kanału technologicznego, montaż słupa linii elektroenergetycznej w podstrefie Koszalin
10	Starachowicka	11,0	5,7	11,6	5,8	1) modernizacja systemu zbierania danych z pomiaru energii elektrycznej w podstrefie Starachowice, 2) rozbudowa parkingu w podstrefie Starachowice
11	Suwalska	42,6	0,2	42,6	0,2	-
12	Tarnobrzeska	289,1	288,2	302,4	288,3	1) modernizacja kompleksu produkcyjno-biurowego w Radomiu, 2) przygotowanie dokumentacji projektowej na wykonanie drogi na terenie rejonu inwestycyjnego Orły, 3) remont cząstkowy ul. Tarnobrzeskiej w Radomiu
13	Wałbrzyska	312,5	732,1	327,7	780,6	1) realizacja Programu Budowy Hal WSSE (Wałbrzych, Wałbrzych II, Jaworzyna Śląska, Ząbkowice Śląskie, Września, Brzeg, Nysa), 2) odwodnienie terenu, przełożenie gazociągu wysokiego ciśnienia i budowa bocznicy kolejowej w Jaworze, 3) budowa dróg w Bolesławcu, Wrześni i Brzegu
14	Warmińsko-Mazurska	5,9	205,4	5,9	211,8	1) budowa magistrali wodociągowej w podstrefie Olsztyn, 2) budowa sieci ciepłowniczej w sąsiedztwie terenów podstrefy Olsztyn, 3) budowa drogi dojazdowej z oświetleniem do terenów podstrefy Iława
Razem		1 897,0	3 872,8	1 970,2	3 979,2	
Ogółem		5 769,8		5 949,4		

Łączne nakłady inwestycyjne przeznaczone na rozwój specjalnych stref ekonomicznych, poniesione od początku ich funkcjonowania do końca 2022 r., wyniosły prawie 5,95 mld zł. Udział spółek zarządzających w tych inwestycjach stanowił ponad 33,1%. Pozostała część wydatków finansowana była przez gminy, gestorów mediów oraz Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Spośród wszystkich spółek zarządzających strefami największe wydatki na rozwój strefy od początku działalności do końca 2022 r. poniosła Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. Jej nakłady wyniosły 540,9 mln zł, co stanowi 27,5% wydatków wszystkich stref. Na kolejnych pozycjach znalazły się: Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o., która wydała na ten cel 327,7 mln zł oraz Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu z wydatkami rządu 302,4 mln zł. Wydatki dwóch ostatnich spółek stanowią odpowiednio 16,6% i 15,3% łącznych nakładów zarządzających na rozwój stref.

W przypadku skumulowanej wartości środków przeznaczonych na infrastrukturę w strefach do końca 2022 r. przez inne podmioty, w tym m.in. samorzady lokalne i gestorów mediów, wyróżniały się strefy: katowicka (997,6 mln zł), wałbrzyska (780,6 mln zł) i mielecka (556,3 mln zł). Na te trzy strefy przypadło prawie 58,7% wszystkich wydatków podmiotów innych niż zarządzający strefami poniesionych na ten cel.

W 2022 r. na rozwój stref przeznaczono 179,6 mln zł, tj. o 37,8 mln zł mniej niż w 2021 r. Inwestycje spółek zarządzających strefami wyniosły 73,2 mln zł, co stanowiło prawie 40,8% całych nakładów na ten cel poniesionych w 2022 r. W stosunku do 2021 r. spółki zarządzające zwiększyły nakłady na rozwój stref o 13,3 mln zł. Wydatki innych podmiotów w 2022 r. były natomiast mniejsze o 51,1 mln zł i wyniosły 106,4 mln zł.

W 2022 r. największe wydatki inwestycyjne na rozwój poniosły spółki zarządzające strefami: łódzką i wałbrzyską. Wyniosły one odpowiednio: 16,8 mln zł i 15,2 mln zł, co łącznie stanowi niewiele ponad 43,7% ogółu środków przeznaczonych przez spółki zarządzające na rozwój stref w 2022 r. Na kolejnych pozycjach uplasowali się zarządzający strefami: tarnobrzeską, z wydatkami na poziomie 13,3 mln zł, pomorską, w której nakłady na ten cel wyniosły 11,6 mln zł i krakowską, z wydatkami rządu 8,1 mln zł. Wydatki spółek zarządzających pozostałymi strefami kształtowały się w przedziale od 0 do 3,8 mln zł i wyniosły w sumie 8,2 mln zł, co stanowi 11,2% wszystkich środków przeznaczonych przez zarządzających na rozwój stref w 2022 r.

Z kolei pod względem inwestycji infrastrukturalnych zrealizowanych przez samorzady lokalne, gestorów mediów i Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad wyróżniały się dwie strefy: wałbrzyska (48,5 mln zł) i katowicka (37,1 mln zł). Na te strefy przypadło prawie 80,5% środków wydatkowanych przez podmioty inne niż spółki zarządzające. Wydatki w pozostałych strefach wyniosły od 0 do 8,5 mln zł.

Wydatki na promocję stref

W związku z zastąpieniem instrumentu specjalnych stref ekonomicznych wsparciem w formie zwolnienia podatkowego na podstawie *ustawy o wni* wydatki na promocję ponoszone przez spółki zarządzające strefami dotyczą nowego instrumentu. Nie oznacza to jednak, że strefy nie promują terenów objętych granicami stref, jako atrakcyjnych lokalizacji pod nowe inwestycje. O atrakcyjności terenów zlokalizowanych w strefach stanowi fakt, że ich wybór wiąże się z uzyskaniem decyzji o wsparciu nie na 10 czy 12, ale na 15 lat.

W 2022 r. zarządzający przeznaczyci na promocję prawie 14,03 mln zł, czyli ponad dwukrotnie więcej niż w 2021 r. Podobnie jak w latach ubiegłych największe wydatki ponieśli zarządzający strefami: katowicką, kostrzyńsko-słubicką i łódzką. Mieściły się one w przedziale

od 2,29 do 2,79 mln zł. Wydatki nieznacznie mniejsze niż 2 mln zł poniósł zarządzający strefą wałbrzyską. Łącznie wydatki w tych czterech strefach wyniosły prawie 9,48 mln zł i stanowiły niespełna 54% nakładów wszystkich stref na promocję.

W dalszym ciągu te same spółki zarządzające znajdują się w czołówce pod względem wartości środków przeznaczonych na promocję stref od początku ich funkcjonowania. Zarządzający strefą kostrzyńsko-słubicką przeznaczył na promocję łącznie 23,4 mln zł, a w strefie katowickiej wydatki na ten cel wyniosły prawie 23,18 mln zł. Nakłady łódzkiej i wałbrzyskiej strefy wyniosły odpowiednio: 20,21 mln zł i 14,6 mln zł. Na te cztery strefy przypadło 61,25% wydatków wszystkich spółek zarządzających poniesionych na promocję.

Poniższa tabela przedstawia wielkość wydatków na promocję w poszczególnych strefach w latach 2019–2022 oraz narastająco od początku funkcjonowania stref do końca 2022 r.

Tabela 14. Wydatki zarządzających na promocję stref w mln zł

Lp.	Strefa	Nakłady na promocję				
		w 2019 r.	w 2020 r.	w 2021 r.	w 2022 r.	narastająco do końca 2022 r.
1	Kamiennogórska	0,160	0,084	0,090	0,159	2,218
2	Katowicka	1,858	0,980	1,679	2,787	23,179
3	Kostrzyńsko-Słubicka	1,551	1,240	1,343	2,490	23,404
4	Krakowska	0,350	0,360	0,338	0,475	7,973
5	Legnicka	0,499	0,110	0,339	1,409	6,897
6	Łódzka	1,474	0,796	1,079	2,291	20,206
7	Mielecka	0,129	0,095	0,115 ⁶⁾	0,261	4,118
8	Pomorska	0,530	0,285	0,297	0,474	11,326
9	Słupska	0,347	0,242	0,351	0,431	4,974
10	Starachowicka	0,251	0,156	0,160	0,406	2,965
11	Suwalska	0,300	0,092	0,113	0,268	5,575
12	Tarnobrzaska	0,098	0,140	0,212	0,463	4,313
13	Wałbrzyska	1,151	0,437	0,548	1,911	14,597
14	Warmińsko-Mazurska	0,084	0,045	0,043	0,200	1,138
Razem		8,782	5,062	6,707⁶⁾	14,025	132,883

Zwolnienia podatkowe spółek zarządzających

Od początku funkcjonowania stref spółki zarządzające miały prawo do zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych dochodów w części wydatkowanej na cele rozwoju strefy, w tym na nabycie nieruchomości lub innych rzeczy służących do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy oraz na modernizację i rozbudowę infrastruktury gospodarczej i technicznej na jej obszarze.

Do końca 2022 r. łączna kwota zwolnień podatkowych z tego tytułu wyniosła 356,9 mln zł. Z największego zwolnienia skorzystała spółka zarządzająca strefą wałbrzyską. Zwolnienie

⁶⁾ Wprowadzono korektę wielkości przedstawionych w Informacji (...) za 2021 r.

to wyniosło 79,06 mln zł i stanowiło prawie 22,2% całkowitej wartości zwolnień podatkowych zarządzających strefami. Ze zwolnienia wynoszącego 55,33 mln zł skorzystała spółka zarządzająca strefą łódzką. Próg 30 mln zł przekroczyły zwolnienia podatkowe zarządzających strefami: kostrzyńsko-słubicką, mielecką, katowicką i słupską. Zwolnienia tych czterech stref mieściły się w przedziale od 30,05 do 39,42 mln zł i wyniosły łącznie 133,04 mln zł. Z najmniejszego zwolnienia podatkowego skorzystały strefy: warmińsko-mazurska, starachowicka, kamiennogórska i krakowska. Na te strefy przypadło 13,58 mln zł niezapłaconego podatku, a więc 3,8% łącznej kwoty zwolnień w spółkach zarządzających.

W samym 2022 r. zwolnienia podatkowe wyniosły łącznie 38,48 mln zł i w porównaniu z rokiem 2021 były ponad dwukrotnie wyższe. Z największego zwolnienia skorzystał zarządzający strefą łódzką. Wyniosło ono 16,79 mln zł, co stanowi ponad 43,6% kwoty zwolnień wszystkich spółek zarządzających. Na kolejnych pozycjach uplasowali się zarządzający strefami pomorską i wałbrzyską, ze zwolnieniami wynoszącymi odpowiednio: 10,34 mln zł i 9,34 mln zł. W 2022 r. ze zwolnień podatkowych skorzystały jeszcze cztery spółki zarządzające. Ich wielkości znacząco odbiegały od zwolnień czołowej trójki i wynosiły od 0,15 mln zł do 0,64 mln zł.

Informację o wielkości zwolnień podatkowych spółek zarządzających na podstawie aktów wykonawczych do *ustawy o sse* przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Zwolnienia z podatku dochodów zarządzających strefami wydatkowanych na cele rozwoju strefy w mln zł

Lp.	Strefa	Zwolnienie do końca 2018 r. (narastająco)	Kwota zwolnienia w latach 2019–2022				Zwolnienie do końca 2022 r. (narastająco)
			2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	
1	Kamiennogórska	2,97	0,04	0,00	0,50	0,15	3,66
2	Katowicka	29,38	2,17	0,00	0,00	0,00	31,55
3	Kostrzyńsko-Słubicka	27,50	1,13	6,39	4,40	0,00	39,42
4	Krakowska	2,26	0,00	0,00	0,91	0,64	3,81
5	Legnicka	16,30	0,00	0,08	0,00	0,00	16,38
6	Łódzka	28,39	2,84	2,82	4,49	16,79	55,33
7	Mielecka	32,02	0,00	0,00	0,00	0,00	32,02
8	Pomorska	16,65	0,72	0,06	0,10	10,34	27,87
9	Słupska	21,05	0,00	2,70	5,70 ⁶⁾	0,60	30,05
10	Starachowicka	2,72	0,00	0,00	0,00	0,62	3,34
11	Suwalska	7,04	0,14	0,20	0,02	0,00	7,40
12	Tarnobrzaska	24,24	0,00	0,00	0,00	0,00	24,24
13	Wałbrzyska	61,49	3,64	2,24	2,35 ⁶⁾	9,34	79,06
14	Warmińsko-Mazurska	2,38	0,09	0,00	0,30	0,00	2,77
Razem		274,39	10,77	14,49	18,77⁶⁾	38,48	356,90

W związku z realizacją zadań wynikających z *ustawy o wni* spółki zarządzające strefami mają też prawo do zwolnienia od podatku dochodów wydatkowanych w roku podatkowym lub

w roku po nim następującym na cele wymienione w art. 7 ust. 1 tej ustawy, a więc na szeroko rozumiane wsparcie rozwoju nowych inwestycji na przypisanym im obszarze.

Do końca 2022 r. zwolnienia podatkowe spółek zarządzających na podstawie *ustawy o wni* wyniosły 14,29 mln zł. Na przestrzeni lat 2020–2022 tylko 3 spółki zarządzające strefami skorzystały z prawa do ww. zwolnienia, przy czym zarządzający strefą pomorską zwalniał dochód w każdym roku. Z największego zwolnienia podatkowego skorzystał jednak zarządzający strefą kostrzyńsko-słubicką. Wyniosło ono 8,55 mln zł, co stanowi ponad 59,8% łącznej wartości zwolnień podatkowych udzielonych zarządzającym na podstawie *ustawy o wni*.

W 2022 r. łączna kwota zwolnienia podatkowego z tego tytułu wyniosła 10,76 mln zł i była ponad trzykrotnie większa od łącznej kwoty niezapłaconego podatku z lat 2020–2021. Ze zwolnienia skorzystali zarządzający strefami: pomorską i kostrzyńsko-słubicką.

Poniższa tabela przedstawia informacje o zarządzających, którzy w latach 2020–2022 skorzystali ze zwolnień podatkowych w odniesieniu do dochodu wydatkowanego na wsparcie rozwoju inwestycji na przypisanych im obszarach.

Tabela 16. Zwolnienia podatkowe zarządzających strefami na podstawie *ustawy o wni* w mln zł

Lp.	Strefa	Kwota zwolnienia w latach 2020–2022			Zwolnienie do końca 2022 r. (narastająco)
		2020 r.	2021 r.	2022 r.	
1	Kostrzyńsko-Słubicka	0,00	0,00	8,55	8,55
2	Pomorska	1,89	1,30	2,21	5,40
3	Wałbrzyska	0,34	0,00	0,00	0,34
Razem		2,23	1,30	10,76	14,29

Działania zarządzających strefami w zakresie kadr dla przemysłu i rozwoju klastrów

Kamiennogórska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający strefą jest liderem Strefowego Klastra Edukacyjnego (SKE). W 2022 r. deklarację przystąpienia do klastra podpisali dwaj przedsiębiorcy Rena Polska i Toyota Boshoku Poland oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Emilii Plater w Zgorzelcu. Wspólnie z dyrektorami szkół oraz przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego Klastr uczestniczył w pracach nad nową ofertą kształcenia na rok szkolny 2022/23 oraz stworzeniem programów nauczania wprowadzających innowacje pedagogiczne sprzyjające rozwojowi kompetencji i umiejętności zawodowych niezbędnych na rynku pracy.

Młodzież ze szkół należących do SKE uczestniczyła w wycieczkach zawodoznawczych do przedsiębiorców: Toyota Boshoku, Dr.Schneider Automotive Polska, Ultima Auto, Toyota Nowakowski, Dzięciołowski, Rena Polska, Mennica Germania Mint. Odbyły się spotkania z młodzieżą na temat: nowoczesnych rozwiązań technologicznych w transporcie, spedycji i logistyce, możliwości podjęcia pracy, potrzeb regionalnego rynku pracy oraz wyboru dalszej ścieżki kariery zawodowej, nowych zawodów, nowoczesnych technologii w motoryzacji, pojazdach z napędem elektrycznym oraz kwalifikacji i wymagań stawianych przez pracodawców absolwentom szkoły branżowej.

W ramach podejmowania wspólnych inicjatyw z Polskim Klastrem IoT i AI SINOTAIC zarządzający uczestniczył w inauguracji podgrupy ds. Smart City – „Sztuczna inteligencja – Rekomendacje ekspertów, raporty, projekty, regulacje”. Uruchomione zostało oprogramowanie Showroomów w dwóch szkołach: w Zespole Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących (ZSZiO) w Kamiennej Górze oraz w Zespole Szkół Technicznych Mechanik w Jeleniej Górze. Zarządzający strefą został zaproszony do współpracy przy realizacji projektu „Generator Innowacji dla Przemysłu 4.0” na Wydziale Technicznym Akademii im. Jakuba Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim.

W 2022 r. Strefowy Klastr Edukacyjny zorganizował uroczyste posiedzenie Rady Programowej Klastra pn. „Kształcenie innowacyjnych kadr” oraz był współorganizatorem konferencji „Zawody umiejętności praktycznych WorldSkills i EuroSkills szansą na rozwój zawodowy. Edukacja branżowa – możliwości rozwoju zawodowego uczniów i nauczycieli w międzynarodowych projektach edukacyjnych” organizowanej przez Narodową Agencję Programu Erasmus+.

Wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy w Kamiennej Górze SKE zorganizował Targi Pracy z udziałem 40 wystawców. W ramach współpracy z Karkonoską Akademią Nauk Stosowanych w Jeleniej Górze (KANS) klastr uczestniczył w Jesiennych Targach Pracy. SKE wziął udział w konferencji 29. Polsko-Niemiecko-Czeskiego Forum Kooperacji Firm w Karpaczu, organizowanego przez Karkonoską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Jeleniej Górze. Klastr był współorganizatorem Jeleniogórskich Międzyszkolnych Potyczek Transport-Spedycja-Logistyka, zajęć dla uczniów z ZSZiO w Kamiennej Górze w Mobilnym Centrum Edukacyjnym oraz zajęć dydaktycznych dla uczniów klas IV Zespołu Szkół Technicznych

Mechanik w Jeleniej Górze w pracowni Lean Management w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu.

SKE wziął udział w wielu spotkaniach, konferencjach, warsztatach i seminariach mających na celu dzielenie się wiedzą, poznanie innowacyjnych technologii oraz wymianę doświadczeń. Przedstawiciel SKE uczestniczył w posiedzeniach Rady Biznesu w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu, Społecznej Rady Biznesu KANS, Rady Senatu KANS, Rady Naukowej Uniwersytetu Ekonomicznego w Jeleniej Górze oraz Rady Konsultacyjnej do spraw Szkolnictwa Zawodowego przy Dolnośląskim Kuratorze Oświaty.

2. Katowicka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W 2022 r. zarządzający strefą kontynuował działania służące podniesieniu jakości kształcenia zawodowego i dostosowaniu go do potrzeb rynku pracy w województwie śląskim. Realizowano te zadania m.in. w ramach projektu *Śląskie.Zawodowcy* w 18 szkołach zlokalizowanych w 8 powiatach województwa śląskiego. W ramach projektu zorganizowano:

- doradztwo edukacyjno-zawodowe dla 211 uczniów, które pozwoliło uczestnikom zaprojektować swoją drogę rozwoju zawodowego,
- staże uczniowskie dla 191 uczniów u 111 pracodawców, umożliwiające uczniom nabycie kompetencji zawodowych w realnych warunkach pracy. Najwięcej staży zorganizowano w zawodach: technik mechanik pojazdów samochodowych, technik informatyk, technik mechanik, mechatronik, technik logistyki, technik elektryk, technik eksploatacji portów i terminali, operator obrabiarek skrawających. Partnerami biznesowymi byli m.in.: CMC Zawiercie, Saint-Gobain Innovative Materials Polska, Fabryka „Wiertła Baildon”, ZF Automotive Systems Poland, VRTechnology, Frank-Cars, Auto - Pietras, AUTO „FIKO”, Sekurit OEM,
- kursy i szkolenia dla 284 uczniów, m.in. z zakresu: spawanie MIG, MAG, TIG, Programowanie sterowników PLC Siemens S7-1200/1500 w środowisku TIA PORTAL, Programowanie C++, JAVA i PYTHON, Autodesk Inventor – stopień I, MikroTik MTCNA z egzaminem certyfikacyjnym.

W ramach budowania regionalnych sieci współpracy edukacji z biznesem odbyły się seminaria lokalnych pracodawców z nauczycielami kształcenia zawodowego, dyrektorami szkół oraz przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego i organizacji otoczenia biznesu. Ich celem jest wypracowanie modelowych form współpracy placówek edukacyjnych i zapewnienie dobrej jakości kształcenia w poszczególnych powiatach. Zarządzający udzielał wsparcia pracodawcom i szkołom w nawiązywaniu stałej współpracy. Efektem tej działalności było podpisanie umów o współpracy pomiędzy Bielską Szkołą Przemysłową a Rytex, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Pszczynie i Mokate oraz Zespołem Szkół Specjalnych w Katowicach i przedsiębiorcą Zbigniewem Różyckim prowadzącym działalność pod firmą Delta Zbigniew Różycki. Podpisane umowy mają umożliwić uczniom kształcenie praktyczne w zakładach produkcyjnych, zapewnić merytoryczną pomoc przedsiębiorców w opracowywaniu programów nauczania, a także kształcić uczniów z uwzględnieniem potrzeb pracodawcy.

Opracowano informator, który pozwoli upowszechnić wśród przedsiębiorców informacje na temat możliwości współpracy z sektorem edukacji. Ponadto zorganizowano III Wojewódzką Konferencję projektu Śląskie. Zawodowcy – „Szkoła Przyszłości” oraz II Wojewódzki Turniej Młodych Mechaników VR. Turniej jest częścią projektu zarządzającego strefą polegającego na wdrażaniu do kształcenia zawodowego narzędzi VR.

Zarządzający strefą działał w Śląskiej Radzie Edukacji Zawodowej i Forum Współpracy Samorządu Województwa Śląskiego z uczelniami województwami śląskiego, współpracował z Wojewódzką Komendą OHP, powiatowymi urzędami pracy, Regionalną Izbą Gospodarczą, jednostkami samorządu terytorialnego. Wraz z miastem Jaworzno oraz starostwem żywieckim przygotował wnioski do Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji dotyczące utworzenia Branżowych Centrów Umiejętności w branży motoryzacyjnej i energetycznej. Przygotował i uzyskał dofinansowanie dla projektu KA210-VET – Partnerstwo na małą skalę w sektorze Kształcenie i szkolenie zawodowe w programie Erasmus+. Głównym celem projektu jest wypracowanie skutecznych mechanizmów nawiązywania i utrzymywania współpracy między szkołami branżowymi i pracodawcami sektora automotive.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Katowicka SSE od 2011 r. działa na rzecz rozwoju Klastra Silesia Automotive & Advanced Manufacturing (SA&AM), który na koniec 2022 r. zrzeszał 190 podmiotów i instytucji. Celem klastra SA&AM jest budowanie w regionie silnej platformy do wymiany wiedzy i współpracy między przedsiębiorstwami sektora motoryzacyjnego, dostawcami nowych technologii cyfrowych, instytucjami edukacyjnymi, naukowymi oraz otoczenia biznesu. W roku 2022 podstawowa działalność klastra SA&AM skupiała się na organizacji 50 warsztatów i wydarzeń networkingowych, w których uczestniczyło ponad 1100 przedsiębiorców i organizacji zrzeszonych w klastrze. Zorganizowano także wspólne wyjazdy na branżowe targi krajowe i zagraniczne oraz indywidualnie umawiane spotkania B2B, między innymi spotkanie z niemieckim Klastrem Automobilzulieferer (AMZ), targi branżowe Global Automotive Components and Suppliers Expo i wspólne stoisko na krajowych branżowych targach: Automatica, ITM Poznań i Warsaw Industry Week.

Klaster SA&AM kontynuował aktywność w Europejskiej Sieci Klastrów Motoryzacyjnych (EACN) i Związku Pracodawców Klastry Polskie oraz realizował projekty dofinansowane z programów krajowych i europejskich. W 2022 r. klaster zakończył realizację projektu Boost4BSO – *Boosting CE Business Support Organizations (BSOs) capacities for I4.0 scale up support* finansowanego z europejskiego programu Interreg Central Europe, którego celem było wypracowanie narzędzi wspierających MŚP w transformacji cyfrowej. Rozpoczął realizację projektu *GreenSME* w ramach programu HORYZONT, którego celem jest wspieranie przedsiębiorstw w absorpcji zaawansowanych zielonych technologii i kontynuował projekty: *Rozwój potencjału koordynatora SA&AM wraz z rozwojem nowych usług* i *Sektorowa Rada ds. kompetencji w motoryzacji (z uwzględnieniem elektromobilności)*. W ramach rozwoju inicjatywy śląskiego huba innowacji cyfrowych – Silesia Smart Systems klaster SM&AM uzyskał status European Digital Innovation Hub (EDIH) wraz z dofinansowaniem na świadczenie usług w latach 2023–2025 z programu Digital Europe.

W 2022 r. klaster wdrażał nowe usługi, m.in.: Strefa MULTIKULTI, Misja HR, MŚP Go Digital, HR dla MŚP, Strefy Ofert klastra SA&AM, Strefa DEMO i Udostępnienia infrastruktury Katowickiej SSE dla członków klastra SA&AM. Klaster zorganizował również szkolenia podnoszące kompetencje specjalistyczne i kompetencje miękkie: „HR VUCA”, „Efektywna Liderka” i „Negocjacje dla handlowców w automotive”.

W ramach działalności edukacyjnej klaster współpracował z uczelniami przy wydarzeniach branżowych i targach pracy, zorganizował zajęcia dla studentów oraz konsultacje środowiskowe i seminaria metodologiczne, których celem było zbieranie informacji od interesariuszy projektu o potrzebach nowych kompetencji na rynku pracy, sieciowanie szkół z przedsiębiorcami i zachęcanie przedsiębiorców do zgłaszania nowych kwalifikacji. Przeprowadzono kolejną edycję badania „Bieżący monitoring sektora” w kontekście zakresu i sposobu kształcenia dla sektora motoryzacyjnego, opracowano kolejne rekomendacje działań, które mogą wpłynąć na poprawę sytuacji pracowników na rynku pracy i doprowadzono do podpisania 3 umów edukacyjnych pomiędzy szkołami i przedsiębiorcami.

W roku 2022 klaster współorganizował ponad 20 wydarzeń branżowych, promując inicjatywę SA&AM w środowisku branżowym, kontynuował publikację magazynu klastra SA&AM „Newsletter SA&AM” (6 wydań), oraz aktywnie promował swoją działalność w mediach społecznościowych, własnej stronie internetowej oraz uruchomionym w 2022 r. nowym kanale na Twitterze.

W roku 2022 odbyły się dwa spotkania Rady Programowej i coroczne zgromadzenie członków klastra SA&AM, podczas którego po raz pierwszy zorganizowano klastrowy Business Mixer. W grudniu 2022 r. klaster SA&AM odnowił status Krajowego Klastra Kluczowego, ważny do końca 2025 r.

3. Kostrzyńsko-Słubicka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2022 r., pomimo okoliczności niesprzyjających podejmowaniu decyzji inwestycyjnych, wynikających głównie z następstw pandemii COVID-19 i wojny w Ukrainie, zarządzający strefą zrealizował szereg działań zmierzających do pogłębienia współpracy między szkołami branżowymi, uczelniami i przedsiębiorcami zrzeszonymi w klastrach. Organizowano wideokonferencje i spotkania indywidualne, na których omawiano aktualne problemy dotyczące współpracy w zakresie kształcenia zawodowego.

Zarządzający brał udział w pracach Rady Pracodawców Uniwersytetu Szczecińskiego, podczas których opracowano program studiów Public Management (anglojęzyczne studia II stopnia), tak aby były spójne z oczekiwaniami przedsiębiorców. Przedstawiciele zarządzającego strefą uczestniczyli w pracach Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji ds. kształcenia i szkolenia zawodowego oraz uczenia się przez całe życie powołanego przez Zarząd Województwa Lubuskiego.

Zarządzający poprowadził zajęcia dydaktyczne dla studentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, podczas których przedstawiano instrument wsparcia nowych inwestycji na podstawie *ustawy o wni*, a w panelach dyskusyjnych omawiano spostrzeżenia studentów

związane z biznesem, edukacją i rynkiem pracy. Eksperci zarządzającego prowadzili również szkolenia dla nauczycieli zajmujących się kształceniem zawodowym. Na szkoleniach omówione zostały m.in.: wpływ strefy i zarządzającego na rozwój obszaru przygranicznego, wpływ pandemii i obecnej sytuacji politycznej na rozwój stref i działalność przedsiębiorców korzystających z tego instrumentu wsparcia, zapotrzebowanie na nowych pracowników, możliwości współpracy ze szkołami branżowymi, zainteresowanie młodych ludzi podjęciem pracy u przedsiębiorców strefowych, poziom przygotowania do pracy po ukończeniu szkół branżowych oraz oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół.

Zarządzający strefą zawarł porozumienie o współpracy z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersyteckim Liceum Ogólnokształcącym w Słubicach, VI Liceum Ogólnokształcącym im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu oraz przedsiębiorcą Beyond.pl, którego celem jest stworzenie odpowiednich warunków do wspierania innowacyjnych procesów edukacyjnych i badawczych, zmierzających do rozwoju informatyki kwantowej w Polsce.

4. Krakowski Park Technologiczny (Krakowska SSE)

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2022 r. zarządzający Krakowskim Parkiem Technologicznym (KPT) wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy w Wieliczce i Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego w Niepołomicach realizował projekt „Ja w Przemysle”. W jego ramach przeprowadzono cykl szkoleń z obszaru lean management dla przyszłych pracowników branży przemysłowej, a także promocję pracy w przemyśle jako planowej ścieżki kariery. Dzięki współpracy z przedsiębiorcami korzystającymi ze wsparcia udzielanego na podstawie *ustawy o wni* na podstawie decyzji o wsparciu wydanych przez zarządzającego KPT (konsultacjom i ankietom online) opracowano konspekt zagadnień na poszczególne szkolenia.

Eksperti KPT byli zaangażowani w pracę wojewódzkiego Zespołu Strategicznego ds. konsultacji i monitorowania prac nad Programem Rozwoju Rynku Pracy i Edukacji do 2030 roku, odpowiadającego za opracowanie regionalnej strategii działań w obszarze szkolnictwa zawodowego. Przedstawiciele zarządzającego brali również udział w pracach nad przygotowaniem „Barometru Zawodów”, tj. regionalnego dokumentu prezentującego przewidywane zmiany na rynku pracy, uławiającego planowanie przyszłej kariery zawodowej. Jak co roku zarządzający włączył się w przygotowania kolejnej, XIV edycji Festiwalu Informatycznego „Projekt na Szóstkę”. Przeprowadzono wizytę studyjną dla młodzieży z zespołu szkół zawodowych w Olkuszu z zakresu zawodoznawstwa oraz stacjonarne spotkania na krakowskich uczelniach z zakresu przemysłu 4.0, tematyki kosmicznej i smart city. Ponadto w ramach zespołu Digital Dragons Academy zrealizowano serię wykładów i warsztatów dotyczących tworzenia gier wideo.

5. Legnicka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Od wielu lat działania zarządzającego strefą w tym obszarze koncentrują się na wspieraniu rozwoju Dolnośląskiego Klastra Edukacyjnego (DKE), którego jest liderem. W 2022 r. polegały one m.in. na:

- zorganizowaniu w czerwcu ub.r. konferencji „Od Edukacji do Biznesu – Szkoła odNowa”, na której poruszono temat sytuacji w polskich szkołach trzy miesiące po wybuchu wojny w Ukrainie i omówiono dobre praktyki w zakresie doradztwa zawodowego. W konferencji wzięło udział 75 osób – dyrektorzy szkół, nauczyciele, doradcy zawodowi, przedstawiciele uczelni wyższych, samorządów, instytucji rynku pracy,
- organizacji spotkania z udziałem dyrektorów szkół, dziekanów wydziałów szkół wyższych, doradców zawodowych, nauczycieli praktycznego zawodu i przedstawicieli przedsiębiorcy 5sAutomate, poświęconego nauczaniu z wykorzystaniem nowoczesnych metod, np. programowania do modelowania procesów 2D i 3D, okularów VR,
- wsparciu w poszukiwaniu miejsc na odbycie obowiązkowych praktyk zawodowych przez uczniów szkół partnerskich,
- uczestnictwie w Warsztatach Międzywydziałowych „Przez kompetencje do profesjonalizmu na rynku pracy” i w XIII Legnickich Prezentacjach Edukacyjnych na Collegium Witelona Uczelnia Państwowa w Legnicy,
- zorganizowaniu spotkania z przedstawicielami przedsiębiorcy Collins Aerospace Wrocław dla 160 uczniów Zespołu Szkół Samochodowych i Budowlanych w Głogowie i Zespołu Szkół Politechnicznych w Głogowie,
- wsparciu wydarzeń organizowanych przez partnerów DKE, takich jak: Turniej o Puchar Witelona i Olimpiada Mediewistyczna (Collegium Witelona Uczelnia Państwowa w Legnicy), konkurs „Zawodowe Drogowskazy” (Zespół Szkół Samochodowych i Budowlanych w Głogowie), konkurs „Matematyka na wesoło” (Zespół Szkół Politechnicznych w Głogowie),
- zorganizowaniu konkursów dla uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz studentów: „Patroni Roku 2022”, „Moja najciekawsza praktyka”, „Mój pierwszy biznes”, „Mój wymarzony zawód to...”, „Najlepsza Praca Dyplomowa”,
- objęciu patronatem konferencji „Innowacyjne Rozwiązania w Gospodarce Smart Economy & Smart Industry 2022”,
- organizacji spotkań z przedstawicielami przedsiębiorców: Gates Polska, CCC, Volkswagen Motor Polska, Viessmann, Collins Aerospace Wrocław, 5sAutomate,
- zorganizowaniu warsztatów dla uczniów szkół ponadpodstawowych „Innowacyjny biznes, czyli jaki?”, poprowadzonych przez specjalistów z Coventry University Wrocław,
- organizacji spotkania informacyjnego dla przedstawicieli szkół ponadpodstawowych w sprawie projektu „Laboratoria Przyszłości dla szkół ponadpodstawowych”,
- wsparciu dla partnerskich szkół DKE polegającym na ufundowaniu 37 nagród dla najlepszych maturzystów oraz 25 nagród dla najlepszych uczniów kończących szkołę,

- organizacji wizyt studyjnych przedstawicieli szkół i uczelni u przedsiębiorców: 5sAutomate i Collins Aerospace Wrocław oraz wizyty studyjnej 40 uczniów Zespołu Szkół nr 2 w Lubinie w Coventry University Wrocław,
- zorganizowaniu warsztatów edukacyjnych w Ogrodach Dalkowskich dla 3 partnerów DKE,
- współpracy z Collegium Witelona przy organizacji 3 szkoleń dla dyrektorów, nauczycieli i doradców zawodowych ze szkół ponadpodstawowych: „Współczesny marketing w placówce oświatowej”, „Kreatywne myślenie. Wychodzenie poza schematy” i „Cyberbezpieczeństwo”,
- pozyskaniu 43 nowych partnerów klastra.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Działania zarządzającego dotyczące klastrów skupiały się głównie na wspieraniu rozwoju dwóch klastrów: Dolnośląskiego Klastra Motoryzacyjnego i Dolnośląskiego Klastra Lotniczego.

Działalność wspierająca Dolnośląski Klaster Motoryzacyjny (DKM), którego zarządzający strefą legnicką jest liderem, w 2022 r. polegała na:

- pracy nad opracowaniem planu osiągnięcia statusu Krajowego Klastra Kluczowego,
- współpracy z partnerem klastra w realizacji Brunchu Jakościowego „Automotive (Z) Kobięcą Pasją”,
- pracach nad zmianami w regulaminie klastra,
- organizacji spotkań grupy HR DKM poświęconych tematom: „Zdrowie psychiczne – wyzwanie działów HR i BHP” i „Trendy w ocenie kompetencji menedżerów”,
- aktualizacji bazy danych partnerów DKM,
- przygotowaniu i udziale w 11. Forum MotoSolutions – best practices w przemyśle motoryzacyjnym oraz w II edycji Międzynarodowego Forum Czystości Technicznej & EXPO,
- podpisaniu porozumienia o współpracy z Fundacją Platforma Przemysłu Przyszłości,
- organizacji cyklu spotkań dla partnerów klastra „Środy z Energią”,
- organizacji warsztatów „Nowe dotacje unijne dla biznesu na 2023 rok – Perspektywa finansowa 2021-2027”,
- udziale w projekcie „Sektorowa Rada ds. kompetencji w motoryzacji (z uwzględnieniem elektromobilności)”,
- udział w organizacji wydarzenia Industry Energy Mixer 2022 w Legnicy – międzynarodowego spotkania biznesowego B2B dla władz lokalnych i przedsiębiorców, poświęconego zagadnieniom związanym z efektywnością energetyczną, ze szczególnym uwzględnieniem pozyskiwania energii z przemysłowych materiałów odpadowych,
- przeprowadzeniu ankiety wśród partnerów DKM odnośnie do potrzeb oraz aktywności i planowanych działań.

W przypadku Dolnośląskiego Klastra Lotniczego (DKL) działania zarządzającego dotyczyły:

- udziału w organizacji spotkania partnerów klastra we Wrocławskim Parku Technologicznym,

- prowadzenia spraw formalnych klastra, w tym organizacji spotkań zarządu i walnego zgromadzenia DKL,
- prac nad strategią DKL,
- udziału w 4. Saksońsko-Polskim Dniu Innowacji,
- organizacji oraz udziału w Międzynarodowym Salonie Przemysłu Obronnego,
- współpracy z Wrocławskim Parkiem Technologicznym przy organizacji misji członków DKL w targach SAHA EXPO Defence & Aerospace Exhibition w Stambule,
- organizacji Energy Industry Mixer 2022.

W 2022 r. zarządzający strefą, wspólnie z 4 przedsiębiorcami z branży kosmicznej i nowych technologii: SatRev, Saule Technologies, Columbus Energy i TUATARA, powołał Klaster Technologii Kosmicznych – Silesian Space Valley. Celem klastra jest konsolidacja pomiotów działających w branży kosmicznej i pokrewnych sektorach, a także zapewnienie im możliwości rozwoju technologicznego.

6. Łódzka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Większość zadań dotyczących wspierania szkolnictwa zawodowego była realizowana przez Technikum Automatyki i Robotyki w Łodzi (TAiR) prowadzone przez Strefę Edukacji sp. z o.o., czyli spółkę zależną zarządzającego strefą, tj. Łódzkiej SSE S.A.

W grudniu 2022 r. zakończony został projekt *Kompetencje dla Przemysłu 4.0*. W projekcie tym uczestniczyło 81 uczniów TAiR, którzy skorzystali z zajęć dodatkowych i uzyskali certyfikowane kwalifikacje *Stowarzyszenia Elektryków Polskich* oraz kwalifikacje *Siemens Mechatronic Systems Certification*.

Strefa Edukacji sp. z o.o. rozpoczęła projekt „*Kwalifikacje dla przemysłu 4.0 Edycja Druga*” wspierany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 działanie 11.3 Kształcenie zawodowe. Celem projektu jest poprawa zdolności zatrudnienia kolejnych 36 uczniów TAiR w obszarze automatyki i robotyki. Na zajęciach specjalistycznych w obszarze programowania i eksploatacji robotów przemysłowych uczniowie przygotowują się do egzaminów zewnętrznych, potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

Organ prowadzący TAiR wraz z dyrekcją technikum dwukrotnie zorganizowali miesięczne praktyki i staże zawodowe dla swoich uczniów. W pierwszych stażach u 12 przedsiębiorców, m.in. w Miele Technika, Ceramika Tubądzin, Adamed Pharma, Corning Optical Communications Polska, Barry Callebaut Manufacturing Polska, wzięło udział 39 uczniów. W drugiej edycji staży 21 uczniów zdobywało doświadczenie u 5 przedsiębiorców.

W czasie praktyk uczniowie zdobywali umiejętności w rzeczywistym miejscu pracy, w środowisku nowoczesnych zespołów pracujących w zadaniach automatycznych i robotycznych. Uczniowie realizowali podstawowe prace związane z przygotowaniem maszyn do rozruchu i poznaniem ich budowy, ale brali również czynny udział w przeobrażaniu i programowaniu maszyn oraz kontrolowaniu linii produkcyjnych.

Strefa Edukacji otrzymała grant finansowany z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego w ramach programu Edukacja na realizację projektu „Automatyka i robotyka zawodem przyszłości”. Projekt ten zakłada realizację przez kadre Politechniki Łódzkiej 240 godzin zajęć teoretycznych i praktycznych dla 24 uczniów TAIr w zakresie wykorzystania robotyki w różnych dziedzinach życia, m.in. w medycynie, przemyśle, energetyce opartej na odnawialnych źródłach energii, czy w rozwoju latających pojazdów autonomicznych. Uczestnicy mają m.in. zbudować drona i wirniki turbiny wiatrowej, a następnie testować je w tunelu aerodynamicznym. Najlepsi uczniowie uczestniczący w projekcie wyjadą do Norwegii na spotkanie z rówieśnikami i ekspertami w zakresie automatyki i robotyki. Partnerami projektu są Politechnika i First Scandinavia – norweska Fundacja, która realizuje projekty mające na celu zainteresowanie dzieci i młodzieży naukami ścisłymi, inżynierią i matematyką.

TAiR wraz ze swoim organem prowadzącym, we współpracy z Polską Izbą Systemów Bezzałogowych, zorganizowali wydarzenie łączące biznes z edukacją, tj. *Dron Day 2022*. W czasie konferencji podpisano listy intencyjne z Polską Izbą Systemów Bezzałogowych, Little Bit Academy oraz Akademią UVA dotyczące organizacji zajęć z przedmiotów ścisłych z wykorzystaniem technologii dronowych oraz kursów i egzaminów dających uprawnienia do obsługi dronów.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający strefą łódzką jest członkiem dwóch klastrów: ICT Polska Centralna Klaster i LODZistics Logistyczna Sieć Biznesowa Polski Centralnej.

W 2022 r. klaster ICT został zaangażowany w partnerstwo w wydarzeniu Rethink digital fest oraz Black Thursday Business Mixer. Przedstawiciel Zarządzającego był członkiem kapituły konkursu *Łódzki(a) Programista(ka) Roku* zorganizowanego przez klaster ICT. Konkurs był skierowany do studentów z Łodzi i pracowników łódzkich przedsiębiorców z branży IT.

Klaster ICT rozpoczął nową inicjatywę pod nazwą „C-Level meetings”, która polega na integracji i networkingu kadry zarządzającej w podmiotach – członkach klastra. Zarządzający strefą otworzył pierwsze spotkanie prezentując projekt re_connect, tj. hub rozwoju innowacji i biznesu budowany na terenie strefy.

Przedstawiciele zarządzającego wchodzi w skład zarządu klastra LODZistics Logistyczna Sieć Biznesowa Polski Centralnej oraz grupy roboczej ds. edukacji. W 2022 r. współpraca z tym klastrem polegała głównie na wymianie informacji dotyczących wydarzeń i konferencji skierowanych do branży logistycznej, organizowanych przez zarządzającego strefą łódzką. Przedstawiciel zarządzającego brał udział w kilkunastu spotkaniach roboczych klastra poświęconych wspieraniu branży w regionie, działaniom związanym z aktualizacją Strategii Innowacji Województwa Łódzkiego i lobbingsowi na rzecz dodania sektora TSL (transport, spedycja oraz logistyka) do listy branż kluczowych regionu.

7. Mielecka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W ramach działań wspierających inicjatywy na rzecz rozwoju kształcenia zawodowego dopasowanego pod potrzeby inwestorów zarządzający strefą:

- współpracował z Déhora Polska w realizacji badania „Czas pracy w czasie pandemii – nowe wyzwania, nowe rozwiązania”,
- monitorował potrzeby kadrowe inwestorów z powiatu mieleckiego, celem przekazania pozyskanych ofert pracy i miejsc ich publikacji absolwentom szkół zawodowych,
- przeprowadził ankietę wśród inwestorów strefowych dotyczącą m.in. tworzenia klas patronackich, kierunków dedykowanych i woli przyjęcia na praktyki uczniów i studentów,
- prezentował oferty powiatowego urzędu pracy w zakresie możliwości pozyskania kadr i wsparcia finansowego nowym inwestorom,
- wziął udział w VIII edycji badania „Barometr zawodów”, organizowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Mielcu, którego celem jest zdefiniowanie zawodów nadwyżkowych, zrównoważonych i deficytowych na rynku pracy w powiecie mieleckim,
- uczestniczył w XII Mieleckim Festiwalu Nauki i Techniki, którego celem jest wspieranie kształcenia zawodowego i promocja kształcenia technicznego wśród młodzieży.

Zarządzający strefą zorganizował „Dni otwarte w strefie” dla blisko 120 uczniów klas VII i VIII szkoły podstawowej. W ramach tego wydarzenia zaprezentowano efekty działalności strefy mieleckiej, odbyło się spotkanie z przedstawicielem Polskich Zakładów Lotniczych oraz wizyty studyjne u przedsiębiorców: Energia Euro Park, Raben Logistics Polska, InterPhone Service i Centrum Logistyczne. Ponadto zarządzający współpracował z Centrum Kształcenia Praktycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Mielcu w zakresie organizacji wizyt ok. 440 uczniów u ośmiu przedsiębiorców strefowych w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery.

Wśród przedsiębiorców, którzy otrzymali pierwszą decyzję o wsparciu zarządzający promował dobre praktyki inwestorów strefowych w zakresie współpracy ze szkołami. Zarządzający zaangażował się w propagowanie kształcenia technicznego, włączając się w realizację zadań statutowych stowarzyszenia *Akademia Umiejętności Technicznych LEONARDO*, którego głównym celem jest promocja i popularyzacja nauki oraz rozwój umiejętności technicznych wśród młodzieży.

Przedstawiciele zarządzającego uczestniczyli w seminariach i konferencjach związanych z tematyką kształcenia zawodowego, w tym: konferencjach realizowanych w ramach projektu *Sektorowa Rada ds. kompetencji w motoryzacji (z uwzględnieniem elektromobilności)* pn. „Przyszłość kwalifikacji w sektorze – nowoczesne usługi biznesowe”, seminarium metodologicznym i ogólnopolskich konsultacjach środowiskowych on-line – rozmowy o robotyzacji, pracy zdalnej i hybrydowej, feminizacji zawodów, a także imigrantach, webinarium „Wyzwania i szanse dla sektora motoryzacyjnego”, webinarium „Edukacja i szkolenia w sektorze kosmicznym – nowe trendy i możliwości”, III Sanockim Forum Gospodarczym, którego częścią były Dni Kariery Zawodowej dla uczniów klas VIII i szkół ponadpodstawowych. Zarządzający uczestniczył w konferencji „Kadry przyszłości – Kadry dla przemysłu”, na której zaprezentowano podejmowane przez Agencję Rozwoju Przemysłu działania na rzecz budowania produktywnych relacji między biznesem a światem nauki i zapewnienia kadr pod potrzeby przedsiębiorców.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający strefą podejmuje szereg działań wspierających nawiązywanie relacji klastrowych związanych z inteligentnymi specjalizacjami województwa podkarpackiego, głównie z lotnictwem i motoryzacją. Jest członkiem wspierającym klastra Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza” – Krajowego Klastra Kluczowego, największego klastra branży lotniczej w Polsce. Efektem współpracy zarządzającego z klastrem Dolina Lotnicza był wspólny udział w międzynarodowych targach lotniczych „ILA Berlin 2022”. Wydarzenie zgromadziło branżowych potentatów z całego świata i było okazją do zaprezentowania ofert producentów i dostawców rozwiązań dla lotnictwa, w tym również oferty przedsiębiorców zrzeszonych w klastrze Dolina Lotnicza i oferty Agencji Rozwoju Przemysłu.

W październiku 2022 r. zarządzający uczestniczył w misji Morawskiego Klastra Lotniczego. Głównym koordynatorem wydarzenia była agencja rządowa wspierania handlu Republiki Czeskiej – CzechTrade, a partnerami: klaster Dolina Lotnicza, Morawski Klaster Lotniczy, Ambasada Republiki Czeskiej w Warszawie oraz Urząd Miasta Rzeszowa. Celem wizyty było nawiązanie współpracy pomiędzy klastrami, wymiana doświadczeń i stworzenie warunków do współpracy pomiędzy przedsiębiorcami zrzeszonymi w klastrach.

Zarządzający strefą, przyczynia się również do promocji motoryzacji, kolejnej inteligentnej specjalizacji województwa podkarpackiego, wspierając działania podejmowane przez klaster Wschodni Sojusz Motoryzacyjny, którego jest członkiem.

Przedstawiciele zarządzającego uczestniczyli w Misji Gospodarczej Sektora Automotive w Gruzji organizowanej przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu. Wizyta w Tbilisi i spotkania z przedstawicielami biznesu, dyplomacji i organizacji otoczenia biznesu działającymi na rynku gruzińskim były okazją do nawiązania współpracy i promocji polskiej branży motoryzacyjnej.

Od 2019 r. zarządzający współpracuje również z Polskim Klastrem Budowlanym posiadającym status Krajowego Klastra Kluczowego. Członkowie klastra to firmy budowlane z całej Polski, instytucje otoczenia biznesu i jednostki naukowo-badawcze.

Zarządzający informuje potencjalnych inwestorów o korzyściach wynikających z przynależności do klastrów, promuje ofertę i działalność klastrów, których jest członkiem i innych, posiadających status Krajowego Klastra Kluczowego. Ponadto zarządzający prezentuje przedsiębiorcom ekspertyzy, opinie oraz raporty w kwestiach kluczowych dla motoryzacji, opracowywane przez Polski Związek Przemysłu Motoryzacyjnego – organizację wspierającą przedsięwzięcia na rzecz rozwoju i promocji polskiego sektora motoryzacyjnego.

8. Pomorska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Zarządzający strefą realizuje projekt „VKR 37578 - Industrial Robots Programming Centre - education for Industry 4.0” współfinansowany ze środków Fundacji Velux. Założeniem projektu jest wyposażenie i rozwój Centrum Programowania Robotów Przemysłowych (CPRP), w którym, dzięki ścisłej współpracy pracodawców i szkół, uczniowie oraz nauczyciele będą mogli poszerzać kompetencje w obszarze niezbędnym w zakresie kompetencji dla przemysłu

4.0. W ramach tego projektu wyłoniono dostawcę 16 stanowisk komputerowych, ogłoszono przetarg na stworzenie innowacyjnej pracowni spawalniczej składającej się ze specjalnie przygotowanego symulatora spawalniczego w technologii VR z siedmioma multiplikacjami i przetarg na dostawę i montaż trzech robotów edukacyjnych, zakupiono 4 drukarki 3D i zorganizowano szkolenie z użytkowania sprzętu i zajęcia z doradztwa zawodowego z obszarów: przedsiębiorczość i predyspozycje zawodowe dla 71 uczniów z Zespołu Szkół Energetycznych w Gdańsku i Technikum nr 13.

Pomorska SSE wdraża także projekt *Kompetencje Przemysłu Przyszłości* współfinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020. W ramach tego projektu odbyły się szkolenia dla pracowników mikro, małych i średnich przedsiębiorstw m.in. z zakresu: CAD 3 D, programowania i obsługi CNC, programowania robotów przemysłowych, programowania i obsługi procesu druku 3D, spawania metodą MIG 131 i MAG 136, obsługi żurawia samojezdnego i portowego, obsługi suwnic placowych RTG.

W ramach projektu *Międzyuczelniana Akademia Kompetencji (MAK)*, (PG, UG, SSW i WSB), w semestrze letnim roku akademickiego 2021/2022 skierowanego do studentów czterech trójmiejskich uczelni, zorganizowano trzy spotkania on-line prowadzone przez Kronospan Polska, Port Gdańsk, PPHU Polipack, Flextronics International Poland, WestRock, Iglotex, Northvolt Poland pod hasłem *Kompetencje w specjalistycznym środowisku pracy*. W semestrze zimowym roku akademickiego 2022/2023 odbyło się kolejne wydanie MAK dla studentów uczelni wyższych z województwa kujawsko-pomorskiego. Warsztaty branżowe przeprowadziły firmy: GiGroup, Randstad Polska i FlexHR. W czasie tych spotkań omówione zostały m.in. trendy na rynku pracy i dyskutowano o tym, jak skutecznie przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej i jak napisać dobre CV.

W czasie wizyt i spotkań pokazowych, w tym wizyty nauczycieli z Pardubice w ramach projektu *Implementation of Regional Plan in Pardubice region II* oraz wizyty Rady Rozwoju Obszaru Gospodarczego, zarządzający przedstawił ofertę Centrum Programowania Robotów Przemysłowych, a w ramach projektu *Gdańsk Miastem Zawodowców – podniesienie jakości edukacji zawodowej* zorganizował dla uczniów Szkół Okrętowych i Technicznych Conradinum kurs programowania robotów przemysłowych. W 2022 r. we Włocławku otwarto filię CPRP i przeprowadzono w niej lekcje pokazowe pn. *Wstęp do robotyki* dla uczniów VIII klas szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych z Brześcia Kujawskiego, Starego Brześcia i Kąkowej Woli.

Ponadto zarządzający organizował i brał udział w targach edukacyjnych, warsztatach, spotkaniach z uczniami i studentami, doradcami zawodowymi i przedsiębiorcami, prezentował działania Zespołu ds. szkolnictwa zawodowego oraz projekt dofinansowany przez Fundację Velux, m.in. na Targach Pracy Offerty w Bydgoszczy, Forum Zawodowców w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Chełmży, VI Targach Pracy organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia, Konferencji Europejskiego Tygodnia MŚP. W Toruniu, we współpracy z Kujawsko-Pomorskim Kuratorem Oświaty, zarządzający zorganizował *Wojewódzką Konferencję Doradców Zawodowych*, natomiast w Gdańsku – konferencję *Przyszłość Kwalifikacji w sektorze NUB*. Wspólnie z przedsiębiorcą SITS Industry

zarządzający zorganizował konkurs „*Furniture of the future*” – czyli *EKO*logicznie i *EKO*nomicznie dla uczniów szkół średnich z powiatu grudziądzkiego i miasta Grudziądz na wykonanie modelu „mebla przyszłości” w oparciu o materiały recyklingowe. W ramach konkursu odbyło się spotkanie z dyrektorami szkół oraz przedstawicielami firmy i wystawa prac konkursowych.

W 2022 r. zarządzający zorganizował 34 spotkania pracodawca–szkoła–przedstawiciele inwestorów z dyrektorami szkół oraz wizyty studyjne dla uczniów szkół ponadpodstawowych i podstawowych, w tym spotkania w ramach projektu Morze Możliwości. Obyło się również 18 spotkań pracodawca–uczelnia. Zorganizowano X Dzień Strefy na Politechnice Gdańskiej z udziałem 17 przedsiębiorców strefowych oraz I Dzień Strefy na Politechnice Bydgoskiej, w którym uczestniczyło 23 inwestorów. Spotkania ze studentami miały na celu prezentację działalności przedsiębiorców, ofert pracy, staży i praktyk. Podczas tych wydarzeń zostały przeprowadzone warsztaty dla studentów. W Gdańsku poprowadził je przedsiębiorca GiGroup, a w Bydgoszczy – Randstad.

W ramach Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości zarządzający zorganizował m.in. wizyty studyjne do Bibus Menos dla uczniów Szkół Okrętowych i Technicznych Conradinum, warsztaty wspierające doradztwo zawodowe *Zawodowy zawrót głowy* – zawód inżynier automatyk, *JA wybieram* – warsztaty wspierające doradztwo zawodowe dla szkół podstawowych w gminie Brześć Kujawski.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Działania zarządzającego, jako instytucji otoczenia biznesu, służą rozwojowi klastrów, skupiając się na ułatwianiu dostępu do zasobów wiedzy oraz skutecznym sieciowaniu partnerów biznesowych. Od wielu lat zaangażowany jest w działalność Pomorskiego Klastra ICT Interizon, Bałtyckiego Klastra Ekoenergetycznego oraz Bałtyckiego Klastra Morskiego i Kosmicznego.

We wrześniu 2022 r. w Gdańskim Parku Naukowo-Technologicznym (GPN-T) odbyła się 12. edycja konferencji „Interizon Day”, której celem było podsumowanie osiągnięć Pomorskiego Klastra ICT Interizon z ostatniego roku oraz poznanie możliwości współpracy na nadchodzące miesiące. Klaster ICT był partnerem konferencji „Eco-ON Technologie Ekoefektywne”, której celem było stworzenie platformy do dialogu oraz wymiany informacji w zakresie technologii ekoefektywnych oraz propagowanie idei polityki zrównoważonego rozwoju. Został także partnerem czwartej edycji „BioTech Daily”, która skupiała się na pokazaniu potencjału trójmiejskich przedsiębiorstw z branży medycznej i biotechnologicznej oraz wymianie informacji o prowadzonych pracach B+R oraz projektach.

Ponadto od 2021 r. zarządzający jest koordynatorem nowopowstałego Transgranicznego Klastra Zielonych Technologii. Partnerami tego klastra są podmioty z Polski, Szwecji i Litwy. We współpracy z klastrem został zrealizowany transgraniczny projekt SOVtBAL- Hybrydowe, niskoemisyjne autonomiczne/półautonomiczne statki do obsługi morskich farm wiatrowych, współfinansowany ze środków programu Interreg Południowy Bałtyk 2014-2020.

Z dniem 1 stycznia 2022 r. PSSE przystąpiła do grona członków Klastra Technologii Wodorowych. Misją tego klastra jest inicjowanie działań na rzecz zwiększenia znaczenia

technologii wodorowych oraz czystych technologii węglowych poprzez wspieranie członków klastra i podmiotów współpracujących w rozwoju innowacyjnych rozwiązań na rzecz efektywności energetycznej i gospodarki niskoemisyjnej. Przedstawiciel GPN-T brał udział w zespole roboczym dotyczącym organizacji przez klaster konferencji Polish Conference on Hydrogen Energy and Technology (PCHET 2022). Ponadto Klaster Technologii Wodorowych był partnerem merytorycznym Konferencji „Eco-ON Technologie Ekoefektywne”, której jeden z bloków tematycznych był poświęcony Pomorskiej Dolinie Wodorowej.

9. Słupska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Zarządzający strefą przeprowadził i opracował wyniki badania przedsiębiorców z przypisanego mu obszaru w zakresie potrzeb edukacyjnych dla współczesnych zawodów. Wypracowane na jego podstawie rekomendacje zostały przekazane władzom samorządowym.

W kwietniu 2022 r. zarządzający zorganizował wizytę referencyjną do Trójmiasta dla przedstawicieli Urzędu Miasta Słupsk, słupskich szkół średnich oraz Akademii Pomorskiej poświęconą rozwojowi sektora BSS (Business Service Sector) w Słupsku. Na spotkaniu w siedzibie inicjatywy Invest in Pomerania zaprezentowano potencjał i dotychczasowy rozwój tego sektora w województwie pomorskim. Ponadto zorganizowano wizytę referencyjną u przedsiębiorcy Lyreco i wzięto udział w targach pracy dla branży BSS organizowanych przez Pro Progressio w ramach konferencji The BSS Forum.

Zarządzający wziął udział w spotkaniu z przedstawicielami Instytutu Biologii i Nauk o Ziemi w Pomorskiej Akademii w Słupsku, którego celem było omówienie propozycji zmian w programie studiów na kierunku Geografia, które mogłyby ulepszyć program i w większym stopniu dostosować go do aktualnych oczekiwań rynku pracy.

W celu popularyzacji nowych technologii i zachęcenia młodzieży do rozwoju zawodowego zarządzający zorganizował uczniom klasy 6 i nauczycielom Szkoły Podstawowej nr 5 ze Słupska wizytę w należącej do niego pracowni druku 3D.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

W 2022 r. zarządzający kontynuował współpracę z klastrami, w których jest współzałożycielem i partnerem, tj.: Szczecińskim Klastrem Meblowym, Słupskim Klastrem Bioenergetycznym (SKB), Klastrem Transportowo-Logistycznym Północ-Południe, Klastrem Metalowym Metalika, Polskim Klastrem Budowlanym, Pomorskim Klastrem ICT Interizon.

W ramach przygotowania materiałów nt. instrumentu wsparcia nowych inwestycji wprowadzonego *ustawą o wni*, na potrzeby przedsiębiorców rozważających wybór kryterium jakościowego, jakim jest przynależność do Krajowego Klastra Kluczowego, zaktualizowano zestawienie wszystkich funkcjonujących w Polsce klastrów kluczowych.

Zarządzający strefą brał udział w cyklicznych spotkaniach Członków Rady Słupskiego Klastra Bioenergetycznego. Najistotniejsze działania na rzecz tego klastra dotyczyły:

- przygotowania ankiety dotyczącej udostępnienia danych na temat zużycia energii, które pozwolą opracować analizy służące rozwojowi i realizacji inicjatywy SKB. Docelowo

ma powstać lokalna sieć ciepłownicza i energetyczna o długości ponad 20 km. Klaster będzie dążył do zwiększenia stopnia lokalnego równoważenia zapotrzebowania na energię poprzez rozbudowę potencjału magazynowania energii w biogazie, magazynach energii, regulację popytu oraz stworzenie systemu bilansowania produkcji i zużycia energii na obszarze projektu,

- zorganizowania konferencji podsumowującej inwestycje zrealizowane w latach 2014-2022 przez Wodociągi Słupsk sp. z o.o. (lidera klastra), w tym inwestycję w ramach SKB, tj. ciepłociąg z oczyszczalni ścieków do Parku Wodnego Trzy Fale,
- wymiany doświadczeń i konsultacji w zakresie uwarunkowań związanych z budową bezpośredniego kabla sieci energetycznej na spotkaniu roboczym z koordynatorem Białogardzkiego Klastra Bioenergetycznego, przy udziale przedstawicieli lidera SKB i Engie EC Słupsk,
- analizy możliwości wdrożenia technologii wodorowej z połączeniu z wizytami studyjnymi do przedsiębiorców.

10. SSE „Starachowice”

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2022 r. zarządzający kontynuował realizację dwóch projektów związanych z rozwojem szkolnictwa zawodowego, w których pełni rolę partnera.

Projekt: *Kształcimy Specjalistów – rozwój edukacji zawodowej dla Starachowic. Druga edycja* jest współfinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 poddziałania 08.05.01 Podniesienie jakości kształcenia zawodowego oraz wsparcie na rzecz tworzenia i rozwoju CKZiU. Jego celem jest rozwój i podniesienie atrakcyjności kształcenia zawodowego w Technikum nr 1, Technikum nr 2 i Branżowej Szkole I stopnia nr 1 w Starachowicach poprzez umożliwienie uczniom nabycia nowych kompetencji i kwalifikacji zawodowych, doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne i rozwijanie współpracy szkół z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Głównym celem projektu *Nowe kwalifikacje uczniów i nauczycieli Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim* jest rozwój i podniesienie atrakcyjności kształcenia zawodowego prowadzonego przez Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim, m.in. dzięki zwiększeniu kwalifikacji kadry dydaktycznej, doposażeniu pracowni mechaniczno-elektrycznej Centrum w pomoce dydaktyczne i rozszerzeniu zakresu kompetencji i kwalifikacji, które uczniowie mogą nabyć na wybranych kierunkach kształcenia.

Zarządzający brał udział w konsultacjach regionalnych organizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, w szczególności był członkiem Grupy Roboczej w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego + wspierającego prace nad przygotowaniem programu regionalnego na lata 2021–2027 Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego.

11. Suwalska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W roku 2022 zarządzający strefą wspierał tworzenie klas patronackich w: Zespole Szkół nr 6 w Suwałkach pod patronatem Fabryk Mebli „Forte”, w Zespole Szkół Technicznych w Suwałkach pod patronatem: Salag, Malow, Fabryk Mebli „Forte”, Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Suwałkach, ASPI i Aquael, w Zespole Szkół nr 4 w Suwałkach pod patronatem Animex Foods, Zespole Szkół Zawodowych w Gołdapi przy współpracy z Iryd i Nord-Ost, w Zespole Szkół nr 1 w Ełku pod patronatem Top Druk, Animex Foods i Saxdor Shipyard, w Zespole Szkół Mechanicznych im. Św. Józefa w Białymstoku pod patronatem: Samasz, Metal-Fach, CHM, Promotech, Jazon, Pronar, AC, Toolco, JRTECH Wasilków, Altrad Poland i KAN.

Zarządzający pomagał też szkołom w identyfikacji miejsc, które mogą być objęte programem praktyk i organizował wycieczki zawodoznawcze dla uczniów. Ponadto współpracował z Wydziałem Mechanicznym Politechniki Białostockiej przy organizacji staży u przedsiębiorców: Plum, Rosti Poland, SMP Poland, KAN, Bianar i Greenvit, w ramach kompleksowego programu stażowego realizowanego jako jedno z zadań projektu ZIREG – Zintegrowanego Programu Politechniki Białostockiej na rzecz Rozwoju Regionalnego, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zarządzający współpracował też z Państwową Uczelnią Zawodową w Suwałkach oraz Politechniką Białostocką w zakresie organizacji wizyt studyjnych u przedsiębiorców: Tanne, Fabryki Mebli „Forte”, Padma i Decco w Suwałkach, Metal-Fach w Sokółce, Parkiet w Hajnówce, Sun Winner Group w Łomży.

Zarządzający podejmował też działania w zakresie promocji szkolnictwa zawodowego, m.in. współpracując z Politechniką Białostocką przy VII edycji konkursu „Organizacja ucząca się 2022”, biorąc udział w konferencjach „Kształcenie zawodowe przyszłości” i „Kadry dla Przyszłości”, targach edukacyjno-zawodowych szkół prowadzących kształcenie zawodowe oraz instytucji rynku pracy subregionu suwalskiego organizowanych przez Białostocką Fundację Kształcenia Kadr w ramach projektu „Podlaski Kompas Pracy”, konferencji poświęconej kształceniu dualnemu organizowanej przez Fundację Dual Education System, Biuro Rzecznika MŚP oraz Marszałka Województwa Podlaskiego, współorganizując spotkanie w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. W. Witosa w Suwałkach poświęcone możliwości zatrudnienia u przedsiębiorcy ASPI.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający promował wśród przedsiębiorców działalność Klastra Obróbki Metali i Polskiego Klastra Gospodarczego, informując o organizowanych przez nie wyjazdach gospodarczych i targach. Współpracował z Klastrem Obróbki Metali w organizacji spotkania *Cyfryzacja & robotyzacja a kompetencje pracowników* dotyczącego prezentacji współczesnych technologii u przedsiębiorcy Malow w ramach „Malow Open Days”.

Zarządzający popularyzował wśród przedsiębiorców – członków Klastra Obróbki Metali (KOM) spotkania Grupy Zaawansowanej Współpracy Technologicznej i organizowany przez ten klaster *Piknik Innowacji*. Współpracował również z Polskim Klastrem Budowlanym w zakresie popularyzacji zagranicznych wyjazdów gospodarczych z wizytami

w przedsiębiorstwach z sektora budowlanego w Japonii, Norwegii, Szwecji, Egipcie, USA, Kanadzie, Włoszech i Niemczech.

12. Tarnobrzaska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2022 r. działania zarządzającego w obszarze szkolnictwa branżowego polegały na:

- kontynuacji warsztatów kompetencji miękkich dla szkół ponadpodstawowych i uczelni m.in. na Wydziale Mechaniczno-Technologicznym (WMT) Politechniki Rzeszowskiej im. Łukasiewicza w Stalowej Woli oraz w Zespole Szkół im. Ks. S. Staszica w Tarnobrzegu,
- objęciu patronatem konkursów, m.in. Konkursu Języka Angielskiego i Wiedzy o Krajach Anglojęzycznych organizowanego przez sandomierską Filię Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, konkursu „Od pomysłu do przemysłu” organizowanego przez WMT w Stalowej Woli, XI Finału Ogólnopolskiego Olimpiady „Buduj z pasją” 2022 organizowanego przez Zespół Szkół nr 3 w Tarnobrzegu,
- partnerstwie w wydarzeniach promujących działania na rzecz rozwoju przyszłych kadr: *Dzień Bezpiecznego Internetu* organizowany przez Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli, *Kubek biznesu „Świat biznesu w środowisku akademickim”* w Państwowej Uczelni Zawodowej (PUZ) im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu,
- udziale w konferencji „Edukacja Przyszłości” na rzecz rozwoju edukacji na terenie województwa lubelskiego,
- uczestnictwie w Targach Edukacji i Pracy organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu,
- udziale w Śniadaniu Biznesowym poświęconym edukacji zawodowej w Nisku,
- promocji projektu edukacyjnego „PAMISZ” prowadzonego przez klastr Wschodni Sojusz Motoryzacyjny,
- uczestnictwie w radach programowych PUZ w Tarnobrzegu,
- współpracy z lokalnymi uczelniami i szkołami zawodowymi w obszarze możliwego rozwoju kadr przy udziale przedsiębiorcy SK Nexilis działającego na terenie strefy w Stalowej Woli,
- aktualizacji danych dot. kształcenia zawodowego w placówkach kształcenia zawodowego, tj. szkołach ponadpodstawowych i centrach kształcenia zawodowego.

13. Wałbrzyska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Spółka zarządzająca strefą wałbrzyską realizuje działania związane ze szkolnictwem branżowym w ramach powołanego przez siebie Klastra Edukacyjnego „INVEST in EDU”.

W 2022 r. działania te obejmowały:

- udział w akademickich i komercyjnych Targach Pracy organizowanych na terenie działania zarządzającego,
- rozszerzanie bazy klastra o nowych członków, zarówno przedstawicieli przedsiębiorstw, jak i placówek oświatowych oraz szkół ponadpodstawowych i podstawowych,

- inicjatywę łączenie szkolnictwa z biznesem poprzez poszukiwanie przedsiębiorców zainteresowanych przyjęciem na staż zawodowy lub inną formę pracy uczniów i studentów ze szkół i uczelni należących do klastra,
- promocję rekrutacji do szkół członkowskich klastra w ramach corocznej promocji szkolnictwa branżowego i technicznego w mediach,
- współpracę z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy i Dolnośląskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli przy inicjatywach pobudzających kreatywność doradców zawodowych (konkursy, spotkania z praktykami),
- organizację wycieczek zawodoznawczych połączonych z warsztatami technicznymi dla uczniów ze szkół należących do klastra,
- prace operacyjne mające na celu uruchomienie wybudowanego przez strefę Centrum Szkoleniowego INNOVATION PARK (otwarcie Strefy Wirtualnej Rzeczywistości, planowanie szkoleń, prowadzenie konsultacji i doposażanie Centrum w sprzęty dostosowane do aktualnych potrzeb rynku pracy),
- spotkania z przedsiębiorcami: Universal Robots, 5sAutomate, Fanuc Polska, Arcotools, ALSO Polska, Dig In Vision, HTC, HIK-Consulting, S4Tech, na temat współpracy przy szkoleniach w ramach klastra, a w dalszej perspektywie – w ramach Centrum Szkoleniowego INNOVATION PARK,
- nawiązywanie współpracy z uczelniami wyższymi w celu prowadzenia wspólnych projektów badawczo-rozwojowych, rozwoju kontaktów, organizacji wspólnych wydarzeń, współpracy w ramach działających przy uczelniach kół naukowych,
- przeprowadzenie cyklu warsztatów pn. „25 Dni Kariery” mających na celu rozwój kompetencji miękkich i twardych wśród młodzieży, m.in. w zakresie automatyki, robotyki, programowania robotów, rozwoju kompetencji cyfrowych, przygotowania do procesu rekrutacji, autoprezentacji, przedsiębiorczości,
- udział w wydarzeniach wzmacniających współpracę szkół branżowych z biznesem,
- rozpoczęcie pilotażowego programu dla szkół pn. „Poznaj nasz VR” mającego na celu zapoznanie młodzieży z możliwościami wirtualnej rzeczywistości, nowoczesnego sprzętu, urządzeń, maszyn oraz technologii stosowanych w przedsiębiorstwach i Centrum Szkoleniowym INNOVATION PARK.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Konsekwentnie, od wielu lat działania zarządzającego na rzecz rozwoju klastrów koncentrują się na Dolnośląskim Klastrze Motoryzacyjnym (DKM), którego jest liderem wspierającym oraz Dolnośląskim Klastrze Lotniczym (DKL). W 2022 r. działania te polegały na:

- udziale w organizacji (m.in. wspólnie z zarządzającym strefą legnicką, który jest liderem DKM) wydarzenia „Automotive (Z) Kobięcą Pasją”, spotkania nt. „Zdrowie psychiczne – wyzwanie działów HR I BHP” i seminarium „Mniejsze koszty – większy zysk, Ograniczanie rosnących kosztów energii, bezpieczeństwo energetyczne firm i zielona transformacja”,
- pracy nad zmianami w regulaminie DKM,
- promocji klastra w mediach społecznościowych,
- aktualizacji bazy danych partnerów klastra,

- uczestnictwie w spotkaniu Grupy HR klastra nt. „Trendy w ocenie kompetencji menedżerów”,
- opracowaniu planu osiągnięcia statusu Krajowego Klastra Kluczowego,
- przygotowaniu i udziale w 11. Forum MotoSolutions - best practices w przemyśle motoryzacyjnym i II edycji Międzynarodowego Forum Czystości Technicznej & EXPO,
- zawarciu porozumienia o współpracy z Fundacją Platforma Przemysłu Przyszłości,
- organizacji cyklu spotkań dla partnerów DKM „Środy z Energią”,
- organizacji warsztatów „Nowe dotacje unijne dla biznesu na 2023 rok – Perspektywa finansowa 2021-2027”.

Działania w zakresie Dolnośląskiego Klastra Lotniczego pokrywają się z większością działań zarządzającego strefą legnicką, wspomnianych w opisie aktywności tej strefy na rzecz rozwoju klastrów. Zarządzający legnicką sse również jest partnerem DKL.

14. Warmińsko-Mazurska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W ramach porozumienia o współpracy podpisanego z Warmińsko-Mazurską Wojewódzką Komendą Ochotniczych Hufców Pracy w Olsztynie zarządzający uczestniczył w programie „Mój pierwszy biznes – wsparcie dla młodych”, koordynowanym przez Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Olsztynie.

W 2022 r. zarządzający strefą rozpoczął wdrażanie programu stypendialnego skierowanego do uczniów szkół branżowych i techników. Głównym celem tego programu jest wspieranie kształcenia zawodowego i technicznego poprzez wspomaganie wyróżniających się uczniów oraz uczestnictwo w rozwijaniu wysokiej jakości kształcenia, dostosowanego do potrzeb rynku pracy. Stypendium zarządzającego będą mogli otrzymać uczniowie szkół branżowych (I i II stopnia) oraz techników, którzy osiągnęli bardzo dobre wyniki w nauce, odrębnie w I i w II semestrze. Dodatkowo uczniowie ci mają odbywać praktyki zawodowe lub staże u przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na podstawie zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy warmińsko-mazurskiej lub decyzji o wsparciu nowych inwestycji wydanych przez zarządzającego strefą.

W związku z ogłoszeniem konkursu na utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowych Centrów Umiejętności (BCU), zarządzający zaangażował się w rozpowszechnianie informacji o nim wśród organów założycielskich szkół. Zainteresowanie uczestnictwem w programie wykazało Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Elblągu, jednak z uwagi na zbyt krótki termin przyjmowania wniosków szkoła nie zdecydowała się na przystąpienie wraz z zarządzającym do tego konkursu.

W roku 2022 zarządzający prowadził rozmowy na temat współpracy partnerskiej z Ogólnopolskim Klastrem Obróbki Metali oraz współpracy w obszarze energetyki odnawialnej z Mazowieckim Klastrem ICT, w tym uzgodnienia treści umowy dotyczącej budowy, finansowania oraz zarządzania dystrybucją i obrotem energią elektryczną na potrzeby lokalnych inwestorów.

Podsumowanie

Rok 2022 charakteryzował się dodatnią dynamiką zmiennych opisujących efekty funkcjonowania specjalnych stref w porównaniu z 2021 r. Dynamika nakładów inwestycyjnych była najwyższa, choć niższa niż w roku 2021. Wzrost wartości inwestycji nie przekroczył 3%, podczas gdy rok wcześniej wyniósł prawie 4,6%. Dynamika nowych miejsc pracy była wyższa niż dynamika zatrudnienia ogółem. Wskaźniki te kształtowały się na poziomach odpowiednio: 103,4 i 100,22.

W 2022 r. to trzeci rok z rzędu, w którym nie wydano żadnego zezwolenia na prowadzenie działalności na terenie strefy. Było to wynikiem wprowadzenia nowego instrumentu wsparcia na mocy *ustawy o wni*, który zastąpił specjalne strefy ekonomiczne. Zgodnie z tą ustawą wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej było możliwe wyłącznie do 15 czerwca 2019 r. Od dnia wejścia w życie aktów wykonawczych do *ustawy o wni*, tj. od dnia 5 września 2018 r., zarządzający strefami wydają natomiast decyzje o wsparciu dla przedsiębiorców planujących inwestycje na terenie całej Polski. W związku z tym, że część zezwoleń utraciła moc w trakcie 2022 r. łączna liczba zezwoleń ważnych na koniec ubiegłego roku spadła w stosunku do 2021 r. o prawie 3,9%.

Wdrożenie nowego instrumentu wsparcia – wzorowanego na specjalnych strefach ekonomicznych, ale stosowanego także poza ich obszarem – i jednocześnie wygaszanie instrumentu stref wiązało się z rezygnacją ze zmian obszaru i granic specjalnych stref ekonomicznych. Łączna powierzchnia stref w 2022 r. nie uległa więc zmianie.

Na poniższych wykresach przedstawiono zmiany obszaru stref, wielkości poniesionych przez przedsiębiorców nakładów inwestycyjnych i liczbę utworzonych nowych miejsc pracy w latach 2003–2022.

